

ऑगस्ट २०२१ / पाने ६० / किंमत ₹१०

लोकराज्य

मात
आपत्तीवर

पंढरपुरात पुन्हा भक्तिसागर भरू दे...

सर्व छायाचित्रे : चंद्रकांत खंडाळे

‘पंढरपुरात पुन्हा एकदा भक्तिसागर भरू दे. भक्तिरसात, टाळ-मृदंगाच्या गजरात तुळ्या ओढीची पायी वारी पुन्हा एकदा सुरु होऊ दे, यासाठी देवा आता कोरोनाचे संकट नष्ट होऊ दे. माझ्या महाराष्ट्राला आरोग्यसंपन्नता लाभू दे,’ असे साकडे मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी आषाढी एकादशीच्या महापूजेच्यावेळी श्री पांडुरंगाच्या चरणी धातले. दरम्यान आषाढी एकादशीनिमित्त मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे व सौ. रश्मी ठाकरे यांच्या हस्ते श्री विठ्ठल-रुक्मिणीची शासकीय महापूजा करण्यात आली. या वेळी पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री आदित्य ठाकरे, पालकमंत्री दत्तात्रेय भरणे, पंढरपूरच्या नगराध्यक्ष साधना भोसले, मानाचे वारकरी विणेकरी केशव कोलते व सौ. इंदुबाई कोलते आदी उपस्थित होते.

माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय,
महाराष्ट्र शासन

लोकराज्य

■ मुख्य संपादक	डॉ. दिलीप पांढरपट्टे
■ प्रबंध संपादक	गणेश रामदासी
■ संपादक	अनिल आलूरकर
■ समन्वय	डॉ. संभाजी खराट
■ उपसंपादक	प्रवीण कुलकर्णी गजानन पाटील राजाराम देवकर
■ वितरण अधिकारी	मंगेश वरकड
■ साहाय्य	भारती वाघ
■ मुख्यपृष्ठ	सीमा रनाळकर सुशिम कांबळे
■ मुख्यपृष्ठ छायाचित्र	रोहित कांबळे
■ मांडणी, सजावट	शैलेश कदम
■ मुद्रितशोधन	उमा नाबर
■ मुद्रण	मे. प्रिंट प्लस प्रा.लि., पिंपळास, ता. भिवंडी, जि. ठाणे

माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय,
नवीन प्रशासन भवन, १७वा मजला,
मंत्रालयासमोर, हुतातमा राजगुरु चौक,
मुंबई-४०० ०३२.

E-mail : lokrajya2011@gmail.com

ई - लोकराज्य <http://dgjpr.maharashtra.gov.in>

या अंकात प्रकाशित लेखातील मतांशी
शासन सहमत असेलच असे नाही.

आपत्तिग्रस्त गावांची पाहणी

४

शाश्वत उपाययोजनांवर भर

६

पुरातून सावरताना

८

आत्मविश्वासाने उभे करण्याचा प्रयत्न

१०

आपत्तीत जनतेसमवेत

१२

महसूल यंत्रणा सदैव तत्पर

१६

पूरग्रस्त शहरांच्या स्वच्छतेवर भर

१८

नुकसानग्रस्त शाळांची पुन्हा उभारणी

१९

जलसंपदाचे अचूक नियोजन

२०

रस्ते पूर्ववत करण्यावर भर

२२

आरोग्य यंत्रणा सञ्ज

२४

गावे उभी राहताहेत

२६

वीजपुरवठा सुरक्षीत

२८

पूरग्रस्त पशुपालकांना दिलासा

३०

बळीराजाला सावरण्यासाठी...

३१

शुद्ध पाणीपुरवठ्यावर भर

३२

सर्वांनी एकत्र येणे गरजेचे

३४

मदतकार्यावर संनियंत्रण

३५

शासनाची साथ, आपत्तीवर मात

३६

मंत्रिमंडळात ठरले

५६

दरडी का कोसळतात?

५८

राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी यांनी रायगड जिल्ह्यातील महाड तालुक्यातील तळीये या दरडग्रस्त गावाची पाहणी केली. या वेळी दरड कोसळून मृत्यु झालेल्यांना पुष्पचक्र अर्पण करून श्रद्धांजली वाहिली. तसेच अंतिवृटीमुळे नुकसान झालेल्या रत्नागिरी जिल्ह्यातील चिपळून शहराची पाहणी करून आढावा बैठक घेतली.

आपत्तिग्रस्त गावांची पाहणी

तळीये गावाची पाहणी

महाड तालुक्यातील तळीये गावात झालेली दुर्घटना अत्यंत दुर्दैवी घटना आहे. यामुळे आम्ही सर्व दुःखी आहोत. स्वतः प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांनीदेखील या घटनेबाबत दुःख व्यक्त केले आहे, अशा शब्दात राज्यपाल भगतसिंह कोश्यारी यांनी महाड मधील तळीये गावी आपल्या शोकभावना व्यक्त केल्या.

राज्यपाल श्री. कोश्यारी यांनी महाड तालुक्यातील तळीये या दरडग्रस्त गावाची पाहणी केली. मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनीदेखील या ठिकाणी भेट दिली आहे. जे घडले आहे ते सर्व व्यवस्थित करणे कठीण असले तरी सुदैवाने या दुर्घटनेतून वाचलेल्या नागरिकांचे पुनर्वसन करण्याचे व त्यांना जास्तीत जास्त सुविधा देण्याचा एकत्रित प्रयत्न केंद्र सरकार व राज्य शासन करेल. या ठिकाणी मृत झालेल्या व्यक्तींना मी मनापासून श्रद्धांजली अर्पण करत असून, ईश्वर त्यांच्या आत्म्याला शांती देवो, तुम्ही सर्वांनी सकारात्मकरीत्या एकत्र येत काम केल्यास लवकरात लवकर उपाय करण्यासाठी सहकार्य मिळेल, असेही राज्यपाल श्री. कोश्यारी यांनी सांगितले. या वेळी पालकमंत्री कु. आदिती तटकरे, आमदार भरत गोगावले, आमदार आशिष शेलार, जिल्हाधिकारी निधी चौधरी, जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. किरण पाटील, जिल्हा पोलीस अधीक्षक अशोक दुधे, अपर पोलीस अधीक्षक सचिन गुंजाळ, उपविभागीय पोलीस

अधिकारी, निलेश तांबे, महाडच्या प्रांताधिकारी प्रतिमा पुदलवाड, महाडचे तहसीलदार सुरेश काशीद, सुधागड तहसीलदार दिलीप रायणावर, तळा तहसीलदार अणणाप्पा कनशेंडी, तळीये गावाचे सरपंच, दुर्घटनेतील मृत पावलेल्या ग्रामस्थांचे नातेवाईक आदी उपस्थित होते.

पूर परिस्थितीचा आढावा

‘अंतिवृटीमुळे चिपळून शहरावर संकट कोसळले, मात्र प्रशासनाने तातडीने परिस्थितीचा आढावा घेऊन पूरग्रस्त प्रत्येक नागरिकाला शासकीय मदत तातडीने देण्याची कार्यवाही करावी,’ अशा सूचना राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी यांनी गुहागर येथील आरजीपीपीएल गेस्ट हाऊस येथे झालेल्या आढावा बैठकीत दिल्या.

चिपळून येथील पूर परिस्थितीची पाहणी करण्याकरिता राज्यपाल श्री. कोश्यारी चिपळून दौऱ्यावर आले होते, त्या वेळी ते बोलत होते. मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झालेल्या पूरग्रस्त नागरिकांना आणि व्यापाऱ्यांना मदत करणे महत्वाचे आहे, केंद्र शासनाकडूनही आवश्यक ती मदत दिली जाईल, संपूर्ण देश पूरग्रस्तांच्या दुःखात सहभागी आहे, असेही राज्यपालांनी या वेळी सांगितले.

राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी यांनी चिपळून शहरात व्यापारी तसेच नागरिकांशी संवाद साधला. या भेटीदरम्यान त्यांनी बाजारपेठेत झालेल्या नुकसानीची पाहणी केली. या वेळी त्यांच्यासमवेत उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री उदय सामंत, खासदार विनायक राऊत, आमदार शेखर निकम, आमदार आशिष शेलार, विभागीय आयुक्त विलास पाटील, जिल्हाधिकारी डॉ. बी. एन. पाटील, मुख्य कार्यकारी अधिकारी इंद्राणी जाखड, पोलीस अधीक्षक मोहित कुमार गर्ग आदी उपस्थित होते.

या आढावा बैठकीत राज्यपाल श्री. कोश्यारी यांनी प्रशासनाकडून आतापर्यंतच्या झालेल्या बचाव व मदत कार्याची सविस्तर माहिती जाणून घेतली. या वेळी जिल्हाधिकारी डॉ. बी. एन. पाटील यांनी संगणकीय सादरीकरणाद्वारे पूरपरिस्थिती व प्रशासनाने आतापर्यंत केलेल्या कार्यवाहीची सविस्तर माहिती राज्यपाल महोदयांना दिली. त्याचप्रमाणे सध्या देण्यात असलेल्या मदतीबाबतचीही माहिती दिली. हे मदत कार्य असेच सुरु राहावे आणि प्रत्येक पूरग्रस्त नागरिकास शासकीय मदत वेळेवर पोहोचवावी, अशा सूचना या वेळी राज्यपालांनी केल्या.

तळीये येथे मृतात्म्यांना पुष्पचक्र अर्पण करून श्रद्धांजली वाहताना
राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी. सोबत राज्यमंत्री कु. आदिती तटकरे आदी

विपत्तीत ही महाराष्ट्र खंबीर

गेल्या दोन वर्षांपासून महाराष्ट्र आपत्तीना तोंड देत आहे. २०१९ च्या पुरातून सावरतोय न सावरतोय तोच कोरोना महामारीने संपूर्ण जनजीवन बंदिस्त करून टाकले. त्यानंतर आलेल्या निसर्ग आणि तौके वादळांनी महाराष्ट्राच्या किनारपट्टीला हादरवून सोडले. त्यातच यंदा अतिवृष्टी आणि महापुराने मुंबईसह कोकण आणि पश्चिम महाराष्ट्र बाधित झाले. लाखो लोकांना स्थलांतरित व्हावे लागले, तर तळीयेसारख्या गावात घडलेल्या आपत्तीमुळे आपल्या आपल्या आपल्या जीव गमवावा लागला. संकटांनी चोहोबाजूने घेराव घालावा अशी परिस्थिती असलेल्या या संकटात ही महाराष्ट्र डगमगला नाही. आपत्तिग्रस्तांना तातडीची मदत पोहोचवत त्यांना धीर देत या स्थितीतून बाहेर काढण्यासाठी शासन, स्वयंसेवी संस्था आणि वैयक्तिक पातळीवर सुरु असलेला मदतीचा ओघ महाराष्ट्राची संस्कृती अधोरेखित करणारा आहे.

रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, कोल्हापूर, सांगली, सातारा या जिल्ह्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे प्रचंड नुकसान झाले. महामार्ग उखडले, रस्ते खचले, पूल वाहून गेले, विजेचे खांब कोसळले, पाणीपुरवठा योजना बंद पडल्या, दरडी कोसळल्याने घाटातील दळणवळण बंद पडले, गावांचे, शहरांचे संपर्क तुटले, शेतीचे, घराचे अपरिमित नुकसान झाले. लोकांना घरदार सोडून स्थलांतरित व्हावे लागले. अनेक पशंचा जीव गेला.

या अस्मानी संकटावर मात करत आपले लढण्याचे बळ अधिक सक्षम करत महाराष्ट्र उभा राहत आहे. राज्य शासन आवश्यक त्या प्रत्येक ठिकाणी आपत्तिग्रस्तांच्या पाठीशी उभे राहून त्यांना तातडीची मदत देत आहे. संकट कितीही मोठे असले तरी सर्वांच्या प्रयत्नांनी त्यावर मात करता येते, याचा वस्तुपाठ महाराष्ट्रातील जनता देत आहे. मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे आणि उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी आपत्तिग्रस्त भागात जाऊन पाहणी करून तेथील जनतेला दिलासा दिला. संवेदनशीलतेने त्यांची निवेदने स्वीकारून या आपत्ती काळात राज्य शासन आपल्या पाठीशी खंबीरपणे उभे असल्याचे सांगून त्यांना आश्वस्त केले. २०१९ च्या पुराचा अनुभव गाठीशी असल्याने या वर्षी जलसंपदा विभागानेही केलेले कार्य निश्चितच महत्वपूर्ण आहे. पावसाळ्यापूर्वीच कर्नाटक

राज्याशी समन्वय साधून अलमद्वी धरणाच्या पाण्याच्या विसर्गाबोराच, आपल्या राज्यातील धरणातील पाण्याचा विसर्ग याबाबत नियोजन केले गेले. मात्र, एकाच दिवसात विक्रमी अतिवृष्टी झाल्याने महापूर आला. यात ही महत्वाची बाब म्हणजे धरणाच्या पाण्याच्या विसर्गाचे नियोजन झाले नसते तर आज दिसणारी परिस्थिती अधिक बिकट आणि गंभीर झाली असती. या काळात महसूल, आरोग्य, गृह, पशुसंवर्धन अशा विविध विभागांनी एकसंघ राहून केलेले कार्य निश्चितच महत्वपूर्ण आहे. विशेषत: तरुणांनी आपली सामाजिक बांधिलकी जपत आपत्तीत शासकीय यंत्रणांना केलेली मदत निश्चितच महत्वपूर्ण आहे.

बदलत्या हवामानामुळे पूर आणि महापुरांची वारंवारता वाढली आहे. त्यामुळे त्याचा परिणाम ही मोठ्या मानवी समूहावर होत आहे. आपत्तीतून सावरण्यासाठी केवळ तात्कालिक उपाय उपयोगाचे नाही, तर दीर्घकालीन उपाय करणे आवश्यक असल्याचे मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी स्पष्ट केले आहे. त्यासाठी आवश्यक असेल तर काही कठोर निर्णयही घ्यावे लागतील, असे त्यांनी सांगितले आहे. एका बाजूला बाधित प्रदेश पुन्हा नव्याने उभा राहील, यासाठी शासन प्रयत्न करत असून शेतकरी, व्यापाऱ्यांना आर्थिक मदतीचा हात देत आहे, तर दुसऱ्या बाजूला अशा संकटांशी मुकाबला करण्यासाठी दीर्घकालीन उपाय योजण्यावरही भर दिला जात आहे.

विपत्तीमध्ये तू माझे रक्षण कर ही माझी प्रार्थना नाही
विपत्तीमध्ये मी भयभीत होऊ नये इतकीच माझी इच्छा!!
रवींद्रनाथ टागोर यांची ही प्रार्थना आज उभा महाराष्ट्र करतोय. या विपत्तीतून महाराष्ट्र खंबीरपणे उभा राहील, यात शंका नाही.

येत्या १५ ऑगस्टला देश ७५वा स्वातंत्र्यदिन साजरा करत आहे. त्यानिमित्त कोरोनामुक्तीचा संकल्प करण्याचे आवाहन मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी केले आहे. त्याला प्रतिसाद देऊन कोरोनाचे नियम पाळणे हेही एक राष्ट्रीय कार्यच आहे.

स्वातंत्र्यदिनानिमित्त सर्वांना शुभेच्छा.

डॉ. दिलीप पांढरपट्टे
(मुख्य संपादक)

मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी महाराष्ट्रातील आपत्तिग्रस्त जिल्ह्यांना भेट देऊन तेथील जनतेशी आपुलकीने संवाद साधला.
या वेळी त्यांनी आपत्तीत तात्कालिक मदतीबोरवरच दीर्घकालीन उपाययोजना केल्या जातील, असे आक्षासन दिले.
या दौच्यानंतर त्यांनी व्यक्त केलेल्या भावना...

उद्घव बाळासाहेब ठाकरे, मुख्यमंत्री

जूनमध्ये आपल्याकडं पावसाची सुरुवात होत असली तरी, वेळापत्रक बदलतंय. राज्यात सर्वदूर जोरदार पाऊसधारा तरी पाऊस सुरुच राहतो. अशा वेळी विशेषतः कोकण आणि त्यातही मुंबई नेहमीच या पावसाच्या केंद्रस्थानी असते, ती पावसापाण्याच्या बातम्यांमुळे. पूर्वी आपत्ती किंवा संकट हे कधीतरीच येणारे या समजुतीत आपण असायचो, पण गेल्या पावणे दोन वर्षांपासून मी पाहतोय की, नैसर्गिक आपत्ती हा आता नियमित भाग बनला आहे.

भूकंप, वाढळे, पूर, अतिवृष्टी यातून आपण सर्वच जण कमी अधिक प्रमाणात गेलो आहोत. पण आताशा एकही असे वर्ष जात नाही की, महाराष्ट्राने काही ना काही आपत्ती अनुभवली नाही, मग ती मानवनिर्मित असो किंवा नैसर्गिक. महाविकास आघाडीचे सरकार नोव्हेंबर २०१९ मध्ये सत्तेवर आले आणि आमच्या कामाची सुरुवातच मुळी जुलै -ऑक्टोबर २०१९ मध्यल्या अतिवृष्टी आणि पूरग्रस्तांच्या नुकसानभरपाई देण्यावरून झाली. नंतरसुद्धा काही ना काही सुरुच होतं. कोल्हापूर-सांगली भागातला महापूर कोण विसरेल? पालघर जिल्ह्यातले भूकंपाचे

लहान लहान धळे, क्यार चक्रीवादळ, निसर्ग चक्रीवादळ, तौक्ते चक्रीवादळ.... ही मालिका सुरुच राहिली ती अगदी आतापर्यंत सुरुच आहे.

सुरक्षित स्थलांतर

आता गेल्या म्हणजे जुलै महिन्यात परत एकदा अतिवृष्टी आणि पुरामुळे कोकण, पश्चिम महाराष्ट्रात आपत्ती ओढवली. केवळ पूर असता तर एकवेळ समजू शकले असते. सांगली, कोल्हापूर, चिपळूण तसेच कोकणात काही नेहमीच्या ठिकाणी मोठ्या पावसात पाणी साचून पुरासारखी परिस्थिती बन्याचदा उद्भवते. लोकांना, प्रशासनाला त्याची कल्पना असते. पण या वेळचा पाऊस अगदी थोड्या दिवसांत खुप जोरात आणि जास्त प्रमाणात पडला. वशिष्ठी, जगबुडी नदी क्षेत्रात झालेला मोठा पाऊस आणि त्याच सुमारास सुमुद्राला आलेली भरती यामुळे चिपळूणसारख्या शहराला एरव्हापेक्षा जास्त फटका बसला. अलमद्वी, कोयना धरणातून होणारे विसर्ग, त्यामुळे फुगणारे नद्यांचे पात्र, पूर रेषांचे उलंघन, अतिक्रमणे, अशा काही कारणांमुळे सांगली-कोल्हापूरला नेहमी पुराची धास्ती असते. या वेळेसही तसेच झालं, पण वेळीच जिल्हा प्रशासनानं आपत्ती यंत्रणा सज्ज ठेवून धावपळ केल्याने या

शाखित उपाय योजनांवर भर

मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे तळीये गावातील दरडग्रस्त नागरिकांशी संवाद साधून त्यांना धीर देताना. सोबत रायगडच्या पालकमंत्री कु. आदिती तटकरे, खासदार सुनील तटकरे

भागातील ४ ते ५ लाख लोकांना सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित करता आले, हजारो जनावरे वाचवता आली. पण एकापाठोपाठ एक दरडी कोसळण्याच्या मालिकेमुळे आपण सगळेच अचानक हतबुद्ध होऊन गेलो. मुंबईपासून त्याची सुरुवात झाली. विक्रोळी येथे संरक्षक भिंतीलाही न जुमानता शेजारचा डोंगर घरांवर कोसळता, नंतर लागोपाठ तळ्ये, रायगड किल्ल्याच्या पायथ्याशी असलेल्या हिरकणीवाडीत दरड कोसळली, आंबा घाटात दरडी कोसळल्या, पोलादपूर घाट आणि आंबेनळी घाटात दरड कोसळली एवढेच नव्हे, तर मुख्य रस्ताच खचला, सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यात दरडी कोसळून मृत्यू झाले. दरडी कोसळून झालेल्या मृत्युमुळे हे आता नवं संकट आपल्याला झेलावे लागणार आहे हे सगळ्यांच्या लक्षात आले.

दीर्घकालीन उपाय

अशी काही दुर्घटना घडली की, आपण लगेच राज्य शासनाकडून मदत जाहीर करतो, अर्थसाहाय्य करतो, आपत्तिग्रस्तांना दिलासा देण्याचा प्रयत्न करतो. आताही आम्ही मदत, दुरुस्ती-पुनर्रचना, दीर्घकालीन उपायाचा भाग म्हणून ११ हजार ५०० कोटींची मोठी मदत जाहीर केली. पंचनामे बहुतांश पूर्ण झाले आहेत. या तरतुदीप्रमाणे लोकांपर्यंत मदत देणे सुरुही झाले आहे. सांगायला हरकत नाही की, केंद्राच्या एनडीआरएफच्या निकषापेक्षा ती कितीतरी जास्त आहे. पण माझा मूळ मुद्दा आहे की, हे सगळे होऊच नव्हे, यासाठी आपण कायमस्वरूपी तोडगा का काढू शकत नाही? इतकी वर्षे तो का काढला गेला नाही? कितीतरी समित्यांनी आपापले अहवाल यावर दिले असतील, पण त्याची अमलबजावणी झाली नाही का? असे अनेक प्रश्न माझ्या मनात येतात, आणि म्हणूनच मी या पूर्यास्त भागाला भेट देऊन लोकांशी, प्रशासनाशी संवाद साधला तेव्हा लक्षात आले की, खूप नाही पण काही आवश्यक महत्वाच्या सुधारणा दीर्घकालीन नियोजनाचा भाग म्हणून केल्या तर या भागातील लोकांचे जीवन सुखी समाधानी होईल आणि त्यांना दरवर्षी पावसाची आणि

निसर्गाची, पुराच्या पातळीची आकडेमोड करायची गरज पडणार नाही. दीर्घकालीन आणि या समस्येवर मात करणारे शाश्वत उपाय केले असते, तर कदाचित आज आपत्तीत वाटलेल्या नुकसानभरपाईपेक्षाही कितीतरी कमी खर्चात हे काम झाले असते.

म्हणूनच गेल्या आठवड्यातल्या मंत्रिमंडळ बैठकीतसुद्धा मी निर्देश दिले की, पूर, दरड या समस्येवर मला कायमस्वरूपी तोडगा पाहिजे. यातील तज्ज्ञांची, वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची समिती नेमून ३ महिन्यात अहवाल द्या. या समस्येवर जितके मोठे अहवाल आजपर्यंत तयार झाले आहेत त्याचे एकत्रीकरण करा, आणि त्यातून निवडक, परिणामकारक आणि होऊ शकणाऱ्या उपायांवर भर द्या. महाड व चिपळून शहरातील पूर नियंत्रणासाठी तज्ज्ञ समितीच्या अहवालानुसार विशिष्टी, गांधारी, सावित्री नद्यातील गाळ, कचरा काढून मॉडेल स्टडीच्या आधारे पूर संरक्षण भिंत ३ वर्षात पूर्ण करा, कोकणातील बांधकामाधीन प्रकल्प (काळू, शाई, काळ इ.) येणाऱ्या ३ वर्षात पूर्ण करा, कोयना टेलरेस पाणी मुंबई लिंक प्रकल्पासाठीच्या डीपीआरवर अभ्यास करून निर्णय द्या, डोंगर कोसळण्याच्या घटनेवर प्रतिबंधासाठी मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली तज्ज्ञ व प्रशासकांची समिती नेमून अहवाल तयार करा, कोकणाच्या २६ नदी खोन्यात पूर इशारा देणारी आरटीडीएस प्रणाली ३ महिन्यात स्थापित करा इत्यादी अनेक सूचना मी केल्या आहेत. मी केवळ निर्देश देऊन थांबलेलो नाही तर यातील अभ्यासक, तज्ज्ञ यांच्याशी सातत्याने मी स्वतः बोलतो आहे. यावर निश्चितच कायमस्वरूपी तोडगा काढून महाराष्ट्र आदर्शवत काम करेल, असा मला विश्वास वाटतो.

किनारपट्टी भागात ४०० कोटींची कामे

निसर्ग चक्रीवादळ येऊन गेल्यावर कोकण किनारपट्टी भागात राष्ट्रीय चक्रीवादळ धोके निवारण प्रकल्पाची ४०० कोटींची कामे सुरु आहेत. किनारपट्टीवरील जिल्हांमध्ये सुरु असून ही कामे युद्धपातळीवर पूर्ण करण्याच्या सूचना मी दिल्या आहेत. मध्यंतरी आम्ही केंद्राला, प्रधानमंत्र्यांनासुद्धा विनंती केली आहे की, भूमिगत विद्युत वाहिनी, धूप प्रतिबंधक बंधारे, कोकण किनारपट्टी भागात तात्पुरते निवारे अशी कायमची व्यवस्था तयार करणे आवश्यक आहे आणि त्यासाठी केंद्रानेही मदत करावी.

जगभर नैसर्गिक आपत्ती वाढावाहेत. आजपर्यंत कधी पहिली नाही अशी बर्फवृष्टी ब्राजीलने अनुभवली. युरोपात प्रचंड पुराचे पाणी शहरांत घुसले, स्पेन व इतर देशांच्या जंगलात मोठमोठे वणवे लागले. विशेषत: जगातल्या सर्वच सागरी किनारांवरची शहरे आणि गावांना निसर्गाच्या लहरीपणाचा फटका बसतो आहे. पर्यावरण बदल आणि त्याची कारणे यात मी जात नाही, तो मोठा विषय आहे. पण मी नेहमीच पर्यावरणपूरक विकासावर भर दिला आहे, देत राहील. नैसर्गिक संकटांचा शास्त्रशुद्ध दृष्टिकोनातून अभ्यास करून योग्य त्या दीर्घकालीन आणि कायमस्वरूपी उपाययोजना राबवणे हे माझ्या दृष्टीने महत्वाचे आहे.

शब्दांकन : अनिरुद्ध अष्टपुत्रे, मा. मुख्यमंत्री यांचे जनसंपर्क अधिकारी

राज्यात जुलै महिन्यात अतिवृष्टीने मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले. कोकणासह पश्चिम महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांमध्ये अतिवृष्टीमुळे पूरपरिस्थिती निर्माण झाली. या नैसर्गिक आपत्तीने दरड कोसळण्याच्या दुर्दैवी दुर्घटना घडल्या. पुराच्या पाण्याने बळीराजासह सर्वसामान्य नागरिकांचे भरून न येणारे नुकसान झाले आहे. या आपत्तीतून सावरण्यासाठी सर्वसामान्यांच्या पाठीशी राज्य शासन भक्तमपणे उभे आहे. **मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे** यांनी अतिवृष्टीने आलेल्या पूरपरिस्थितीमुळे झालेल्या नुकसानीची नुकतीच पाहणी केली.

महापुराने बाधित भागाचा दौरा करून मुख्यमंत्री श्री. उद्धव ठाकरे यांनी तेथील जनतेला दिलासा दिला. राज्य शासन आपत्तिग्रस्तांच्या पाठीमागे खंबीरपणे उभे असल्याचा विश्वास दिला. तातडीची मदत केली जाईलच, परंतु दीर्घकालीन मदत करण्यावर राज्य शासनाचा भर असल्याचे मुख्यमंत्र्यांनी आपत्तिग्रस्तांना सांगितले.

तळीये गावास भेट

तुमच्यावर कोसळलेला प्रसंग मोठा आहे. त्यामुळे तुम्ही स्वतःला सावरा. बाकीच्या गोष्टी सरकारवर सोडा. आम्ही तुमचे पुनर्वसन करू. सर्वांना मदत दिली जाईल, अशा शब्दांत आधार देत मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी तळीये गावातील मृतांच्या नातेवाईकांचे अश्रू पुसले.

मुख्यमंत्री श्री.ठाकरे यांनी तळीये गावास भेट दिली, या वेळी नगरविकास मंत्री एकनाथ शिंदे, पालकमंत्री कृ. आदिती तटकरे, मदत आणि पुनर्वसन मंत्री विजय वडेवीवर, परिवहन मंत्री अनिल परब, खासदार सुनील तटकरे, आमदार भरत गोगावले, मुख्य सचिव सीताराम कुंटे आणि जिल्हाधिकारी निधी चौधरी, मिलिंद नारेंकर आदी उपस्थित होते. मुख्यमंत्री श्री. ठाकरे घटनास्थळी येताच स्थानिक नागरिकांनी आणि प्रशासकीय अधिकाऱ्यांनी त्यांना घटनेची माहिती दिली. मुख्यमंत्र्यांनी स्थानिकांचे म्हणणे ऐकून घेतले व त्यांचे सांत्वन करत त्यांना धीर दिला.

मुख्यमंत्र्यांनी साधला संवाद

मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी चिपळून येथे पाहणी केली, त्यांनी चिपळून शहरात व्यापारी तसेच नागरिकांशी संवाद साधला. आपल्या या भेटीदरम्यान त्यांनी बाजारपेठेत झालेल्या नुकसानीची पाहणी केली. यानंतर झालेल्या आढावा बैठकीत त्यांनी प्रशासनाकडून झालेल्या आतापर्यंतच्या बचाव व मदत कार्याबाबत माहिती जाणून घेतली. या वेळी पालकमंत्री अॅड. अनिल परब, उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री उदय सामंत, जिल्हा परिषद अध्यक्ष विक्रांत जाधव, खासदार विनायक राऊत, आमदार सर्वश्री भास्कर जाधव, राजन साळवी, शेखर निकम, मुख्य सचिव सीताराम कुंटे आदी उपस्थित होते.

पुनर्वसन करण्यावर भर

कोल्हापूर जिल्ह्यातील नृसिंहवाडी, शिरोळ, शाहूपुरी, पंचगंगा हॉस्पिटल, शिवाजी पूल आदी ठिकाणच्या

पूरबाधित भागाची मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी पाहणी केली. या वेळी ग्रामविकास मंत्री हसन मुश्रीफ, पालकमंत्री सतेज पाटील, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंबकल्याण राज्यमंत्री राजेंद्र पाटील-यझावकर, खासदार सर्वश्री संजय मंडलिक, धैर्यशील माने, आमदार सर्वश्री ऋतुराज पाटील, प्रकाश आवाडे, चंद्रकांत जाधव, राजेश पाटील, जयंत आसगावकर, प्रकाश आबीटकर, मुख्य सचिव सीताराम कुंटे, जिल्हाधिकारी राहुल रेखावार आदी उपस्थित होते.

राज्यात कोल्हापूर, सांगलीसह अन्य काही जिल्ह्यांवर अतिवृष्टीमुळे पुराचे संकट ओढवले. नदी, नाले, ओढ्यांवर नागरिकांनी अतिक्रमण केल्यामुळे ही स्थिती उद्भवते आहे. रेड-ब्ल्यू लाईनमध्ये झालेल्या बांधकामामुळे ही स्थिती निर्माण झाली आहे. भविष्यात अशा बांधकामांना परवानगी देऊ नये, पूरबाधित क्षेत्रातील गावे तसेच दरडी कोसळण्याचा धोका असलेल्या वस्त्यांचे चांगल्या पद्धतीने पुनर्वसन करण्यावर राज्य शासनाचा भर राहील, असे मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी या वेळी सांगितले.

मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी कोल्हापूर शहरातील पंचगंगा हॉस्पिटल ते शिवाजी पूल रस्ता पूरबाधित भागाची पाहणी केली. या वेळी पंचगंगा हॉस्पिटल परिसरातील पूग्रस्त नागरिकांना मुख्यमंत्री

पुरातून सावरताना

कोल्हापूर शहरातील पंचगंगा हॉस्पिटल ते शिवाजी पूल रस्ता पूरबाधित भागाची पाहणी करताना मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे.

श्री. ठाकरे यांच्या हस्ते प्रातिनिधिक स्वरूपात धान्यवाटप करण्यात आले.

मुख्यमंत्र्यांनी शाहूपूरी ६ व्या गळीतील पूरबाधित रहिवाशांसोबत अत्यंत आत्मीयतेने संवाद साधला. कोल्हापूर जिल्ह्यातील शिरोळ तालुक्यातील पूरग्रस्त भागाचा आणि नृसिंहवाडी तीर्थक्षेत्र येथील पूरपरिस्थितीची पाहणी करून पूरग्रस्त स्थानिक रहिवाशांसोबत तसेच पूरग्रस्तांसाठी निर्माण करण्यात आलेल्या पद्माराजे हायस्कूल, शिरोळ येथील निवारा केंद्रास भेट देऊन मुख्यमंत्र्यांनी संवाद साधला.

पूरग्रस्तांना मदत करणार

मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी सांगली जिल्ह्यातील पूर परिस्थितीची पाहणी केली. या वेळी कृषी राज्यमंत्री डॉ. विश्वजीत कदम, खासदार धैर्यशील माने, आमदार मोहनदादा कदम, आमदार अनिल बाबर, आमदार सुमन पाटील, आमदार अरुण लाड, मुख्य सचिव सीताराम कुंटे, विशेष पोलीस महानिरीक्षक डॉ. मनोज लोहिया, जिल्हाधिकारी डॉ. अभिजीत चौधरी आदी उपस्थित होते.

सांगली जिल्ह्यात अतिवृष्टी व महापुरामुळे मोठ्या प्रमाणावर नागरिकांचे, शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले आहे. राज्यासमोर सध्या कोरोनाचे आणि पूरस्थितीचे संकट असले तरी पूरग्रस्तांना वाच्यावर सोडणार नाही. शासन म्हणून जी जी जबाबदारी पार पाडावी लागेल ती ती जबाबदारी पार पाहू, असे मुख्यमंत्री श्री. ठाकरे यांनी सांगितले.

अतिवृष्टी व पुरामुळे लोकांचे आर्थिक तसेच शेतीचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. शेती, घरे-दरे, पशुधन यांचे एकूण किती नुकसान झाले याचा अंदाज घेणे सध्या सुरु आहे. सांगली जिल्ह्यात सुमारे चार लाख लोकांचे स्थलांतर झाले. लोकांचे जीव वाचवण्यास शासनाने प्रथम प्राधान्य दिले. भिलवडी व अंकलखोप येथील पूरबाधितांशी संवाद साधत, ‘शासन तुमच्या पाठीशी खंबीरपणाने उभे’ असल्याची ग्वाही मुख्यमंत्री श्री. ठाकरे यांनी दिली. तुम्ही अजिबात काळजी करू नका, आपली जी निवेदने आहेत ती द्या. त्यातील सूचनांचा नक्कीच विचार करू, असेही त्यांनी या वेळी सागितले.

उपाययोजनांना प्राधान्य

राज्यात झालेल्या अतिवृष्टी व महापुरामुळे मोठ्या प्रमाणावर शेती, व्यापार, उद्योग, घरे यांचे नुकसान झाले आहे. पुन्हा असे होऊ नये, यासाठी तत्काळ आणि दूसारामी अशा दोन्ही स्वरूपाच्या उपाययोजनांवर काम करावे लागेल. महापुरासारख्या समस्यांवर कायमस्वरूपी उपाय योजन्याला प्राधान्य दिले जाईल. राज्यात पूर व्यवस्थापनासाठी महापुराचे पाणी दुष्काळी भागाकडे वळवणे, नद्याजोड उपक्रम या बाबीवर विचार करून तज्ज्ञांच्या मदतीने आराखडा तयार केला जाईल. भविष्यातील दुष्परिणाम विचारात घेऊनच विकास कामे केली जातील. पुनर्वसन, अतिक्रमण यासारख्या विषयांमध्ये प्रसंगी कठोरतेने निर्णय घेऊन आराखडा तयार केला

सांगली जिल्ह्यात पूरपरिस्थितीची पाहणी करून झाल्यानंतर पूरग्रस्तांचे निवेदन स्वीकारताना मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे.

जाईल, असे मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी सांगली येथील आढावा बैठकीत सांगितले.

महापूर व अतिवृष्टीने बाधित सांगली जिल्ह्यातील पूरग्रस्त भिलवडी, अंकलखोप, कसबे डिग्रज, मौजे डिग्रज, आर्यविन पूल, हरभट रोड येथे मुख्यमंत्र्यांनी भेट देऊन पाहणी केली.

पूरग्रस्त भागातील वीज आणि पाणी पुरवठा तातडीने सुरु करण्यासाठी कार्यवाही करण्यात आली आहे. तसेच अनेक ठिकाणी रस्ते खंचले असून, पूल पाण्याखाली गेले आहेत. तेथील वाहतूक तातडीने सुरु होईल, यासाठी दुरुस्तीची कामे हाती घेण्यात आली आहेत. पूरग्रस्त भागात रोगराई पसरू नये, यासाठी स्वच्छतेच्या आणि आरोग्याच्या सुविधा पुरवण्यासाठी युद्धपातळीवर कार्यवाही सुरु आहे. अतिवृष्टीमुळे निर्माण झालेली पूर परिस्थिती आणि नुकसानीबाबत मुख्यमंत्री श्री. ठाकरे हे सातत्याने आढावा घेत आहेत.

पाच लाख रुपयांची मदत

राज्यातील अतिवृष्टीमुळे दरड कोसळून दुर्घटनेत मृत्युमुखी पडलेल्यांच्या वारसांना प्रत्येकी पाच लाख रुपयांची मदत मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी जाहीर केली आहे. ही आपत्ती कोसळलेल्या कुटुंबीयांच्या दुःखात आपण सहभागी आहोत, अशा शोकसंवेदनाही मुख्यमंत्री श्री. ठाकरे यांनी प्रकट केल्या आहेत.

रायगड जिल्ह्यात तळीये मधलीवाडी (ता. महाड), गोवेले साखरसुतारवाडी, केवनाळे (दोन्ही ता. पोलादपूर) येथे त्याचप्रमाणे, रत्नागिरी जिल्ह्यात खेड, सातारा जिल्ह्यात पाटण तालुक्यातील मिरगाव, आंबेघर, हुंबराळी, ढोकवळे तसेच वाई तालुक्यातील कोँडवळी आणि मोजेझोर अशा एकूण दहा ठिकाणी दरडी कोसळून मृत्यू झाले. या मृतांच्या वारसांना प्रत्येकी पाच लाख रुपये मदत जाहीर करण्यात आली आहे. तसेच या दुर्घटनांमधील जखर्मींच्या उपचाराचा खर्च शासनातर्फे करण्यात येत आहे.

टीम लोकराज्य

आपत्तिग्रस्तांना केंद्राच्या प्रचलित दरांपेक्षा अधिकची मदत देण्याचा महत्वपूर्ण निर्णय राज्य सरकारने घेतला आहे.
उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्या नेतृत्वाखालील वित्त विभागाने या निर्णयप्रक्रियेत महत्वाची भूमिका बजावली आहे.
हा निधी तत्परतेने उपलब्ध करून दिला जाईल, असे आश्वासनही उपमुख्यमंत्र्यांनी दिले आहे.

आत्मविश्वासाने उभे करण्याचा प्रयत्न

अजित पवार, उपमुख्यमंत्री

महाराष्ट्रात अतिवृष्टी, महापूर, दरड दुर्घटनांमुळे झालेली जीवित व वित्तहानी खूप मोठी आहे. अतिवृष्टीमुळे रायगड, रत्नगिरी, सिंधुदुर्ग, सातारा, सांगली, कोल्हापूरसारख्या अनेक जिल्ह्यात शहरे, गावं पाण्याखाली गेली. लोकांची घरं पडली. संसार बुडाले. झाडे कोसळली. विजेचे खांब कोलमडले. रस्ते, शेती, पशुधन वाहून गेले. दुकानात पाणी शिरल्याने व्यापारी संकटात आले. उद्योगांद्यांचे नुकसान झाले. राज्यात झालेली वित्तहानी मोठी असली तरी महाराष्ट्र आपल्या परिश्रमांच्या बळावर भविष्यात ते नुकसान निश्चित भरून काढेल. परंतु, ज्या बांधवांचा अतिवृष्टीमुळे दुर्घटनांमध्ये मृत्यू झाला ते आपले बांधव कधीच परत येणार नाही. त्यांच्या जाण्याने झालेले कुटुंबाचे नुकसान कधीची भरून निघणार नाही. याचे दुःख आपल्या सर्वांच्या मनात आहे. अतिवृष्टीमुळे मृत्यू पावलेल्या समस्त बंधु-भगिनींना मी सर्वप्रथम, भावपूर्ण श्रद्धांजली अर्पण करतो. शोकाकूल कुटुंबीयांबद्दल संवेदना व्यक्त करतो. या दुःखद प्रसंगात महाराष्ट्र शोकाकूल कुटुंबीयांसोबत आहे, असा विश्वास देतो.

संकटावर मात करू

महाराष्ट्राला संकटे, संघर्ष नवीन नाही. महाराष्ट्राचा इतिहास संकटांशी झुंजण्याचा, संघर्ष करत राहण्याचा आहे. दुष्काळ, अतिवृष्टी, गारपीठ, निसर्ग-तौकेसारखी चक्रीवादाले अशा अनेक संकटांशी महाराष्ट्र लढत, जिंकत आला आहे. या वेळी आलेले अतिवृष्टीचे संकट मात्र अभूतपूर्व आहे. संकट कितीही मोठे असले तरी, महाराष्ट्रातील जनतेची एकजूट, विश्वास, दृढनिश्चयाच्या बळावर महाराष्ट्र या संकटावरही मात करेल, असा मला विश्वास आहे. २२ जुलैच्या मध्यरात्रीपासून अतिवृष्टीला सुरुवात झाली. परिस्थितीचे गांभीर्य ओळखून स्थानिक, जिल्हा, राज्य आणि केंद्र पातळीवरची आपत्कालीन यंत्रणा सज्ज होऊन बचाव, मदतकार्याला लागली. पोलिस, अग्निशमन, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे अधिकारी-कर्मचारी, एनडीआरएफ जवान, जिल्हा प्रशासनाचे अधिकारी-कर्मचारी, स्थानिक युवक, त्यांच्या

संघटना, स्वयंसेवी संस्था, तत्पर नागरिकांनी तत्काळ एकत्र येऊन बचाव, मदतकार्याला सुरुवात केली. आपत्तिग्रस्तांना सुरक्षितस्थळी पोहोचवण्यापासून त्यांच्या निवास, भोजनाची जबाबदारी उचलली गेली. पूरस्थिती ओसरपर्यंत सर्वांनी एकमेकांना साथ देऊन काम केले.

केंद्राचा तत्काळ प्रतिसाद

केंद्र सरकारनेही अतिवृष्टीचे गांभीर्य लक्षात घेऊन तत्काळ प्रतिसाद दिला. बचावकार्यात मोलाचे योगदान दिले. प्रधानमंत्र्यांनी मुख्यमंत्र्यांशी संपर्क साधून संपूर्ण सहकार्याचा विश्वास दिला. मुख्यमंत्र्यांनी केंद्रीय गृहमंत्र्यांशी चर्चा करून पूर परिस्थितीचे गांभीर्य लक्षात आणून दिल्याने त्याचाही फायदा झाला. मी केंद्रीय संरक्षण मंत्री राजनाथ सिंह यांच्याशी दूरधनीवरून बोलतो. त्यांनी बचाव, मदतकार्यासाठी लष्कर, नौदलाची मदत उपलब्ध करून दिली. संरक्षण दलांशी समन्वय राखण्यासाठी नोडल ऑफिसर नेमण्याची सूचना खुद संरक्षणमंत्र्यांनी केली. सचिव असिम गुप्ता यांनी ती जबाबदारी सांभाळली. अतिवृष्टीग्रस्त जिल्ह्यांच्या पालकमंत्र्यांनी त्यांच्या जिल्ह्यांकडे, आमदारांनी मतदारक्षेत्राकडे धाव घेऊन तिथल्या

बचाव, मदतकार्याची धुरा हाती घेतली. परिस्थिती पूर्वपदावर येईपर्यंत पालकमंत्री, आमदारांनी कार्यक्षेत्र न सोडता ठाण मांडून आपत्ती निवारणाचे काम केले. जलसंपदामंत्री जयंत पाटील यांनी धरणांच्या पाणीपातळीवर लक्ष ठेवून नियोजन केले. अलमद्वी धरणातील पाणी सोडण्याबाबत कर्नाटक सरकार व अधिकाऱ्यांशी समन्वय ठेवून परिस्थिती नियंत्रणाबाबेर जाणार नाही याची काळजी घेतली. या सगळ्याचा परिणाम म्हणून बचाव व मदतकार्य वेगाने होऊ शकते.

आपत्तिग्रस्तांना दिलासा

मुख्यमंत्र्यांनी बचाव व मदतकार्याचे नेतृत्व स्वतःकडे घेऊन कार्यवाहीला वेग दिला. कोकण, पश्चिम महाराष्ट्रातील पूरग्रस्त भागांना भेट देऊन आपत्तिग्रस्तांना दिलासा, आपत्तीवर मात करून पुन्हा उभे करण्याचा विश्वास दिला. पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, नाशिक

पूरग्रस्त भागाची पाहणीनंतर लोकांचे म्हणणे ऐकताना
उपमुख्यमंत्री अजित पवार.

जिल्हांना मी भेट दिली. तिथल्या नुकसानीचा आढावा घेतला. आपत्तिग्रस्तांची गरज ओळखून मदतीचे निर्देश दिले. तातडीची गरज म्हणून पूरग्रस्तांना तंदूळ, डाळ, रॉकेल उपलब्ध करून देण्यात आले. खाद्यपदार्थ, बाटलीबंद पिण्याचे पाणी बोटीने, हेलिकॉप्टरने पोहोचवण्याची व्यवस्था केली गेली. शिवभोजन केंद्रांची संख्या वाढवण्यात आली. स्थानिक प्रशासनाला निर्णय घेण्याचे अधिकार दिले. अतिवृष्टिग्रस्तांच्या

बचाव, मदतीसाठी तातडीच्या उपाययोजना करत असताना, दीर्घकालीन उपाययोजनांचे नियोजनही करण्यात आले आहे. दरडग्रवण गावांचे सर्वेक्षण करून त्यांचे सुरक्षितस्थळी पुनर्वसन करण्यात येणार आहे. नदीपात्रातील, ओढ्यांवरील अनधिकृत बांधकामांना हलवावे लागणार आहे. नदीपात्रात पुरामुळे साचणारी माती, गाळ, राडारोडा काढून नदीप्रवाह सुरक्षीत ठेवण्याची कार्यवाही केला जाणार आहे. नदी, ओढ्यांना पूरसंरक्षक भिंती बांधण्याबाबत अहवाल आत्यानंतर त्या संदर्भातीली कार्यवाही केली जाईल. आपत्कालीन स्थितीत बचावकार्य वेगाने होण्यासाठी जिल्हा वार्षिक योजनेतून अत्याधुनिक बोटी खरेदी, सेवक्षण पंप, सबमर्सिबल पंप खरेदीच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.

महामार्गाची उंची वाढवण्याचा पर्याय

अतिवृष्टीमुळे राज्याच्या ग्रामीण भागातील अनेक रस्ते वाहून गेले आहेत. त्यांची दुरुस्ती, पुनर्बाधणी केला जाईल. कोल्हापूरनजीक शिरोली, किणीजवळ पुराचे पाणी महामार्गावर आत्यामुळे राशीय महामार्ग (एनएच ४) बंद झाला. महामार्ग पाण्याखाली गेल्याने दूध, इंधन, अन्रथान्याची वाहतूक ठप्प झाली. भविष्यात अशी परिस्थिती टाळण्यासाठी पूरपातळी अभ्यासून महामार्गाची उंची वाढवण्याचा पर्याय तपासला जाईल. त्यासाठी केंद्रीय रस्ते वाहतूक मंत्री नितीन गडकरी यांच्याकडे आग्रह धरण्यात येणार आहे. राज्यातील अनेक महामार्गावर ब्रिटिशकालीन मोर्यांच्या ठिकाणी ब्लॉक पद्धतीने किंवा स्लॉब टाकून पाण्याचा निचरा वेगाने होण्याच्या दृष्टीने कामे करावी लागणार आहेत. कोकणासह अन्य जिल्हात कायमस्वरूपी आपत्कालीन निवारा केंद्रे बांधण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. वादळापासून बचावासाठी कोकणातील वीजवाहिन्या भूमिगत करण्यात येणार आहेत. कोकण किनारपट्टीवर धूपप्रतिबंधक बंधान्यांसह लाईटनिंग अरेस्टर उभारण्याचेही प्रस्तावित आहे. यातून कोकणातील आपत्कालीन बचाव यंत्रणा अधिक सक्षम होईल, असा विश्वास आहे.

निधीची कमतरता भासू देणार नाही

महाराष्ट्र हे देशातील सर्वात प्रगत राज्य आहे. कृषी, उद्योग, शिक्षण, आरोग्य, सहकार अशा अनेक क्षेत्रात अव्वल असलेल्या महाराष्ट्राने नागरिकांच्या जीवरक्षणाला नेहमी सर्वोच्च प्राधान्य दिले

आहे. कोरोना संकटकाळात आर्थिक नुकसान सहन करून सरकारने नागरिकांचे जीव वाचवण्यास प्राधान्य दिले. यापुढेही नागरिकांचा जीव वाचवणे आणि त्यांना संकटातून बाहेर काढणे हीच सरकारची सर्वोच्च प्राथमिकता असणार आहे. अतिवृष्टी, महापूर, दरडुर्घटनांमुळे झालेल्या जीवित वित्तहानीच्या संकटातून नागरिकांना बाहेर काढण्यासाठी, जीवनात पुन्हा उभे समर्थपणे करण्यासाठी राज्य शासनाने तब्बल ११ हजार ५०० कोटींचा निधी मंजूर केला आहे. आपत्तिग्रस्तांना केंद्राच्या प्रचलित दरांपेक्षा

अधिकची मदत देण्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय राज्य सरकारने घेतला आहे. राज्याचा वित्तमंत्री म्हणून या निर्णयप्रक्रियेत महत्त्वाची भूमिका बजावता आली. हा निधी तत्परतेने उपलब्ध करून दिला जाईल. गरज पडल्यास अधिक निधी देण्याचीही शासनाची तयारी आहे, असा विश्वास मी यानिमित्ताने राज्यातील नागरिकांना देतो.

राज्य सरकारने आपत्तिग्रस्तांसाठी मंजूर केलेल्या ११ हजार ५०० कोटी रुपयांपैकी दीड हजार कोटी रुपये नागरिकांना आर्थिक मदतीच्या स्वरूपात देण्यात येणार आहे. तीन हजार कोटी रुपये पुनर्बाधणीच्या कामांसाठी उपयोगात आणले जातील. उर्वरित सात हजार कोटी रुपये प्रतिबंधात्मक उपयोगात आणले जातील. आपत्ती सौम्यीकरणाच्या कामासाठी वापरले जाणार आहेत. या साडेअकरा कोटींच्या निधीतून राज्यातील आपत्तिग्रस्त बंधु-भगिनींना दिलासा, आधार, विश्वास देण्याचे खूप मोठे आणि चांगले काम राज्य सरकारने केले आहे, असे मला वाटते.

आपत्तिग्रस्त बांधवांना एनडीआरएफच्या निकषांच्या पुढे जाऊन सानुग्रह अनुदान म्हणून प्रतिकुटुंब १० हजार रुपये देत आहोत. दुकानदारांसाठी ५० हजार रुपये, टप्परी धारकांसाठी १० हजार रुपयांची मदत देण्यात येणार आहे. पूर्ण घर पडले असल्यास दीड लाख रुपये, घराचे पत्रास टक्के नुकसान झाले असल्यास ५० हजार रुपये, घराचे २५ टक्के नुकसान असल्यास २५ हजार, अंशतः नुकसान झालेल्या घरासाठी किमान १५ हजार रुपयांची मदत आपण देत आहोत.

अतिवृष्टी, महापूर, दरड कोसळण्यासारख्या दुर्घटनांमध्ये मृत्यू पावलेल्या बांधवांच्या वारसांना एसडीआरएफच्या निकषांनुसार ४ लाख रुपये, मुख्यमंत्री रिलीफ फंडातून १ लाख रुपये, ज्यांच्या नावावर सातबारा आहे अशा शेतकऱ्यांसाठी गोपीनाथ मुंडे अपघात विमारकमेतून २ लाख रुपये, प्रधानमंत्र्यांनी जाहीर केलेले २ लाख रुपये अशी आर्थिक मदत दिली जात आहे.

राज्यातील आपत्तिग्रस्तांना आर्थिक, सामाजिक आधार देऊन पुन्हा एकदा आत्मविश्वासाने, निर्धाराने उभे करण्याचा राज्य शासनाचा हा प्रयत्न आहे. आपल्या सर्वांची साथ, सहकार्य या प्रयत्नांच्या पाठीशी राहील, याची खात्री आहे.

शब्दांकन : संजय देशमुख,
मा. उपमुख्यमंत्री यांचे जनसंपर्क अधिकारी

राज्यात गेल्या काही वर्षात अचानक येणारी वादळे व पूर यामुळे मोठ्या प्रमाणात जीवित व वित्तहानी होत आहे. नैसर्गिक आपत्तीमध्ये बाधित होणाऱ्या नागरिकांना तत्काळ मदत व पुनर्वसन करण्याचे मोठे आव्हान प्रशासनासमोर होते. आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेंटीवार आणि राज्यमंत्री प्राजक्त तनपुरे यांच्या नेतृत्वाखालील विभागाने हे आव्हान यशस्वीपणे पेलले. राज्य आपत्ती नियंत्रण कक्षासह स्थानिक प्रशासनाने तातडीने पावले उचलत पूरग्रस्तांना सुरक्षितस्थळी हलवणे, त्यांची राहण्याची व इतर व्यवस्था करणे, पुराच्या पाण्यात अडकलेल्यांना बाहेर काढणे, भूस्खलन झालेल्या ठिकाणी तातडीची मदत व बचावकार्य सुरु करणे, बचावपथके आपत्तीच्या ठिकाणी दाखल करणे आदी कामे युद्धपातळीवर केली.

आपत्तीत जनतेसमवेत

संध्या गरवारे

नैसर्गिक आपत्तीमध्ये राज्य शासनाचे विविध विभाग हे नेहमीच मदतकार्यात अग्रेसर असतात. जुलै महिन्यात झालेल्या पूरपरिस्थितीही सर्वच विभागांनी अहोरात्र काम करून नागरिकांना दिलासा देण्याचा प्रयत्न केला. मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेंटीवार हे राज्य आपत्ती व्यवस्थापन नियंत्रण कक्ष आणि पूरग्रस्त भागातील स्थानिक प्रशासनाशी सातत्याने संपर्कत होते. स्थानिक प्रशासनाला वेळोवेळी लागणारी मदत वेळेत मिळावी यासाठी त्यांनी स्वतः पुढाकार घेऊन प्रयत्न केले.

राज्यातील पूरपरिस्थिती व पाऊस

खेड व चिपळूणमध्ये १९ ते २३ जुलैपर्यंत एकूण ६६८ मिमी पावसाची नोंद झाली. सह्याद्री घाटांमध्ये, कोयना धरणक्षेत्र, रघुवीर घाट येथे प्रचंड पर्जन्यमानामुळे महाडमध्ये पूरपरिस्थिती उद्भवली. कोयना पाणलोट क्षेत्रातील पर्जन्यमान (२३ जुलै २०२१ रोजी) - कोयना ६१० मिमी, नवजा ४८६ मिमी, महाबळेश्वर ५५६ मिमी,

आपत्तिग्रस्त महिलांची विचारपूस करून त्यांना आश्रस्त करताना आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेंटीवार.

कोयना धरणातून २.६७ लक्ष क्युसेक्स पाणी सोडल्यामुळे वशिष्ठी नदीमध्ये २.५ लक्ष क्युसेक्सचा विसर्ग होत होता. २३ जुलै २०२१ रोजी गुरुपौर्णिमा असल्याने त्याच्या आधी २ दिवस उधाणाची भरती होती. त्यामुळे भरतीच्या पाण्यामुळे नदीपात्रातील पाण्याचा समुद्रामध्ये

“ तातडीने मदत देणार...

गेल्या काही काळापासून

राज्यात अतिवृद्धी व

पूरस्थितीमुळे आपत्तिजनक स्थिती

निर्माण होत आहे. जुलै महिन्यात

कमी कालावधीत पडलेला जास्त

पाऊस, समुद्राला आलेली भरती, दरडी

कोसळणे, धरणक्षेत्रातील वाढलेले पावसाचे

प्रमाण, नद्यांच्या वाढलेल्या पाण्याच्या पातळीमुळे राज्यात

मोठ्या प्रमाणात पूरस्थिती निर्माण झाली होती. अशा नैसर्गिक

आपत्तीच्या काळात तातडीने मदत कार्य सुरु करण्याला

प्राधान्य दिले. पूरग्रस्त भागातील नागरिकांना सुरक्षित स्थळी

हलवणे व पुरात अडकलेल्यांना संकटातून बाहेर काढणे यासाठी

सर्व यंत्रणा अहोरात्र कार्यरत होती.

संपूर्ण पूरक्षेत्रातील भागात ५१ बचाव पथके कार्यरत होती.

या कालावधीत १७० तालुक्यातील अंदाजे पाच हजार गावे

पुरामुळे बाधित झाली होती. या आपत्तीच्या कालावधीत

स्थानिक प्रशासनाने व बचाव दलातील पथकांनी अहोरात्र काम

करून नागरिकांना सुरक्षित स्थळी हलवण्याचे मोठे काम केले

आहे. राज्यावर आलेल्या संकटावर मात करण्यासाठी व

पूरबाधितांना आधार देण्यासाठी शासनाने तत्काळ मदतीचे

वाटप केले आहे. राज्यशासनाने राज्य आपत्ती प्रतिसाद

निधीच्या दरापेक्षा वाढीव मदत करण्याचा निर्णय घेतला असून

पूरग्रस्तांना ११ हजार ५०० कोटी रुपयांची मदत देण्याचा

निर्णय घेतला आहे. या निर्णयाची लवकरात लवकर

अमंलबाजवणी करून पूरग्रस्तांना राज्यशासन दिलासा देण्याचा प्रयत्न करत आहे.

- विजय वडेंटीवार,

आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री

”

निचरा होऊ शकला नाही. यामुळे चिपळून व खेड या भागांमध्ये पूर परिस्थिती निर्माण झाली.

२२ जुलैता पोलादपूर तालुक्यात ३२१ मिमी पावसाची नोंद झाली. त्याच वेळी महाबळेश्वरला ५५० मिमी पाऊस पडला. या अतिवृष्टीमुळे सावित्री नदीच्या पाणी पातळीत वाढ झाली. तसेच समुद्रात या वेळी भरती असल्याने पाण्याचा निचरा समुद्रात होऊ शकला नाही. यामुळे महाड व पोलादपूरमध्ये पूरपरिस्थिती निर्माण झाली. तसेच कोल्हापूरमध्ये २३ जुलै २०२१ रोजी २१२ मिमी पाऊस सर्वत्र झाला. यामुळे पंचगंगा व इतर नद्यांच्या पातळीत वाढ झाल्याने काही भागात पूरपरिस्थिती निर्माण झाली.

आपत्ती नियंत्रण कक्षाचे लक्ष

राज्यात १९ ते २४ जुलैपर्यंत पडलेल्या मुसळधार पावसामुळे मुंबई उपनगर, रायगड, रत्नागिरी, पालघर, ठाणे, सिंधुदुर्ग, कोल्हापूर, सातारा, सांगली, पुणे, वर्धा व अकोला या जिल्ह्यांत पूरस्थिती निर्माण झाली होती. या कालावधीत मंत्रालयातील राज्य आपत्ती नियंत्रण कक्ष कक्षातील अधिकारी व कर्मचारी अविरत कार्यरत होते. आपत्ती निवारण कक्षातील मदतीसाठीच्या दूरध्वनीच्या माध्यमातून तत्काळ मदत करण्यात येत होती. तसेच सर्व प्रसार माध्यमांना रोजच्या रोज राज्यातील मदत व बचावकार्य सुरु असलेली माहिती दिली जात होती. आपत्ती नियंत्रण कक्षाच्या माध्यमातून सुरु असलेल्या कार्यवाहीची अद्यावत माहिती मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेवीवार, अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री छगन भुजबळ, पर्यावरण मंत्री आदित्य ठाकरे हे सातत्याने घेत होते. तसेच आवश्यक त्या ठिकाणी योग्य त्या सूचना करत होते.

बचाव दलांचे अतुलनीय कार्य

या कालावधीत ज्या-ज्या ठिकाणी मदतीवी आवश्यकता आहे अशा ठिकाणी राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद दल (एनडीआरएफ), भूदल, नौदल व वायुसेनेची पथक यांना घटनास्थळी पोहोचण्यासाठी आदेशित करण्यात आले. राज्य प्रतिसाद दलातील १७ जणांचा चमू व औंडिशा राज्य आपत्ती प्रतिसाद दलातील १६ जणांचा चमू अशा एकूण ३३ जणांचा संघ घटनास्थळी मदत व बचावकार्यात कार्यरत होता. वायुदलाचे दोन व नौदलाचे एक हेलिकॉप्टर शोध व बचावामध्ये कार्यरत होते. भारतीय तटरक्षक दलाची दोन पथके चिपळूनमध्ये कार्यरत होती. संपूर्ण पूरकेतातील भागात ५१ दले शोध व बचावकार्य करत होती. या कालावधीत १७० तालुक्यातील अंदाजे पाच हजार गावे पुरामुळे बाधित झाली आहेत. तसेच ठाणे ६९३०, रायगड २५५५, रत्नागिरी २४९३, सिंधुदुर्गमध्ये १२७१, पुणे ४०२, सातारा ४९, १४९, सांगली २, ११, ८०८, कोल्हापूर १, ६२, ५६४ तसेच अकोला ५५९ अशा एकूण ४ लाख ३७ हजार ७३१ नागरिकांना पूर क्षेत्रातून स्थलांतरित करण्यात आले, तर ३४९ निवारा केंद्रामध्ये ४७२१४ नागरिकांची सोय करण्यात आली होती. रत्नागिरी, रायगड, सातारा या जिल्ह्यांमध्ये विविध ठिकाणी दरडी कोसळणे, भूस्खलनाच्या घटना घडल्या या ठिकाणीही मदत व बचावकार्य तातडीने सुरु करण्यात आले. या वेळी नागरिकांना तात्काळ लागणारे साहित्याचे वाटप करण्यात आले.

राज्यात आलेल्या गंभीर पूरपरिस्थितीचा सामना करण्यासाठी रायगड व रत्नागिरी जिल्ह्यासाठी प्रत्येकी दोन कोटी रुपये व अन्य जिल्ह्यासाठी प्रत्येकी ५० लाख रुपयांचा निधी देण्यात आला होता.

दौऱ्यांच्या माध्यमातून पूरग्रस्तांना दिलासा

पूरस्थितीच्या कालावधीत मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेवीवार हे सातत्याने स्थानिक प्रशासनाच्या संपर्कात होते. त्याचबरोबर त्यांनी पूरग्रस्त भागातील पूरपरिस्थितीची पाहणी केली. या वेळी पूरग्रस्तांना दिलासा देण्याबरोबरच मदत कार्याचा वेग वाढवण्याच्या सूचनाही त्यांनी केल्या. तसेच पूरपरिस्थिती निवळल्यानंतर हानी झालेल्या भागाचे पंचनामे करून नुकसानीची माहिती तातडीने पाठवण्याचे निर्देश दिले. ज्यामुळे पूरग्रस्ताना तातडीने मदत जाहीर करणे शक्य झाले. रायगड जिल्ह्यातील पोलादपूर तालुक्यातील मौजे कवनाळे, रत्नागिरी जिल्ह्यातील खेड तालुक्यातील कोसरे, चिपळून शहर, सांगली शहर, भिलवडी परिसर, कराड तालुक्यातील पाटण आदी ठिकाणी जाऊन मंत्री महोदय यांनी पाहणी केली. त्याचबरोबर पूरग्रस्तांची निवारा केंद्रांच्या ठिकाणी जाऊन तेथील नागरिकांशी संवाद साधून त्यांना धीर दिला.

“

शासन जनतेच्या पाठीशी

रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग,

सातारा, सांगली आणि

कोल्हापूर या सहा पूरग्रस्त

जिल्ह्यांमध्ये शिवभोजन थाळीचा

इषांक दुप्पट करण्यात आला

आहे. म्हणजेच या आपत्तिग्रस्त

भागातील शिवभोजन केंद्रावर

आता दुप्पट क्षमतेने शिवभोजन

थाळीचे वितरण केले जाणार आहे.

पूरपरिस्थितीमुळे अनेक जिल्ह्यांत वीज

नाही अशा ठिकाणी मोफत केरोसीनचे वाटप करण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे पुरामुळे शिवकेंद्रे बाधित झाली तेथे इतर

ठिकाणावरून शिवभोजनाचे पाकिटे वितरित करण्यासाठी

परवानगी देण्यात आली आहे. पाकिटांच्या वितरणासाठी

त्याप्रमाणेच वीज नसलेल्या ठिकाणी किंवा शिवभोजन

ॲपसाठी कनेक्टिव्हिटी नसलेल्या ठिकाणी थाळीच्या

नोंदीसाठी स्थानिक पातळीवर तहसीलदारांनी त्यांच्या

यंत्रणेचा वापर करावा, अशा सूचना देण्यात आल्या आहेत.

या सहा आपत्तिग्रस्त जिल्ह्यात प्रतिकुटुंब पाच किलो तूरडाळ,

१० किलो गहू, १० किलो तांदूळ आणि पाच लिटर

केरोसिनचा मोफत पुरवठा केला जाणार आहे. गहू नको

असेल त्यांना गव्हाएवजी तांदूळ दिले जातील.

शासनस्तरावरून अन्न व नागरी पुरवठ्यासंदर्भातील सर्व मदत

पूरग्रस्तांना केली जाईल.

- छगन भुजबळ, अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री

”

घरांच्या पडऱ्याडीबाबतचे मदतीचे निकष

मदतीची बाब	सुधारित दर	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचा दर
सखल भागातील पूर्णतः घरांच्या पडऱ्याडीसाठी नष्ट झालेल्या घरांच्या पडऱ्याडीसाठी	रु. १,५०,०००/- प्रति घर.	रु. ९५,१००/- प्रति घर.
दुर्गम भागातील पूर्णतः नष्ट झालेल्या घरांच्या पडऱ्याडीसाठी		रु. १,०१,९००/- प्रति घर.
पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी अंशतः पडऱ्याड झालेल्या (किमान ५०%)	रु. ५०,०००/- प्रति घर.	रु. ६,०००/- प्रति घर.
पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी अंशतः पडऱ्याड झालेल्या (किमान २५%)	रु. २५,०००/- प्रति घर.	रु. ६,०००/- प्रति घर.
पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी अंशतः पडऱ्याड झालेल्या झोपड्या (किमान १५%)	रु. १५,०००/- प्रति झोपडी	रु. ६,०००/- प्रति झोपडी

समुद्र किनारी धूप प्रतिबंध बंधारे बांधणार

कोकण भागात विविध चक्रीवादक्ळे तसेच अतिवृष्टीमुळे निर्माण होणारी पूरपरिस्थिती व नैसर्गिक आपत्तीला तोंड देण्यासाठी काही उपाययोजना करण्याचा राज्य शासनाचा विचार सुरु आहे. यामध्ये समुद्रकिनारी धूप प्रतिबंधक बंधारे बांधणे, भूमिगत विजेच्या तारा टाकणे, तात्पुरत्या निवारा छावण्या या उपायांना प्राधान्य देण्यात येणार आहे. धूप प्रतिबंध बंधाच्यांसाठी आपत्ती व्यवस्थापन निधीतून १२५५ कोटीचा निधी मंजूर केला असल्याचे मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेवीवार यांनी सांगितले.

कोकणातील भूमिगत विजेच्या तारांसाठी १९०० कोटी

विजेच्या तारा तुटणे हे नैसर्गिक आपत्तीच्या काळातील सर्वात मोठे आव्हान आहे. त्याचा विचार करता, कोकणातील विजेच्या तारा भूमिगत करण्याच्या १९०० कोटी रुपयांच्या प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली आहे. पुराची पातळी वाढत असल्याचा रेड अलर्ट देण्यात येतो. मात्र नागरिकांना कुठे स्थलांतरित करावे, हा स्थानिक प्रशासनापुढे प्रश्न निर्माण होतो. कोकणात वीज खंडित होणे आणि संपर्क दृष्टीने नदीकाठच्या गावांमध्ये तात्पुरत्या निवारा छावण्यांसाठी ४०० कोटींच्या प्रस्तावावर विचार सुरु आहे. कोकणासाठी तत्काळ सूचना देणाऱ्या

यंत्रणेसाठी ८६ कोटी रुपये मंजूर करण्यात आले आहेत.

वाढीव दराने मदत

आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन प्रभागाकडून प्रामुख्याने नैसर्गिक आपत्तीच्या काळात उद्भवलेल्या परिस्थितीत जीवित व वित्तहानी टाळण्याच्या दृष्टीने उपाययोजना करण्यात येतात. आपत्तीमध्ये नुकसान झालेल्या बाधित व्यक्तींना व कुटुंबांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार व दरानुसार आर्थिक मदत देण्यात येते. राज्य शासनाने राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमध्ये ठरवलेल्या निकषापेक्षा अधिक दराने मदत जाहीर करण्यात येत आहे.

राज्यात विविध जिल्ह्यात जुलै महिन्यात अतिवृष्टीमुळे बाधित झालेल्या कुटुंबासाठी तातडीची मदत, दुर्स्ती व उपाययोजनांसाठी राज्य मंत्रिमंडळाने ३ अॅगस्ट रोजी ११ हजार ५०० कोटी रुपयांची तरतूद करण्यास मान्यता दिली आहे. यामध्ये मदतीसाठी १५०० कोटी रुपये, पुनर्बाधांसाठी ३००० कोटी व इतर उपाययोजनांसाठी ७००० कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे.

नैसर्गिक आपत्तीमध्ये दोन दिवसांपेक्षा अधिक कालावधीकरिता क्षेत्र अथवा घर पाण्यात बुडालेले असल्यास तसेच घरे पूर्णतः वाहून गेली असल्यास अथवा पूर्ण क्षतिग्रस्त प्रतिकुटुंब सानुग्रह अनुदान

पशुधन मदतीचे निकष

मदतीची बाब	सुधारित दर	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचा दर
दुधाळ जनावरे	रु. ४०,०००/- प्रति जनावर,	रु. ३०,०००/- प्रति जनावर
ओढकाम करणारी जनावरे	रु. ३०,०००/- प्रति जनावर,	रु. २५,०००/- प्रति जनावर
ओढकाम करणारी लहान जनावरे -	रु. २०,०००/- प्रति जनावर	रु. १६,०००/- प्रति जनावर
मेंढी, बकरी, डुकर	रु. ४,०००/- प्रति जनावर,	रु. ३,०००/- प्रति जनावर
कुकुटपालन पक्षी- रु ५०/- प्रतिपक्षी,	अधिकतम रु.५,०००/- प्रति कुटुंब	अधिकतम रु.५,०००/- प्रति कुटुंब
कुकुटपालन शेडच्या नुकसानीसाठी	रु.५,०००/- प्रति कुटुंब इतकी मदत	देय नाही.

मत्स्य व्यवसायिकांसाठीचे मदतीचे निकष

मदतीची बाब	सुधारित दर	पूर्वीचा राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचा दर
मत्स्य बोटीचे अंशतः नुकसान	रु. १०,०००/- मदत.	रु. ४,१००/- मदत
मत्स्य बोटीचे पूर्णतः नुकसान	रु. २५,०००/- मदत.	रु. ९,६००/- मदत
मत्स्य जाळ्यांचे अंशतः नुकसान	रु. ५०००/- मदत,	रु. २,१००/- मदत
मत्स्य जाळ्यांचे पूर्णतः नुकसान	रु. ५०००/- मदत.	रु. २,६००/- मदत

हस्तकला व कारागिरांना अर्थसाहाय्य

मदतीची बाब	सुधारित दर	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचा दर
हस्तकला व हातमाग कारागीर/बारा बलुतेदार मूर्तिकार यांचाही यामध्ये समावेश करण्यात आला आहे.	पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत जास्त ५०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत.	संयत्रांच्या नुकसानीसाठी ४,१००/- रुपये मदत कच्च्या मालाच्या / तयार मालाच्या नुकसानीसाठी ४,१००/- रुपये मदत

दुकानदार / टपरीधारक

मदतीची बाब	सुधारित दर	राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीचा दर
दुकानदार	पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत जास्त ५०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत.	देय नाही
टपरीधारक	पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत जास्त १०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत.	देय नाही

१०,००० रुपये देण्यात आले आहे. या अनुदानामध्ये कपड्यांच्या नुकसानीच्या बाबींचा समावेश करण्यात आला आहे. यापूर्वी कपड्यांच्या नुकसानीकरिता पूर्वी प्रतिकुटुंब २५०० तर भांड्यांच्या नुकसानीकरिता पूर्वी प्रतिकुटुंब २५०० रुपये मदत देण्यात येत होती.

सर्वकष पुनर्वसन धोरण राबवणार

२०१९ मध्ये पश्चिम महाराष्ट्रातील पूर, कोकणातील निसर्ग व तौके चक्रीवाढळ, राज्यभरातील अनेक नद्यांच्या काठी पुराचे तडाखे बसणारी गावे आणि सह्याद्रीच्या डोंगर उत्तरावरील दरडींचे धोके असलेली गावे यांच्या सुरक्षिततेसाठी सर्वकष पुनर्वसन धोरण आवश्यक आहे. पूर्यस्त गावे आणि कोकणातील तीव्र उत्तरावरील गावे यांचा यात प्राधान्याने व वेगळा विचार केला जाणार आहे. आपत्तिग्रस्त गावांच्या कायमस्वरूपी स्थलांतराबाबत नवे पुनर्वसन धोरण आखण्यात येणार आहे. यामुळे नदीकाठच्या पूरक्षेत्रातील पूरप्रवण क्षेत्रातील आणि दरडीग्रस्त गावांना यामुळे दिलासा मिळणार आहे.

गेल्या २० वर्षांमध्ये पूर किंवा दरडी या आपत्तीचा सामना करावा लागला, अशा गावांना कायमस्वरूपी स्थलांतर व सुरक्षित ठिकाणी पुनर्वसन करण्याबाबत स्थानिक प्रशासनाने अशा गावांचा प्रस्ताव सादर करावा लागणार आहे. नदीकाठच्या तीव्र आणि डोंगरउत्तरावरील

गावांची यामध्ये निवड करण्यात येईल. जिल्हाधिकाऱ्यांमार्फत अशा गावांच्या याद्या, निधीची गरज व कृती आराखडा असे प्रस्ताव मागवले जातील, त्यात अतिजोखमीची गावे पहिल्या त दुसऱ्या व कमी जोखमीची तिसऱ्या याप्रमाणे पुनर्वसनला प्राधान्य दिले जाईल.

सशक्त आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणा उभी करणार

राज्यात १०० वर्षांत घडणाऱ्या घटना आता वारंवार घडत आहेत. अशा घडणाऱ्या घटनांवर मात करण्यासाठी राज्य आपत्ती प्रतिसाद दलांची संख्या वाढवण्याची गरज आहे ती वाढवण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येणार आहे. धोकादायक ठिकाणांचा शोध घेऊन व बचावसामग्री मिळवून ठेवण्यावर भर देणे, प्रतिसादाबोरोबर आपत्ती सौम्यीकरण व पूर्वतयारी करणे, राज्यात आपत्ती काळातही अखंडित राहणारी संवाद यंत्रणा स्थापन करणे (VHF / HAM etc) ही यंत्रणा कार्यरत राहावी, यासाठी प्रयत्न करणे, आपत्ती काळात धोकादायक ठिकाणांवर मदतसामग्री लवकरात लवकर पोहोचवणे, विविध ठिकाणी मदतसामग्रीचा साठा ठेवून राज्यात आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणे चे संस्थात्मक बळकटीकरण करून सशक्त आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणा उभी करण्यासाठी भर देण्यात येणार आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी

शासन आणि जनता यांच्यातील महत्वाचा दुवा म्हणून काम करणाऱ्या **महसूल मंत्री बाळासाहेब थोरात** यांच्या नेतृत्वाखालील महसूल विभागाने नैसर्गिक आपत्ती काळातही उत्कृष्ट कामगिरी केली आहे. निसर्ग व तौके चक्रीवादळासह नुकत्याच आलेल्या महापुराच्या वेळी उल्लेखनीय कार्य केले आहे. आपत्तीपूर्व, आपत्तीच्या काळात आणि आपत्तिपश्चात बचावकार्यासह व्यवस्थापन करण्यावर विशेष भर देणाऱ्या महसूल विभागाचे कार्य निश्चितच कौतुकास्पद आहे.

महसूल यंत्रणा संदैव तत्पर

वर्षा फडके-आंधळे

आपत्ती काळात महसूल विभाग विविध उपाययोजना प्राधान्याने करतो. आपत्ती व्यवस्थापन समित्यांची बैठक घेऊन जिल्हा, तालुका, गाव आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा तयार करण्यासह सर्व संपर्क यंत्रणा सज्ज ठेवल्या जातात. त्यातही या संपर्क यंत्रणा बिघडल्यास पर्यायी यंत्रणा तयार ठेवण्यात येतात. आपत्तीकाळात लोकांचे स्थलांतर हा सर्वात महत्वाचा प्रश्न असतो, त्यासाठी सुरक्षित निवाच्यांची व्यवस्था केली जाते. २४ x ७ नियंत्रण कक्ष सुरु ठेवून सर्वच स्तरांवरील नकाशे, संपर्क यंत्रणा अद्यायावत केली जाते. स्वयंसेवी संस्था आणि त्याचे सदस्यांचे पते आणि दूरध्वनी क्रमांक दर्शनीय भागात लावण्यासह विभागातील माहिती www.idrn.gov.in या संकेतस्थळावर अद्यायावत करण्यासाठी उपलब्ध करून दिली जाते, त्याशिवाय आपल्या विभागातील प्रशिक्षित गटाच्या नियमित संपर्कात राहून मॉक झील करून यंत्रणा सज्ज केली जाते.

निधीची तरतुद

महसूल प्रशासनाच्या अखत्यारीत असलेल्या जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन समितीतर्फे पूर्व तयारी प्रशिक्षण घेण्यात आले. आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा तयार करून आवश्यक निधीची तरतुद केली होती. आपत्तीला तोंड देण्यासाठी तसेच जीवित व पशुहानी टाळण्यासाठी तातडीने संक्रमण शिबिरे उभारली गेली. आपत्तिग्रस्त लोकसंख्येनुसार संक्रमण शिबिरे निर्माण केली. बचाव कार्यासाठी राज्य शासन, केंद्रीय निमलाळकरी दले, राज्य आणि केंद्राचे आपत्ती प्रतिसाद दले आर्द्दाचा संपर्क व समन्वय करून त्या दक्ष ठेवण्याचे काम महसूल यंत्रणेने केले.

१८ ते २४ जुलै २०२१ या काळात प्रादेशिक हवामान विभागाने दिलेल्या अतिजोरदार ते मुसळधार अतिवृद्धीच्या इशाराच्यामुळे जिल्हा प्रशासनांनी सर्व यंत्रणांना आणि नागरिकांना दक्षतेचा इशारा दिला होता. महसूल यंत्रणेने प्रांत, तहसीलदार यांच्याबोरब बैठकी घेऊन सर्व स्वयंसेवी, सामाजिक संस्था आणि त्यांच्या स्वयंसेवकांशी प्रशासनाने संवाद साधला, प्रत्येक जिल्हातील आपत्ती प्रतिसाद दलातील सदस्य आणि संस्था अद्यायावत साधने तसेच मनुष्यबळासह तत्पर होत्या. रायगड जिल्हा प्रशासनाने मोबाईलवर एसएमएस

पाठवून अतिवृद्धी काळात सर्वकंतेचा इशारा दिला. कर्जत/खांडपे गावातील हॉटेल रॅडिसन ब्लू मध्ये पुरात अडकलेल्या सुमारे दीडशे नागरिकांना सुरक्षित स्थळी हलवण्यात आले.

नागरिकांचे स्थलांतर

२२ जुलैपासून महाड व पोलादपूर भागात मुसळधार पाऊस पडत असल्याने सावित्री नदीची पाणी पातळी धोक्याच्या पातळीपेक्षा अधिक होती. महाडच्या प्रांत व तहसीलदारांशी जिल्हा नियंत्रण कक्षातून वेळोवेळी संपर्क साधून आढावा घेण्यात येत होता. अतिवृद्धीचा धोका ओळखून सखल भागातील नागरिकांना स्थलांतर करण्याविषयी कळवण्यात आले. त्यानंतर सावित्री नदीची पाणीपातळी विचारात घेऊन बचाव पथके, इंडियन कोस्ट गार्डची पथके महाडला रवाना झाली. सुमारे दीडशे ते दोनशे नागरिकांचे स्थलांतर केल्यानंतर नागरिकांना सुरक्षित ठिकाणी आश्रय घेण्याचे आवाहन करण्यात आले.

राज्य शासनाने या काळात आपद्यस्तांसाठी तत्काळ मदत जाहीर करताना त्यांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसन करण्यावर अधिक भर दिला आहे. गेल्या महिन्यात रायगड, रत्नागिरी, सांगली, सातारा आणि कोल्हापूर या जिल्ह्यांमध्ये झालेल्या अतिवृद्धीत मोठ्या प्रमाणावर शेतकरी, व्यापारी, व्यावसायिक, दुकानदार, सर्वसामान्य नागरिक, कारागीरी सर्वांनाच झळ बसली आहे. त्यामुळे परिस्थितीचे गांभीर्य लक्षात घेऊन नेहमीच्या निकषापेक्षा वाढीव मदत करण्याचा निर्णय राज्य मंत्रिमंडळ बैठकीत घेण्यात आला.

दीर्घकालीन उपाय

आपत्तीची माहिती वेळेत मिळणे, पुराचे संकट, दरडी कोसळण्याच्या घटना यावर तातडीने कार्यावाही करतानाच महाड व चिपळू शहरातील पूर्व नियंत्रणासाठी तज्ज्ञ समितीच्या अहवालानुसार वशिष्ठी, गांधारी, सावित्री नद्यातील बेट व गाळ काढून मॉडेल स्टडीच्या आधारे पूर्व संरक्षण भिंत तीन वर्षात पूर्ण करण्यात येणार आहे. पूर्यग्रस्त भागातील वीज आणि पाणीपुरवठा तातडीने सुरु करण्याबोरबच येथील वाहतूक तातडीने सुरु होण्यासाठी तातडीने दुरुस्तीची कामे हाती घेतली आहेत. कोकणामध्ये २६ नद्यांची खोरी

असून, या ठिकाणी पुराबाबत इशारा देणारी 'आरटीडीएस' यंत्रणा कार्यान्वित करण्यात येत आहे.

आपत्तीच्या काळात मदत, शोध व बचावकार्यावर विशेष भर सर्व यंत्रणांनी दिला. रात्रीच्या अंधारातही बचावकार्य करण्यात आले. वीज वितरणासह मोबाइल नेटवर्क बंद असल्याने पोलीस विभागाचे वायरलेस आणि हॅम ऑपरेटर्सची टीम, सॅट फोन यांच्याद्वारे बचाव पथक व नियंत्रण कक्षाशी संपर्क सुरु होता. महाडच्या प्रांताधिकाऱ्यांना सॅटेलाईट फोन उपलब्ध करून देण्यात आल्यामुळे त्यांना जिल्हा नियंत्रण कक्षाशी संपर्क साधणे व पर्यायाने मदत, बचावकार्याला गती देणे शक्य झाले. महापुरामुळे घरातील अन्नधान्य व इतर जीवनावश्यक वस्तूंचे नुकसान झाल्याने रायगड जिल्हा प्रशासनाने कम्युनिटी किचनची व्यवस्था तयार करून त्याद्वारे नागरिकांना ताजे अन्न पुरवण्यात आले. शिवभोजन योजनेचे उद्दिष्टांक दुपटीने वाढवण्यात आले आणि गरजूना अन्न पुरवण्यात आले. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मदतीने घनकचरा व्यवस्थापन व स्वच्छतेवर भर देण्यात आल. मोठ्या प्रमाणात झालेल्या नुकसार्नीचे पंचनामे करण्यासाठी महसूल विभागात पंचायत समिती, नगरपालिका आर्दीमधील अतिरिक्त मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात आले. घरांबरोबरच दुकाने, गोठे, शेतजमिनी, पिके व फळबागांच्या झालेल्या नुकसानीचे पंचनामे महसूल विभागाने केले आहेत.

महसूल यंत्रणा अहोरात्र कार्यरत

राज्यातील पाचही जिल्ह्यांमधील महसूल यंत्रणा नैसर्गिक आपत्तीनंतर अहोरात्र काम करत आहे. कोकणातील पूरपरिस्थिती पाहता कोयना वीजनिर्मितीनंतर कोकणात सोडण्यात येणारे पाणी तातडीने बंद करण्यात आले आणि पावसाचा अंदाज पाहून कोकण आणि कोल्हापूर, सांगलीत प्रशासन सज्ज करण्यात आले.

रायगडसारख्या ठिकाणी इतकी मोठी हानी झालेली असतानासुद्धा महसूल यंत्रणा पंचनामे करण्यासाठी अहोरात्र काम करत होती. या काळात महसूल यंत्रणा पंचनामे करण्याबरोबरच आपत्ती व्यवस्थापन कृती दलाबरोबर आवश्यक ते समन्वय करणे, आपत्तिग्रस्तांसाठी तात्पुरत्या सुविधा निर्माण करणे, निवान्याची सोय करणे यासाठी सुद्धा समन्वय करून काम करत होते. आताच्या या कठीण काळात आपत्तिग्रस्त जिल्ह्यातील नागरिकांचे स्थलांतर करणे, त्यांना आधार देण्याचे काम या विभागाने केले. या जिल्ह्यांमधील पंचनामे पूर्ण करण्यासाठी महसूल यंत्रणा काम करत होती. आपत्तीच्या घटना लक्षात घेता, आणि इथली सर्व परिस्थिती पाहता शासन सर्व आवश्यक ती मदत करण्यासाठी प्रयत्नशील आहे. एकूणच आपत्ती व्यवस्थापनाच्या कार्यात महसूल यंत्रणेने केलेल्या कार्याचे या विभागाचा प्रमुख म्हणून निश्चितच कौतुक आहे.

- बाळासाहेब थोरात, महसूल मंत्री

प्रमुख जबाबदारी

- आपत्तीच्या काळात महसूल विभागाने राष्ट्रीय आपत्ती व्यवस्थापन कृती दलाच्या (एनडीआरएफ) तसेच आवश्यक तेथे अप्लिशमन दलाच्या, स्थानिक स्वयंसेवकांच्या मदतीने आपत्तिग्रस्तांची सुटका केली.
- जखमीना उपचारासाठी हलवण्यासाठी वाहनाची व्यवस्था. त्याशिवाय आपत्तीत जीव गमावलेल्या व्यक्ती तसेच जनावरांना इतरत्र हलवण्याची व्यवस्था.
- अतिसंवेदनशील भागात दक्षतेचा इशारा.
- दळणवळण व्यवस्था पूर्ववत करण्यासाठी प्रयत्न.
- आपत्तीमध्ये अडकलेल्या नागरिकांची सुटका करून त्याचे तात्पुरते स्थलांतर. तसेच तात्पुरत्या निवारा आणि अन्नधान्याची व्यवस्था.
- अन्न, पाणी यांचे निरीक्षण करूनच अन्न व नागरी पुरवठा विभागामार्फत त्याचे वितरण गरजूना करण्यात आले.
- प्रतिसाद योजनेसाठी स्वयंसेवी संस्था आणि खासगी व्यक्ती/कंपनी यांना मदतीचे आवाहन.
- कपडे, शिधा (सुके धान्य) यांचे वाटप. तसेच स्वयंपाकासाठी आवश्यक वस्तूंची उपलब्धता करून देणे.
- सानुग्रह अनुदानाचे वाटप. नुकसानीचे पंचनामे.

असे केले जातात पंचनामे...

तलाठी आणि मंडळ अधिकारी यांनी केलेल्या पंचनाम्याची खात्रजमा तहसीलदार यांनी केल्यानंतर पंचनाम्याचा सर्व अहवाल एकत्रितपणे उपविभागीय अधिकारी यांच्याकडे सादर केला जातो आणि त्यानंतर संबंधित जिल्हाधिकारी जिल्ह्यातील नुकसानीबाबतचा सर्व पंचनाम्यांचा एकत्रित अहवाल करून राज्य शासनाकडे पाठवत असतो. नुकसानभरपाई देताना पंचनामा महत्वाचा मानला जातो.

महत्वाचे

- पूरस्थितीमुळे झालेले नुकसान आणि त्याचा मनावर झालेला आघात पाहता आपद्यस्तांना दुःखातून सावरण्यासाठी रायगड जिल्हा शल्यचिकित्सकांनी मानसोपचार तज्ज्ञाचे पथक बाधित गावांमध्ये पाठवले, याचा मोठा फायदा झाला.
- महापुरामुळे खराब झालेले कार्यालयीन दस्त, कागदपत्रे, नागरिकांची व्यक्तिगत कागदपत्रे, ओळखपत्रे, आधार, पैन कार्ड, ड्रायव्हिंग लायसन्स, बँक पासबुक, गॅस कनेक्शनची कागदपत्रे, रेशनकार्ड, दाखले आदी महत्वाच्या कागदपत्रांची पुनर्स्थापना (Retrive) करण्याचे महत्वाचे काम करण्यात येत आहे.
- रायगड जिल्हा प्रशासनाच्या वर्तीने मदत व बचाव कार्य करण्याच्या संस्था, व्यक्तींचा स्वातंत्र्यदिनी गैरव करण्याचा निर्णय प्रशासनाने घेतला आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी

‘ ’

राज्यातील पूरग्रस्त भागातील नागरिकांना दिलासा देण्यासाठी **नगरविकास मंत्री एकनाथ शिंदे** यांनी
या भागाचा दौरा करत शहरे स्वच्छतेसाठी स्थानिक नगरपालिकांना निधी उपलब्ध करून देण्याचे निर्देश दिले.
डोंगरउतारावर वसलेल्या गावांना दरड कोसळण्यापासून असलेला धोका लक्षात घेता त्यांच्या पुनर्वसनासाठी
धोरण तयार करण्यात येणार असल्याची माहिती त्यांनी दिली.

पूरग्रस्त शहरांच्या स्वच्छतेवर भर

अजय जाधव

या दैन्यात केली. त्यांनी यापूर्वी ५० लाखांची मदत जाहीर केली होती.

राथगड जिल्ह्यातील महाडजवळील तळीये कोंडाळकर वाढी या दुर्घटनाग्रस्त गावाला मंत्री एकनाथ शिंदे यांनी भेट दिली. रात्री उशिरा मुसळधार पावसात प्रत्यक्ष घटनाख्यालाभेट देताना सोबत ठाण्याहून विशेष वैद्यकीय पथक होते. टीडीआरएफच्या पथकाने महाडमध्ये मदतकार्यात मोठी मदत केली.

महाड शहराच्या स्वच्छतेसाठी श्री. शिंदे स्वतः रस्त्यावर उतरले. ठाण्यासह विविध महापालिकांचे कर्मचारी व आवश्यक साधनसामग्रीच्या मदतीने महाडची स्वच्छता करण्यात आली. नगरविकास मंत्री या नात्याने श्री. शिंदे यांनी विविध महापालिकांच्या माध्यमातून आवश्यक मनुष्यबळ व यंत्रसामग्रीची जमवाजमव करून महाडच्या स्थानिक प्रशासनाच्या मदतीने शहराची चार भागांत विभागणी करत घरोघरी कर्मचारी पाठवून साफसफाईच्या कामाला सुरुवात केली. या सर्व कामावर भर पावसात फिरून श्री. शिंदे स्वतः लक्ष ठेवून होते. शहर स्वच्छतेसाठी वाढीव दीड कोटी रुपये देण्याची घोषणाही त्यांनी

मनुष्यबळाची जमवाजमव

कोकणात झालेल्या मुसळधार पावसाचा मोठा फटका महाड, चिपळून, खेड या शहरांना बसला. पूर ओसरल्यानंतर सगळ्यात महत्त्वाची बाब होती ती शहर स्वच्छ करण्याची. महाड नगरपालिकेची क्षमता मर्यादित असल्याने या कामासाठी स्वतः नगरविकास मंत्र्यांनी पुढाकार घेतला. ठाणे महापालिकेचे १५० सफाई कर्मचारी, नवी मुंबई महानगरपालिकेचे १२० सफाई कर्मचारी, पनवेल महानगरपालिकेचे १०० सफाई कर्मचारी, टीडीआरएफ पथकाचे ३० जवान असे मनुष्यबळ या स्वच्छता कामासाठी तैनात करण्यात आले. महाडमधील सत्र न्यायालयाच्या इमारतीचेदेखील या पुरात अतोनात नुकसान झाले आहे. श्री. शिंदे यांनी या इमारतीची पाहणी केली व ५० लाख रुपयांचा विशेष निधी देण्याची घोषणाही केली. महाड, चिपळून याचप्रमाणे खेड शहराचेदेखील अतिवृष्टीमुळे मोठे नुकसान झाल्याने शहराची तातडीने स्वच्छता करण्यासाठी १ कोटीचा निधी देण्याची घोषणा नगरविकास मंत्री एकनाथ शिंदे यांनी केली. पूरग्रस्त खेड शहरात भागाची पाहणी केली होती. चिपळून शहरात झालेल्या जलप्रलयानंतर शहर तातडीने स्वच्छ करण्यासाठी तातडीची मदत म्हणून २ कोटी रुपयांची मदत देण्याची घोषणा त्यांनी केली आहे. सातारा जिल्ह्यातील कोयनानगर येथील कोयना धरणाच्या पडऱ्यातील दरडग्रस्त मीरगाव, आबेघर, हुम्बराळे गावाचे पुनर्वसन जलसंपदा विभागाच्या क्वार्टसमध्ये करण्याचे निर्देश श्री. शिंदे यांनी स्थानिक प्रशासनाला दिले. त्यांनी जलसंपदा विभागाच्या निवासी वसाहतीची पाहणी केली. त्यांतर त्यांनी या वसाहतीची डागडुजीचे काम वेगाने पूर्ण करून त्यात या १५० कुटुंबांचे स्थानांतर करण्याचे निर्देशही दिले. मुसळधार पावसाचा फटका कोकणासह पश्चिम महाराष्ट्रातील कोयना नगर परिसरालादेखील बसला. नगरविकास मंत्र्यांनी तातडीने तेथे जाऊन मीरगाव आणि हुम्बराळे या गावांना भेटी दिल्या. या भेटीदरम्यान त्यांनी ग्रामस्थांना जीवनावश्यक वस्तू, चादरी, कपडे, सतरंज्या, चट्या, छत्रा अशी मदत दिली.

“ शहर स्वच्छतेला प्राधान्य

पूरग्रस्त भागात पाणी

ओसरल्यानंतर सर्वांत मोठे आव्हान असते ते स्वच्छतेचे. कारण घाणीमुळे साथीचे आजार पसरण्याची भीती असते. त्यामुळे राज्यात ज्या भागाला पुराचा फटका बसला तेथे तातडीने शहर स्वच्छतेला प्राधान्य दिले.

रायगड, रत्नागिरी जिल्ह्यातील पूरग्रस्त

भागातील स्वच्छतेसाठी ठाणे, पनवेल, नवी मुंबई महापालिकेचे सफाई कर्मचारी तैनात करून स्वच्छतेला प्राधान्य दिले. त्यासोबतच अंतर्गत रस्ते, पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा सुरक्षीत करण्यावर भर दिला. आपत्तीतून नागरिकांना सावरताना त्यांना आवश्यक ते साहित्य औषधे यांचे वाटप करण्यात आले. सातारा जिल्ह्यातील पूरग्रस्त भागातील नागरिकांच्या पुनर्वसनासाठी स्थानिक प्रशासनाला सूचना दिल्या.

- एकनाथ शिंदे, नगरविकास मंत्री

”

विभागीय संपर्क अधिकारी

पूरग्रस्त भागातील शाळांचे अनेक ठिकाणी नुकसान झाले आहे. या शाळा पुन्हा उभारण्यावर शालेय शिक्षण मंत्री प्रा. वर्षा गायकवाड यांनी भर दिला आहे. या शाळांच्या उभारणी व दुरुस्तीसाठी अंदाजे ३० कोटी २२ लाख रुपये एवढ्या निधीची गरज भासणार आहे.

नुकसानग्रस्त शाळांची पुन्हा उभारणी

अर्चना शंभरकर

को रोनाकाळात शाळा बंद होत्या तरी शिक्षण सुरु होते. कोरोनामुळे गावातील काही शाळांना पुन्हा सुरु करण्याची परवानगी देण्यात आली होती. पुन्हा सर्व सुरक्षीत होईल, असे वाटत असतानाच अतिवृष्टीमुळे शाळांचे नुकसान झाले.

५०० शाळांचे नुकसान

राज्यातील कोल्हापूर येथे ८८, सिंधुदुर्ग - १८, रत्नागिरी - ६३, सातारा - ११९, सांगली, रायगड, ठाणे, पालघर, पुणे अशा नऊ जिल्ह्यातील एकूण ५२८ शाळांचे अतिवृष्टीमुळे नुकसान झाल्याचे प्राथमिक पाहणीत आढळले. यात काही ठिकाणी वर्गखोल्यांचे तसेच शाळेची संरक्षण भिंत, छप्पर यांचे नुकसान झाले आहे. काही ठिकाणी शालेय साहित्य, पाठ्यपुस्तके पाण्यात वाहून गेली आहेत.

ज्या ठिकाणी पाठ्यपुस्तकांचे नुकसान झाले आहे त्या ठिकाणी नव्याने पाठ्यपुस्तके पुरवण्यात येणार आहेत. विद्यार्थ्यांचे शिक्षण पूर्ववत करण्यासाठी सर्वोतोपरी नियोजन करून ऑफलाईन, ऑनलाईन शिक्षणाची व्यवस्था करण्यात येत आहे. नुकसान झालेल्या शालेय पोषण आहारातील तांदूळ व धान्य आदी वस्तूंचा पुरवठा पुन्हा करण्यात येत आहेत. पूरस्थितीमुळे उद्भवणाऱ्या आजारांचा विचार करून विद्यार्थ्यांची आरोग्य तपासणी करण्याचे आणि पुरामुळे अनाथ झालेल्या मुलांसाठी पर्यायी वस्तिगृहाच्या व्यवस्थेचे नियोजन

“ लवकर शिक्षण सुरु करणार

अतिवृष्टीमुळे उद्भवलेल्या पूरपरिस्थितीमुळे नुकसान झालेल्या शाळांची माहिती घेतली. अशा शाळांच्या दुरुस्तीचे नियोजन करून लवकरात लवकर शिक्षण सुरु करण्याचे निर्देश दिले आहेत. गेल्या वेळी निसर्ग चक्रीवादळादरम्यान नुकसान झाले होते. तेव्हा मदत व पुनर्वसन विभागाने भरीव मदत केली होती. कोरोनानंतर आलेले हे संकट मोठे आहे. शाळेच्या इमारतीच्या पुनर्बांधणीसोबतच विद्यार्थ्यांना मानसिक आधार देण्याचे काम करावे लागणार आहे, त्यासाठी शालेय शिक्षण विभागाने नियोजन केलेले आहे.

- प्रा. वर्षा गायकवाड, शालेय शिक्षण मंत्री

करण्यात येत आहे.

स्वयंअध्ययन व टीव्हीवरील शाळा

पूरपरिस्थितीमुळे जनजीवन विस्कळीत झालेले असतानाच, विद्यार्थ्यांसाठी विविध माध्यमातून शिक्षण पोहोचवण्याचा प्रयत्न प्रत्येक जिल्ह्याच्या ठिकाणी होत आहेत. सातारा जिल्ह्यातील महाबळेश्वर तालुक्यातील शाळा पुरामुळे बाधित झाल्या. हा भाग डोंगराळ असल्याने येथे ऑनलाईन शिक्षणाच्या सुविधेत अडचन येत होती. या परिस्थितीत महाबळेश्वर पंचायत समितीमार्फत ‘माझी दैनंदिनी’ या उपक्रमांतर्गत स्वयंअध्ययनासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्याला पुस्तिका उपलब्ध करून दिल्या आहेत.

कोल्हापूर जिल्ह्यातील हातकणंगले तालुक्यातील माणगाव येथील स्थानिक दूरचित्रवाणी वाहिनीवरून ‘टीव्हीवरील शाळा’ हा उपक्रम राबवण्यात येत आहे. यात स्थानिक शिक्षक विद्यार्थ्यांना टीव्हीवरून अभ्यासक्रम शिकवत आहेत. रायगड जिल्ह्यातील दरडप्रवण भागातील तळीये, सहाद्रीवाढी येथे शाळेसोबत संपूर्ण गावाचेच पूर्नवसन करावे लागणार आहे. या भागात ऑफलाईन शिक्षणाबोरवच हम्म रेडियोच्या माध्यमातून शिक्षण देण्याची सुरुवात येत्या १० ऑगस्टपासून प्रायोगिक तत्वावर सुरु करण्यात येत आहे. शाळांच्या इमारती दुरुस्त करण्याबोरवच मुलांना मानसिक पाठबळ देण्यासाठी गुरुर्जींच्या रूपात शासनाचा हात पाठीवर असणार आहे.

शाळांसाठी सुचवलेल्या उपाययोजना

- ज्या ठिकाणी पाठ्यपुस्तकांचे नुकसान झालेले आहे. त्या ठिकाणी नव्याने पाठ्यपुस्तके पुरवण्यात यावीत.
- महापुराने शाळांचे नुकसान झालेल्या ठिकाणी नुकसानीची पाहणी करून शालेय इमारत दुरुस्तीसाठी नियोजन करण्यात यावे.
- विद्यार्थ्यांचे शिक्षण पूर्ववत करण्यासाठी सर्वोतोपरी नियोजन करून ऑनलाईन, ऑफलाईन शिक्षणाची व्यवस्था करावी.
- नुकसान झालेल्या शालेय पोषण आहारातील तांदूळ व धान्यादी मालाचा पुन्हा पुरवठा करण्यात यावा.
- पूरस्थितीमुळे उद्भवणाऱ्या आजारांचा विचार करता, मुलांच्या आरोग्य तपासणीचे नियोजन करण्यात यावे.
- पूरस्थितीमुळे अनाथ झालेल्या मुलांसाठी पर्यायी वस्तिगृह व्यवस्था करण्याविषयी नियोजन करावे.

विभागीय संपर्क अधिकारी ■■■

जलसंपदा विभागाने पावसाचा अंदाज घेऊन धरणातील पाण्याचे नियोजन केल्याने आणि नदी काठावरील गावांना वेळोवेळी परिस्थितीची जाणीव करून दिल्याने यंदाच्या महापुरात मोठ्या प्रमाणात जीवित आणि वित्तहानी थोपवण्यात यश आले.

विशेषत: **जलसंपदा मंत्री यंत्रं पाटील यांनी दररोज आढावा घेऊन काठावरील गावांना पाणीपातळीत होणाऱ्या वाढीबद्दल अवगत केल्याने स्थलांतर वेळेत होण्यास मदत झाली.**

डॉ. राजू पाटोदकर / वर्षा पाटोळे

महापुराच्या काळात जलसंपदा मंत्री तथा सांगली जिल्ह्याचे पालकमंत्री यंत्रं पाटील जिल्ह्यात ठाण मांडून लोकांना धीर आणि प्रशासनाला निर्देश देत कार्यरत राहिले. पुराचे पाणी काहीसे कमी होताच त्यांनी वारणा व कृष्णा काठाचा दौरा सुरु केला. पूर्बाधित प्रत्येक भाग पिंजून काढत लोकांना दिलासा दिला. पिकांचे, यंत्रांचे मोठ्या प्रमाणावर झालेले नुकसानीचे पंचनामे तत्काळ करावेत यासाठी यंत्रणा गतिमान केली. संसार उद्धवस्त झालेल्या पूर्बाधितांना तत्काळ दिलासा देण्यासाठी अन्नधान्य वितरण सुरु केले. या सर्वात त्यांनी आपल्या तब्बेतीची पर्वा केली नाही. त्यांच्या सजगतेने, दूरदृष्टीपणाने आणि अचूक निर्णयक्षमतेने महापुराचे संकट मोठे असतानाही फटका मर्यादित स्वरूपात बसला.

कोणतीही नैसर्गिक आपत्ती ही अत्यंत दुर्दैवीच असते. त्यापासून काही शिकण्याचा, धडा घेण्याचा आणण नेहमीच प्रयत्न करतो.

खरंतर २०१९ च्या पूरपरिस्थितीचा अनुभव पाहता नागरिकांचे जास्त नुकसान होऊ नये म्हणून पावसाळ्याआधीच उपाययोजना बनवण्याचे धोरण राज्य सरकारने आखले होते. जलसंपदा विभाग तर याबाबत अधिक सजग आहे. विभागाने २०२०च्या पावसाळ्याआधीच अलमद्वी धरणाच्या पाण्याच्या विसर्गाविषयी, कर्नाटक राज्याशी चर्चा करून त्याबाबत नियोजन केले. तसेच आपल्या महाराष्ट्रातील धरणांच्या पाण्याचेही नियोजन केले गेले होते. परिणामी २०२० साली पश्चिम महाराष्ट्रावरील महापुराचे संकट टळले.

कर्नाटक राज्याशी समन्वय

यंदाच्या पावसाळ्यात पश्चिम महाराष्ट्रातील संभाव्य पूरपरिस्थिती टाळण्यासाठी तसेच कर्नाटकातील अलमद्वी धरणाच्या पाण्याविषयी दोन्ही राज्यात योग्य समन्वय असावा, याकरिता जलसंपदा मंत्री यंत्रं पाटील यांनी कर्नाटकचे तत्कालीन मुख्यमंत्री बी. एस. येडियुरप्पा यांची बांगळूरू येथे भेट घेऊन चर्चा केली होती. सुदैवाने

जलसंपदाचे अचूक नियोजन

“

संकटाचा समर्थ मुकाबला

धरणातून पाण्याचा मर्यादित विसर्ग, कर्नाटक राज्याशी चांगला समन्वय आणि जमिनीस्तरावर अतिशय काटेकोर नियोजनामुळे महापुरातही जीवित आणि आर्थिकहानी कमी करण्यास मदत झाली.

पुराचा पूर्वानुभव नसल्यामुळे पुरादरम्यान नागरिकांना जास्त त्रास होऊ नये म्हणून आधीच सतर्क राहण्याची सूचना प्रशासनाला दिली होती. तसेच मी स्वतः सतत अधिकाऱ्यांच्या संपर्कात होतो. पाणी पातळी वाढणार ही मनात भीती होतीच म्हणून नदीकाठच्या गावांना स्थलांतरित होण्याचे आवाहन आम्ही केले. मी, आमचे मंत्रिमंडळातील सहकारी हसन मुश्तिफ, सतेज पाटील, डॉ. विश्वजीत कदम, खा. धैर्यशील माने आणि स्थानिक लोकप्रतिनिधी लोकांच्या मदतीला धावले. एन.डी.आर.एफ. पथकाच्या मदतीने अडकलेल्या नागरिकांना सुखरूप बाहेर काढले. त्यांच्या जेवणाची व पाण्याची व्यवस्था केली. त्यांच्या भेटीगाठी घेत त्यांना धीर देण्याचा प्रयत्न केला.

- जयंत पाटील, जलसंपदा मंत्री

धरणाची क्षमता आणि भविष्यातील पावसाचा अंदाज, धरणात जमा होणारा पाणीसाठा या सर्वांचा विचार करून पाण्याच्या विसर्गाचे नियोजन केले. अन्यथा याहूनही मोठा, महाप्रलय आला असता. कोयना धरण क्षेत्रात खूप पाऊस पडूनही धरणपातळ्या नियंत्रणात केल्या होत्या. खूप कमी पाणी सोडावे लागले, परंतु पाटण, कराड आणि कोयना या ७० कि.मी. अंतरात प्रचंड पाऊस झाला. शिराळा तालुक्यातील चरण येथे २३ जुलै रोजी ४०६.३ मि.मी. इतका प्रचंड पाऊस पडला. जुलै २०२१ मधील अतिवृष्टी आणि महापूरामुळे १०३ गावे व यातील ४१ हजार ८४ कुटुंबे बाधित झाली. व्यापार, उद्योग, घरे, शेती, पशुधन, रस्ते, पुल, इमारतींचे जबर नुकसान झाले. पण सुदैवाने कोणतीही जीवितहानी झाली नाही.

जलसंपदा विभाग त्यांच्याकडे छ होता. या बैठकीदरम्यान कृष्णा व भीमा नद्यांसंदर्भात येणाऱ्या काळात पुराचे नियंत्रण कशा पद्धतीने करता येईल आणि त्यात कोणत्या पद्धतीने दोन्ही राज्यांनी समन्वय साधायचा यावर चर्चा झाली. महाराष्ट्राने रिअल टाईम डाटा क्रिंजिशन सिस्टिम (जल हवामानविषयक विनाविलंब माहिती मिळवण्याबाबतची यंत्रणा) बसवली आहे; मात्र कर्नाटक सरकारने ही यंत्रणा अजून बसवलेली नाही. कर्नाटकात ही यंत्रणा तयार झाली, तर एकत्रित अलमद्वीची डायरॉनिकली लेवल कंट्रोल करणे शक्य होईल, अशी सूचनाही मंत्री पाटील यांनी कर्नाटकच्या मुख्यमंत्र्यांना केली होती. मात्र यंदा पाऊस भरपूर झाला आणि नियोजन काहीसे विस्कळीत झाले.

विसर्गावर नियंत्रण

कृष्णा खोन्यातील नद्यांवर असलेल्या धरणांचा विसर्ग हा महत्त्वाचा विषय आहे. २०१९ च्या तुलनेत या वेळी कोयनाधरण क्षेत्रात आणि फ्री कॅचमेंट एरियात मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली. एका दिवसात कोयना धरणात १८ टी.एम.सी. पाणीसाठा झाला. इतकी प्रचंड अतिवृष्टी झाली. कराड, पाटण तालुका आणि चिपळूण घाटमाथ्यावर झालेली अतिवृष्टी आणि सातारा आणि सांगली जिल्ह्यातील सततच्या पावसामुळे कृष्णा नदीला महापूर आला. कोयना धरणाच्या पाणलोट क्षेत्राबाहेरील पावसाचे पाणी प्रचंड प्रमाणात कृष्णेच्या पात्रात येत राहिले. या काळात कोयनेसह अन्य धरणाच्या विसर्गाचे काटेकोर नियोजन करण्यात आले.

स्थलांतर गतीने

पालकमंत्री श्री. पाटील, जलसंपदा विभाग आणि जिल्हा प्रशासन यांनी वेळोवेळी पाणी पातळी किती पर्यंत वाढेल याची लोकांना माहिती दिल्याने स्थलांतर अतिशय जलद गतीने झाले. अतिवृष्टी होऊन पूरे आलाच, तर महाराष्ट्र आणि कर्नाटक यांच्यात चांगला समन्वय राहिल्याने पावऱ्यात कृष्णा नदीत जे पाणी येते त्याचा वस्तुनिष्ठ अंदाज घेण्यासाठी ठिकठिकाणी पाणी पर्जन्यामापक केंद्रे उभारली आहेत. त्यामुळे पाण्याचा अंदाज येऊन पाणी पातळी किती वाढेल याचा अंदाज घेता येतो. आपत्तिकाळात नियोजनासाठी आरटीडीएस यंत्रणा अत्यंत उपयुक्त ठरली आहे. सांगली जिल्ह्यातील मिरज, पलूस, वाळवा, शिराळा या ४ तालुक्यांतील मिळून १०४ गावे पूरे व अतिवृष्टी बाधित ठरतात. या गावांमध्ये आपत्ती आल्यास प्रत्येक गावात आपत्ती प्रतिसाद कृतिदल, कार्यरत ठेवण्याच्या सूचना त्यांनी प्रशासनास दिल्या. त्यामुळे निश्चितच मोठ्या प्रमाणात मोठी आपत्ती टाळण्यास यश मिळाले, असे म्हणता येईल.

विभागीय संपर्क अधिकारी,
जिल्हा माहिती अधिकारी, सांगली

अतिवृष्टी, महापूर, दरड कोसळणे यांसारख्या आपत्तीत रस्ते, पूल यांचे मोठे नुकसान होते. त्यामुळे दळण-वळण बिघडते. ज्या ठिकाणी कायमस्वरूपी तोडगा काढणे आवश्यक आहे, त्याबाबतचा आराखडा तयार करून सार्वजनिक बांधकाम मंत्री अशोक चव्हाण यांच्या नेतृत्वाखालील विभाग आपत्तिग्रस्त भागातील रस्ते, पुलांचे काम तातडीने पूर्ण करण्यावर भर देत आहे.

रस्ते पूर्ववत करण्यावर भर

नंदकुमार वाघमारे

पर्यावरणातील बदल, वृक्षांची तोड यांसह विविध कारणामुळे पर्जन्यमानात बदल होत आहे. राज्यात गेल्या काही दिवसात हे दिसून आले आहे. अतिवृष्टीमुळे राज्यातील अनेक भागात पूरपरिस्थिती निर्माण झाली आहे. पावसाच्या पाण्याचा निचरा लवकर न झाल्यामुळे पुराचा फटका रलागिरी, सांगली, सातारा, कोल्हापूरसह अनेक जिल्हांना बसला आहे. या पुरामुळे घरांचे, शेतीच्या नुकसानीबोरबरच पूल व रस्त्यांचीही मोठ्या प्रमाणावर हानी झाली आहे.

राज्यात जुलै २०२१ मध्ये सर्वच विभागात मोठ्या प्रमाणात पाऊस झाला. या अतिवृष्टीमुळे कोकण, पुणे विभागात सर्वाधिक नुकसान झाल्याचे दिसून आले. सिंधुदुर्ग, रलागिरी, कोल्हापूर, सांगली, सातारा, विपळूण यांसह अमरावती विभागातील मेळघाटात अतिवृष्टीमुळे हानी झाली आहे. महापुरामुळे घर व शेतीचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले. त्याबोरबरच अनेक ठिकाणी माती वाहून गेल्यामुळे, दरडी कोसळल्यामुळे रस्ते व नद्यांनी पात्र बदलल्यामुळे पुलांची हानी झाली आहे.

“ रस्ते विकासासाठी भविष्यात वेगळा विचार हवा

पुढील काळात अनियमित व मोठ्या पावसाची शक्यता लक्षात घेऊन भविष्यात करण्यात येणारी कामे करताना दीर्घकालीन उपाययोजनांवर भर देऊन त्यानुसार, धोरण ठरवावे लागणार आहे. वारंवार पाणी साठाण्या रस्त्यांवर एलिवेट कॉरिडॉर तयार करणे, पूरेषेचा विचार करून रस्त्यांची उंची ठरवणे, नद्यांवर बंधारा कम पूलांची निर्मिती करणे, नाला/मोऱ्या बांधताना पाईपऐवजी सिमेंट बॉक्स स्ट्रक्चरचा वापर करणे आदी उपाययोजनांवर गांभीर्याने विचार करावा लागणार आहे.

- अशोक चव्हाण, सार्वजनिक बांधकाम मंत्री ”

भरपावसात काम सुरु

पावसाची तीव्रता लक्षात घेऊन व राज्यातील अनेक ठिकाणी रस्ते बंद पडत असल्यामुळे पूर्यग्रस्तांना मदत पोहोचवण्यात येत असलेली अडचण लक्षात घेऊन सार्वजनिक बांधकाम मंत्री अशोक चव्हाण यांनी तातडीने सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या जिल्ह्यातील अधिकाऱ्यांना सूचना देऊन बंद पडलेले रस्ते तातडीने सुरु करण्याच्या सूचना दिल्या. जिल्हा पातळीवर यंत्रणांनी भर पावसात यंत्रसामग्रीसह रस्ते, घाटरस्ते सुरु करण्याचे काम युद्धपातळीवर केले. ज्या ठिकाणी रस्त्यावर दरडी कोसळल्यामुळे रस्ता बंद झाला होता, त्या ठिकाणी पर्यायी मार्गाचा वापर सुरु करण्यात आला. अनेक ठिकाणी पूल पडलेले आहेत, कुठे पुलाचा खालचा भाग वाहून गेला आहे. दरडी कोसळल्यामुळे रस्त्यांवर माती, दगड जमा झाले. बन्याच ठिकाणी ओएफसी केबल टाकल्यामुळे डोंगर खचले आहेत. जुने पूल खराब झाले. जिथे शक्य आहे, त्या ठिकाणी तातडीने कामे सुरु करून पूल वाहतुकीसाठी खुले करण्यात आले. अतिवृष्टीनंतर आठवड्याभरात राज्यातील

बहुतेक सर्वच ठिकाणची वाहतूक सुरु करण्यास सार्वजनिक बांधकाम विभागाला यश आले.

पाहणी आणि नियोजन

पावसामुळे झालेल्या नुकसानीचा अंदाज घेण्यासाठी व तात्पुरत्या व कायमस्वरूपी कामांचे नियोजन करण्यासाठी मंत्रिमहोदयांनी मुख्य अभियंता दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना प्रत्येक जिल्ह्यात दौरे करून पाहणी करण्याच्या सूचना केल्या. त्याप्रमाणे प्रत्येक अधिकाऱ्यांनी पूरग्रस्त भागात दौरे करून पाहणी केली. ज्या ठिकाणी प्रत्यक्ष पोहोचता आले नाही, त्या ठिकाणी ड्रोन कॅमेच्याद्वारे पाहणी केली.

या पाहणी दौऱ्यानंतर मंत्री श्री. चव्हाण यांनी मुंबईत वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची तातडीने बैठक घेतली. त्यात विभागाचे सचिव, मुख्य अभियंते यांच्यासह सर्व प्रादेशिक विभागाचे मुख्य अभियंते दूरदृष्टप्रणालीद्वारे सहभागी झाले होते. पाहणी दौऱ्यानंतर झालेल्या नुकसानीचा आढावा घेऊन दुरुस्तीसाठी काय करता येईल, यावर या

बैठकीत चर्चा झाली. जी कामे लगेच च सुरु करण्यासारखी आहेत, ती येत्या पंधरा दिवसात सुरु करावीत व कायमस्वरूपी कामांसाठी आराखडा तयार करण्याच्या सूचना केल्या. तसेच रस्ते वाहतूक तातडीने सुरक्षीत होण्यासाठी प्राधान्यक्रम ठरवून कामे करण्यात यावे. पावसाळ्यात घाटांमध्ये तसेच जेथे रस्ते बंद पडण्याची शक्यता आहे, अशा ठिकाणी यंत्रणा सुसज्ज ठेवणे, महामार्गावर देखभाल दुरुस्तीसाठी यंत्रणांची नेमणूक करणे अशा सूचनाही श्री. चव्हाण यांनी या वेळी दिल्या. त्याचप्रमाणे भूस्खलनामुळे वारंवार बंद पडत असलेल्या रस्त्यांचा अभ्यास करण्यासाठी सेंट्रल रोड रिसर्च इन्स्टिट्यूट व इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी(आयआयटी) यांच्याशी संपर्क साधून यावर ठोस उपाय योजना काय राबवाव्यात, यासंबंधी परिपूर्ण अहवाल घेण्याच्या सूचनाही त्यांनी या वेळी केल्या.

पर्यावरण, बांधकाम, कृषी, वन विभाग अशा विविध विभागाचे विषय पुराशी निगडित आहेत. पर्यावरण संतुलन साधून पुन्हा अशी आपत्ती येऊ नये, यासाठी तज्ज्ञांची समिती स्थापन करण्याचा निर्णय

महाराष्ट्रातील रस्ते विकास

महाराष्ट्रात सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे रस्त्यांची एकूण ९१ हजार ९६५ किमी. लांबी आहे. यामध्ये ३१ हजार ४३४ किमी. ही राज्य मार्ग व ६० हजार ५३१ किमी. लांबी ही प्रमुख जिल्हा मार्गांची आहे. ५८ हजार ११५ इतर जिल्हा मार्ग, तर १ लाख ४५ हजार ८७९ किमी. ग्रामीण मार्गांची लांबी आहे. राज्य मार्ग व प्रमुख जिल्हा मार्गांची देखभाल दुरुस्ती ही ही सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत होते. एकूण १८ हजार ३३१ किमी. ही राष्ट्रीय महामार्गांची लांबी आहे. राज्यात एकूण २६ हजार ७३५ पूल हे सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अखत्यारित येतात.

मुख्यमंत्री महोदयांनी घेतला आहे. या तज्ज्ञ समितीकडून सल्ला घेऊन पुढील नियोजन करण्याच्या सूचनाही श्री. चव्हाण यांनी या वेळी केल्या.

दोन टप्प्यात दुरुस्ती

राज्यात अतिवृद्धीमुळे सर्वात जास्त नुकसान कोकण व पुणे विभागात झालेले आहे. याबरोबरच नाशिक, अमरावती, औरंगाबाद व नागपूर या विभागातही रस्ते व पुलांचे नुकसान झालेले आहे. राज्यातील सुमारे ४१३८ सीडीवर्क/कॉर्जव, पूल व मोऱ्या क्षतिग्रस्त झाल्या आहेत. हानी झालेले रस्ते, पूल, मोऱ्या यांची दुरुस्ती करावी लागणार आहे. त्यासाठी दोन टप्पे ठरवून दिले असून त्यापैकी तात्पुरती दुरुस्ती व कायमस्वरूपी दुरुस्ती असे नियोजन करण्याच्या सूचना मंत्री श्री. चव्हाण यांनी दिल्या. त्यानुसार, तात्पुरत्या दुरुस्तीसाठी २९० कोटी, तर कायमस्वरूपी दुरुस्तीसाठी १९३५ कोटी रुपये अशी साधारणपणे एकूण २२२५ कोटी रुपये लागणार असल्याचा अंदाज आहे. यासाठी विविध स्रोतांकडून निधी मिळवण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येत आहे.

महापूर व अतिवृद्धीमुळे सर्वाधिक पुणे विभागात १६५१ पूल/कॉर्जवे, पूल व मोऱ्यांची हानी झाली असून त्याखालोखाल कोकणातील १०२० सीडीवर्क/कॉर्जवे, पूल व मोऱ्यांची हानी झाली आहे. नाशिक विभागामध्ये २३५, औरंगाबाद विभागात ७९०, अमरावती विभागात ३७३ आणि नागपूर विभागात ६९ सीडीवर्क/कॉर्जवे, पूल व मोऱ्या क्षतिग्रस्त झाले होते, त्या ठिकाणी वाहतूक सुरक्षीत करण्यासाठी आवश्यक उपाय योजना तात्पुरत्या स्वरूपात करण्यात आल्या आहेत. तसेच जी कामे तातडीने करणे गरजेचे आहे, त्यासाठी जलदगतीने प्रक्रिया राबवण्यात येत आहे, तर कायमस्वरूपी कामांसाठी प्राधान्यक्रम ठरवून नियोजन करण्यात येत आहे. ही कामे दर्जदार व्हावीत, यासाठी विभागाचा प्रयत्न आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी ■■

आपत्ती काळात सर्वात महत्वाची ठरते ती वैद्यकीय मदत. कोरोना साथीशी लढणारी आरोग्य यंत्रणा **सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री राजेश टोपे** यांच्या नेतृत्वाखालील या आपत्ती काळात आपत्तिग्रस्तांच्या पाठीशी तितक्याच ताकदीने उभी राहिली. विशेषत: महापूर ओसरल्यानंतर साथरोग येण्याची शक्यता अधिक असते, त्या दृष्टीने आरोग्य यंत्रणेने नियोजन करून साथीच्या रोगांना प्रतिबंध करण्यासाठी विविध उपाययोजना राबवण्यास सुरुवात केली आहे.

अजय जाधव

राज्यात मुसळधार पावसामुळे कोल्हापूर, सातारा, सांगली, रत्नागिरी, रायगड आणि सिंधुदुर्ग या जिल्हांमध्ये पूरपरिस्थिती निर्माण झाली होती. आपदग्रस्तांना सावरताना त्यांच्यावर वैद्यकीय उपचारासाठी आरोग्य यंत्रणा सरसावली आहे. वैद्यकीय पथकांची नेमणूक करतानाच घरोघरी जाऊन सर्वेक्षण केले जात आहे. त्याचबरोबर पाणी शुद्धीकरणासाठी नागरिकांना मार्गदर्शन करतानाच साथरोगाला प्रतिबंधासाठी उपाययोजनांसोबतच जाणीवजागृती केली जात आहे.

राज्य गेल्या दीड वर्षांपासून कोरोनाशी लढत आहे. विशेषत: राज्याचा आरोग्यविभाग या काळात युद्धपातळीवर कार्यरत असून कोरोनाची साथ वाढू नये, रुग्णसंख्या नियंत्रणात राहावी, यासाठी विविध विभागांच्या सहकार्यातून आरोग्य विभाग रात्रंदिवस काम करत असून आपत्तिकाळातही आरोग्यविभाग अतिशय सजगतेने आणि संवेदनशीलतेने कार्यरत आहे. अतिवृष्टीमुळे आलेल्या पुरामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीत आरोग्य विभाग करत असलेले कार्य निश्चितच महत्वपूर्ण आहे. महापूर काळात बचाव यंत्रणेचे काम मोठे असले तरी पूर ओसरल्यानंतर स्वच्छतेचे आणि रोगराई पसरू न देण्याचे सर्वात मोठे आव्हान असते. विशेषत: या काळात साथरोग पसरण्याचा धोका अधिक असतो. आपत्ती सहन केलेल्या नागरिकांना सावरतानाच त्यांच्या वेदनेवर फुंकर घालण्याचे काम सर्वच स्तरावरून केले जात असून, त्यात आरोग्य यंत्रणेचा मोठा वाटा असतो. राज्यातील पूरप्रस्त भागाला जिल्हास्तरीय अधिकाऱ्यांनी भेट देऊन परिस्थितीची पाहणी केली आणि कार्ययोजना निश्चित करण्याबाबत स्थानिक यंत्रणेला मार्गदर्शन केले आहे.

वैद्यकीय पथके

राज्यातील ज्या भागात पूरपरिस्थिती निर्माण झाली तेथे प्रशासनामार्फत सुरू करण्यात आलेल्या मदत छावण्यांमधील

नागरिकांच्या आरोग्य तपासणीसाठी वैद्यकीय पथकांची नेमणूक करण्यात आली आहे. पूरप्रस्त जिल्हातील प्रत्येक मदत छावणीसाठी एक वैद्यकीय पथक तयार करण्यात आले आहे. मदत छावणीतील विध्यापितांना रोज आरोग्य सेवा दिली जात आहे. कोल्हापूर जिल्हात १२४, तर रत्नागिरी जिल्हात २ मदत छावण्या उघडण्यात आलेल्या आहेत. तसेच सांगली जिल्हात ४३ मदत छावण्या उघडण्यात आलेल्या आहेत. राज्यातील विविध पूरप्रस्त भागात ११४ वैद्यकीय पथके कार्यरत आहेत. पूरप्रस्त जिल्हांमध्ये विभागीय स्तरावरून देखील वैद्यकीय पथकांची प्रतिनियुक्ती करण्यात आली असून, रायगड आणि सातारा जिल्हांमध्ये प्रत्येकी ४ पथके नियुक्त झाली आहेत.

प्रत्येक पूरप्रस्त गावासाठी आरोग्य कर्मचारी नियुक्त करण्यात आलेले आहेत. हे आरोग्य कर्मचारी घरोघरी भेट देऊन साथरोग सर्वेक्षण करणे, पाणी शुद्धीकरणासाठी क्लोरिन गोव्यांचे वाटप आणि पाणी गुणवत्ता चाचणी (ओ. टी.) करणे, कीटकनाशक औषधांची फवारणी करणे, गावातील सार्वजनिक स्वच्छतेसाठी मदत व मार्गदर्शन करणे, ज्या गावातील पाणी पुरवठा योजना पुरामुळे बंद पडल्या आहेत तिथे टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे. त्याचे पाणी शुद्धीकरणासाठी नागरिकांना पाणी उकळून पिणे आदी बाबीबाबत माहिती दिली जात आहे. पूरप्रस्त भागात गंभीर रुग्णांना संदर्भ सेवा देण्यासाठी रुग्णवाहिकांची सोय करण्यात आली आहे.

पुरेसा औषधसाठा

पूरप्रस्तभागात पुरेसा औषधसाठा उपलब्ध असून पूर परिस्थितीमध्ये लागणारा आवश्यक औषध साठा प्रत्येक जिल्हात उपलब्ध राहावा, यासाठी प्रयत्न करण्यात येत आहेत. तातडीच्या स्वरूपात इतर जिल्हांतील साठा पूरप्रस्त जिल्हांकडे वळवण्याची कार्यवाही सुरू आहे. याकरिता उपजिल्हा रुग्णालय कराड येथे केंद्रीय स्टोअर निर्माण करण्यात येत आहे. औषध खरेदी साठी पूरप्रस्त ६ जिल्हांना प्रत्येकी १० लाख रुपयांचा निधी मंजूर करण्यात आला आहे.

पूर ओसरलेल्या घाणीमुळे आणि पिण्याचे पाण्याचे ख्रोत दूषित झाल्यामुळे अतिसार आणि तत्सम आजाराची लागण

आरोग्य यंत्रणा सज्जा

“ पूर्यस्त भागातील नागरिकांना मानसिकदृष्ट्या सावरण्याचे आवाहन

राज्यातील पूर्यस्त भागातील जनतेला आरोग्य सेवा पुरविण्यासाठी आरोग्य यंत्रणेमार्फत सुरु असलेल्या प्रयत्नांचा आढावा नियमित घेत आहे. पूर्यस्त भागात जखमी झालेल्या नागरिकांवर तत्काळ उपचार करतानाच त्यांना मानसिकदृष्ट्या सावरण्याचे आवाहन आरोग्य यंत्रणेला केले आहे.

रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, कोल्हापूर, सांगली, सातारा येथील जिल्हा शत्यचिकित्सक, जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांच्याशी संवाद साधून आवश्यक ती औषधे, वैद्यकीय पथके याबाबत माहिती घेतली. पूर्यस्त ओसत्यानंतर साथरोगाचा फैलाव

रोखण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपचारासाठी आरोग्य यंत्रणेला सतर्क राहण्याचे आवाहनही करण्यात आले आहे.

पूर्यस्त भागात साथीच्या आजारांचा फैलाव होतो. हे लक्षात घेऊन आरोग्य विभागाच्या माध्यमातून प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुरु करण्याला प्राधान्य देतानाच दूषित पाण्यामुळे होणाऱ्या आजारांचा उद्रेक टाळण्यासाठी आरोग्य यंत्रणेला सविस्तर सूचना दिल्या आहेत. पूर्यस्त भागातील विहीरीचे शुद्धीकरणासाठी ब्लीचिंग पावडर, क्लोरिनच्या गोळ्या आणि क्लोरिन द्रव यांचा वापर करण्याच्या सूचना यंत्रणेला देण्यात आल्या आहेत.

पुराचे पाणी साचल्यामुळे लेप्टोस्पायरोसिसचा धोका निर्माण होऊ शकतो.

पुराच्या अथवा पावसाच्या साचलेल्या पाण्यातून पायी चालत गेलेल्या नागरिकांना त्यांच्या जोखमीकरणाच्या

वर्गीकरणानुसार लेप्टोस्पायरोसिस प्रतिबंधात्मक गोळ्यांचे वाटप करावे.

पूर्यस्त भागात आणि पावसाचे पाणी साचलेल्या वसाहतीमध्ये आरोग्य

तपासणी शिबिरे घ्यावीत, स्थानिक

प्रशासनाच्या मदतीने डास उत्पत्ती रोखण्याकरिता धूर आणि औषध

फवारणी करावी, अशा सूचना विभागाला दिल्या आहेत.

- राजेश टोपे, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्री

”

होण्याची तसेच साथीचे रोग पसरण्याची शक्यता अधिक असते, ही बाब लक्षात घेऊन आरोग्य यंत्रणेमार्फत प्रतिबंधात्मक उपाययोजनांसोबतच, ताप रुग्णांचे नियमित सर्वेक्षण करण्यात येत आहे. या भागात कोणतीही साथ पसरू नये, यासाठी दक्षता घेण्यात येत आहे. एका बाजूला साथीचे रोग पसरू नये याची काळजी घेत कोणीही उपचारापासून वंचित राहू नये, यासाठी सर्व यंत्रणा कार्यरत

“ सानुग्रह अनुदानाचा लाभ

पूर्बाधित गावांमधील

नुकसान भरपाईसाठी

महसूल व कृषी विभागाकडून पंचनामे

सध्या सुरु आहेत. आरोग्य यंत्रणेने

योग्य नियोजन करून उपाययोजना

राबवण्यास सुरुवात केली आहे. ज्या

नागरिकांच्या घरात महापुराचे पाणी आले

होते, अशा परिवाराला सानुग्रह अनुदान

देण्याबाबत राज्य सरकारचा निकष निश्चित आहे. जी गावे

महापुराच्या पाण्याने संपूर्ण वेढली गेली होती, त्यांनी

प्रशासनाच्या आवाहनाला प्रतिसाद घेऊन पूर्बाधित गावांमधील

ग्रामस्थांनी सुरक्षित स्थळी स्थलांतर केले होते. महापुराने

वेढलेल्या अशा सर्व गावांना आणि त्या गावातील प्रत्येक

परिवाराला सानुग्रह अनुदानाचा लाभ देण्यात येईल.

पूर्बाधितांच्या पाठीशी शासन भक्तमपणे उभे राहील.

- राजेंद्र पाटील-यड्डावकर,

सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण राज्यमंत्री

आहे. पूर्यस्त भागात सर्प व विंचूदंशाचे प्रमाणदेखील वाढू शकते. ही शक्यता लक्षात घेऊन या भागातील सर्प आरोग्य केंद्रांमध्ये सर्प दंशावरील लसीची उपलब्धता वाढवण्यात आली आहे. लेप्टो हा आजार टाळण्यासाठी अतिजोखमीच्या व्यक्तींना डॉक्सिसायक्लीन या औषधाचा प्रतिबंधात्मक उपचार देण्यात येत आहे.

स्थिरा, बालकांची काळजी

पूर्यस्त भागात गरोदर निश्चियांची विशेष काळजी घेण्यात येत असून त्यांना प्राधान्याने सुरक्षित स्थळी हलवण्यात आले आहे. तसेच जलजन्य आजार आणि विशेषत: कावीळ नियंत्रणासाठी गरोदर महिलांनी उकळून गार केलेले पाणीच घ्यावे, अशा सूचना देण्यात आल्या आहेत. लहान मुलांमधील अतिसारासारख्या आजारांसाठी क्षारसंजीवनी आणि झिंक गोळ्या पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध आहेत. पूर्यस्त भागात माता-बालसंगोपन सत्रे नियमितपणे सुरु करण्यात येत आहेत. यासाठी युनिसेफची मदत घेण्यात येत आहे.

आपत्ती काळात समन्वय आणि मदतीसाठी आरोग्य विभागामार्फत राज्य आणि जिल्हा स्तरावर चोवीस तास नियंत्रण कक्ष सुरु ठेवण्यात आला आहे. साथीच्या रोगांना प्रतिबंध व नियंत्रणासाठी जनतेत आरोग्य शिक्षण आणि जनजागृती करण्यात येत आहे. यासाठी हस्तपत्रिका, रेडिओ जिंगल्स याचा वापर करण्यात येत आहे.

पुरामुळे आरोग्य संस्थांचेदेखील नुकसान झाले असून, त्यामध्ये ठाणे, पुणे, कोल्हापूर मंडळांमध्ये ५७ उपकेंद्रांचे, २६ प्राथमिक आरोग्य केंद्रांचे नुकसान झाले आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी

■■

राज्यात पश्चिम महाराष्ट्र, कोकण आणि मुंबईला नुकताच अतिवृष्टी, महापूर, दरड कोसळणे, इमारती कोसळणे अशा विविध आपत्तींचा सामना करावा लागला. राज्याच्या इतरही काही भागात अतिवृष्टीमुळे मोठे नुकसान झाले. आपत्तीत सापडलेल्या गावांना सावरण्यासाठी **ग्रामविकास मंत्री हसन मुशीफ** यांच्या नेतृत्वाखालील ग्रामविकास विभाग अत्यंत महत्वाची भूमिका बजावत आहे.

कोल्हापूर जिल्ह्यातील विखली येथे पूरानंतर स्वच्छता करताना स्वच्छता कर्मचारी आणि ग्रामस्थ.

गावे उभी राहताहेत

इशार्द बागवान

राज्यातील सुमारे दोन हजार गावांना अतिवृष्टी आणि महापुराचा फटका बसला. बदलत्या तंत्रज्ञानामुळे यंदा संभाव्य पर्जन्यमान आणि हवामानाचे अंदाज तसेच जलसंपदा विभागाकडील माहिती प्रशासनापर्यंत तसेच तेथून गावांपर्यंत जलद गतीने पोहोचली. नदीकाठच्या आणि पूरेषेतील गावांमध्ये ग्रामपंचायत यंत्रणेने दवंडी तसेच समाज माध्यमाचा वापर करून धोक्यांची सूचना लोकांना दिली. काही गावांनी ध्वनिक्षेपकावरून सूचना प्रसारित केल्या. यामुळे लोकांना योग्य माहिती वेळेत मिळाली. लोकांचे आणि जनावरांचे सुरक्षित स्थळी स्थलांतर झाल्याने मोठ्या प्रमाणात जीवितहानी टळली.

महापूर ओसरल्यानंतर ग्रामपंचायतीची भूमिका महत्वाची होती. गाव परिसर स्वच्छ करण्यामध्ये ग्रामपंचायतीनी महत्वपूर्ण कार्य केले. सरपंच, उपसरपंच, ग्रामपंचायत सदस्य, ग्रामसेवक, ग्रामविकास अधिकारी, इतर ग्रामपंचायत कर्मचारी यांच्यासह विविध स्वयंसेवी संस्था, सामाजिक कार्यकर्ते यांच्या सहयोगातून महापूरग्रस्त गावांमध्ये स्वच्छता करण्यात आली. गावात साथीचे रोग फैलावू नयेत, यासाठी ठिकठिकाणी जंतुनाशक फवारणी करण्यात आली. शाळा, महत्वाची सार्वजनिक ठिकाणे, कार्यालये यांची स्वच्छता आणि निर्जतुकीकरण करण्यात आले.

गावामध्ये पाणीपुरवठा पूर्ववत सुरू करणे हे मोठे आव्हान होते. अनेक ठिकाणी विद्युत मोटारी पाण्यात गेल्याने नादुरुस्त झाल्या होत्या, त्या दुरुस्त करण्याचे कामही ग्रामपंचायत प्रशासनाने

“ ग्रामस्थांना दिलासा

यंदा अतिवृष्टी आणि
महापुरामध्ये राज्यातील
अनेक गावांनी मोठ्या संकटाचा
सामना केला. या आपत्तिग्रस्तांच्या
पाठीशी राज्य शासन खंबीरपणे
उभे आहे. आपत्तिग्रस्तांना मदतीसाठी
शासनाने पुढाकार घेतला आहे.

शासनाच्या सर्व यंत्रणा यासाठी काम करत आहेत. यामध्ये ग्रामपंचायती, पंचायत समित्या आणि जिल्हा परिषदांमार्फत महापूरग्रस्त लोक आणि गावांना पूर्वपदावर आणण्यासाठी कामकाज करण्यात येत आहे. सर्व गावांची स्वच्छता, पाणीपुरवठा, पथदिवे, निर्जुकीकरण करणे याबोबरच नुकसानीच्या पंचनायांमध्येही ग्रामपंचायत यंत्रणा काम करत आहे. पूरग्रस्त ग्रामस्थांना दिलासा देण्यासाठी तसेच त्यांना सर्व प्रकारची मदत उपलब्ध करून देण्यासाठी ग्रामविकास विभागामार्फत आवश्यक त्या सर्व उपाययोजना करण्यात येतील.

- हसन मुश्रीफ, ग्रामविकास मंत्री

”

केले. तात्पुरता पाणीपुरवठा लगेच सुरु केला तर काही ठिकाणी टँकरने पाणीपुरवठा करण्यात आला. महापुराने पाणी दूषित झाले होते, त्यामुळे क्लोरिनेशन करून लोकांना शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करण्यात आला.

महापुरानंतर लोक परतण्यापूर्वी घरांची तपासणी करण्यात आली. घर राहण्यास योग्य आहे की नाही, कुठे पडझड झाली आहे का, विजेचा पुरवठा बाधित झाला आहे का हे तपासण्यात आले. महापूर आणि कोरोना महामारीचे संकट अशा दोन्ही

आपत्तीचा एकत्रित सामनाही काही ठिकाणी लोकांना करावा लागला. हा संभाव्य धोका लक्षात घेऊन सांगली जिल्ह्यातील पूरेषेतील गावांमधील लोकांचे १०० टक्के लसीकरण आधीच करण्यात आले होते.

आपत्ती व्यवस्थापन आराखडे

राज्यात वारंवार येणाऱ्या विविध आपत्ती पाहता त्या रोखण्यासाठी किंवा त्यातील नुकसान कमीत कमी व्हावे, यासाठी ग्रामविकास विभागाने याआधीच पुढाकार घेतला आहे. यासाठी

“ सर्वतोपरी मदत

यंदा अतिवृष्टी आणि
महापुरामुळे राज्याच्या ग्रामीण
भागाचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान
झाले. या ग्रामस्थांना दिलासा
देण्यासाठी राज्य शासन कटिबद्ध
आहे. पंचायतराज यंत्रणेमार्फत

यासाठी सध्या भरीव कार्य करण्यात येत आहे. गावांना पूर्वपदावर आणण्याबोबरच गावांमधील सोयी-सुविधा पुन्हा सुरु करण्यासाठी ग्रामपंचायत यंत्रणा काम करत आहे. जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या आणि ग्रामपंचायतीचे पदाधिकारी, अधिकारी, कर्मचारी यासाठी दिवसरात्र कार्यरत आहेत. ग्रामस्थांना कोणतीही अडचण येऊ दिली जाणार नाही. यासाठी पंचायतराज यंत्रणेमार्फत सर्वतोपरी मदत करण्यात येईल. नैसर्गिक आपत्तीमुळे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे. घरे, दुकाने, गोठे यांसह शेतीचे, पिकांचे मोठे नुकसान झाले आहे. सांगली, कोल्हापूर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग या जिल्ह्यातील नागरिकांवरील संकट पाहता कोणताही नागरिक नुकसानभरपाईपासून वंचित राहणार नाही, याची खबरदारी प्रशासनाने घेतली आहे. शासकीय यंत्रणेच्या खांद्याला खांदा लावून या संकटसमयी ज्या सामाजिक, सेवाभावी संस्था त्यांचे स्वयंसेवक अहोरात्र यंत्रणेबोबर राबले, त्या सर्वांची आभार मानतो.

- अब्दुल सत्तार, ग्रामविकास, महसूल राज्यमंत्री

”

युनिसेफच्या सहकार्यातून गावांचे आपत्ती व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यात येणार आहेत. गावात आपत्ती प्रतिसाद केंद्र स्थापन करणे, माहितीचे जलद गतीने लोकांपर्यंत वितरण होण्यासाठी लोकांचा समूह तयार करणे अशा विविध बाबींचा यात समावेश असणार आहे. गाव ते जिल्हास्तरापर्यंत असे आपत्ती व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यात येणार आहेत.

विभागीय संपर्क अधिकारी

अतिवृष्टी आणि त्यामुळे येणारे महापूर, चक्रीवादळे अशा नैसर्गिक आपत्ती विजेचे संकट मोठ्या प्रमाणात तयार होते. या संकटामुळे मदतकार्य, स्थलांतर यावरही बंधने येतात. मात्र **ऊर्जामंत्री डॉ. नितीन राऊत** यांच्या नेतृत्वाखालील विभागाने केलेल्या कामामुळे अनेक गावांमध्ये वीज पुरवठा तातडीने सुरळीत होण्यास सुरुवात झाली. त्यामुळे आपत्ती काळातही मदतकार्यास गती मिळाली. नुकत्याच झालेल्या अतिवृष्टी आणि महापुरादरम्यान रायगड, रत्नागिरी, कोल्हापूर, सांगली, सिंधुदुर्ग, सातारा आदी जिल्ह्यांतील वीज कर्मचाऱ्यांनी केलेले काम अतिशय प्रशंसनीय आहे. प्रभावित जिल्ह्यात वीजपुरवठा सुरळीत करण्यासाठी महावितरण आणि महापारेषणचे अधिकारी-कर्मचारी प्रतिकूल परिस्थितीतही काम करत आहेत.

सचिन गाढवे

महापुरामुळे महावितरण आणि महापारेषणच्या यंत्रणेचे प्रचंड नुकसान झाले. ठिकठिकाणी विजेचे खांब पडून आणि तारा तुटल्यामुळे वीजवाहिन्या नादुरुस्त झाल्या. रोहित्रे पडली, नादुरुस्त झाली. वीज उपकेंद्रांचे नुकसान झाले. अति उच्चदाब मनोयांचेही नुकसान झाले. या परिस्थितीतही महावितरण, पारेषणचे अधिकारी-कर्मचारी आपत्ती कालावधीत काम करण्याचा पूर्वानुभव लक्षात घेऊन तातडीने कामाला लागले. २०१९ मधील सांगली आणि कोल्हापूरच्या

तातडीने दौरे केले. यादरम्यान त्यांनी अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांशी प्रत्यक्ष फिल्डवर संवाद साधला. त्यातून महावितरण, महापारेषण आणि महानिर्मिती या वीज कंपन्यांतर्गत 'आपत्ती व्यवस्थापन विभाग' स्थापन करण्याची गरज प्रकर्षने जाणवली असून तसे आदेश त्यांनी अधिकाऱ्यांना दिले आहेत. पूरग्रस्त भागातील ज्या गाववस्थ्यांचा वीजपुरवठा तातडीने सुरु करणे शक्य नाही, तेथील घरे प्रकाशाने

वीजपुरवठा सुरळीत

सांगली येथे वीज उपकेंद्राची पाहणी करताना ऊर्जामंत्री डॉ. नितीन राऊत.

महापुरादरम्यान वीजपुरवठा सुरळीत करण्यासाठीच्या कामाचा मोठा अनुभव महावितरणच्या गाठीशी होता. याशिवाय 'निसर्ग' तसेच नुकत्याच झालेल्या 'तैक्ते' चक्रीवादळानंतर कोकणातील वीजपुरवठा सुरळीत करण्यासाठी इतर जिल्ह्यांतील कर्मचारी वर्ग मोठ्या प्रमाणात या भागात पाठवून विक्रमी वेळेत वीजपुरवठा सुरळीत करण्यात आला होता.

महापुरानंतर रायगड, रत्नागिरी, सांगली आणि कोल्हापूर जिल्ह्यांतील पूरग्रस्त भागातील वीज यंत्रणेचे नुकसान आणि दुरुस्ती कामाची पाहणी करण्यासाठी ऊर्जा मंत्री डॉ. नितीन राऊत यांनी

उजळतील, यासाठी तातडीने सौर दिव्यांचे वाटप करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. पुरामुळे नादुरुस्त झालेले मीटर त्वरित बदलून देण्याची प्रक्रिया तातडीने सुरु करण्याचे निर्देश अधिकाऱ्यांना दिले आहेत.

या आपत्तीच्या प्रसंगातही कोविड केंद्रे आणि ऑक्सिजन प्रकल्पांचा वीजपुरवठा बाधित होणार नाही, याची कसोशीने काळजी घेण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आणि सर्व ४८ कोविड रुग्णालये/लसीकरण केंद्रांचा वीजपुरवठा सुरळीत करण्यात आला. लोकांची पाण्याची गैरसोय दूर होण्यासाठी पाणीपुरवठा योजनांचा वीजपुरवठा सुरळीत करण्यास प्राधान्य दिले गेले.

पूरपरिस्थिती पाहणी दौरा

ऊर्जामंत्री डॉ. राऊत यांनी पूरपरिस्थितीदरम्यान तातडीने चिपळून, महाड, सांगली, कोल्हापूरकडे धाव घेतली. दौन्यादरम्यान विशेषत: नदीकाठच्या पुराच्या पाण्याखाली राहिलेल्या उपकेंद्रांची तसेच वीज यंत्रणेची पाहणी केली. महाड येथील सावित्री नदीकाठचे महापारेषणचे दोन मनोरे पुराच्या प्रचंड पाण्यामुळे जमीनदोस्त झाले. चिपळून येथील वीज उपकेंद्र १५ फूट पाण्याखाली आणि सांगली येथील उपकेंद्रे ६-७ फूट पाण्याखाली सलग काही दिवस राहिली. खराब झालेली उपकेंद्रे तातडीने आवश्यक ते साहित्य पुरवून विक्रमी वेळेत सुरळीत करण्यात आली.

उल्लेखनीय कार्य

राज्यातील पूरपरिस्थितीचा विचार करता, जुलै महिन्यात झालेल्या

मुसळधार पावसामुळे राज्यातील १ हजार १४२ गावे व शहरातील ९ लाख ६६ हजार वीज ग्राहकांचा वीज पुरवठा खंडित झाला होता. महावितरणच्या कर्मचाऱ्यांनी भर पावसात व पुरात अथक मेहनत घेत ९ लाख १ हजार ग्राहकांचा वीज पुरवठा सुरक्षीत केला आहे. रात्रिंदिवस युद्धपातळीवर दुरुस्तीचे कामे सुरु असून लवकरच उर्वरित भागाचा वीज पुरवठा सुरक्षीत होणार आहे. पावसामुळे प्रभावित क्षेत्रातील एकूण १ हजार ९३२ गावांचा वीज पुरवठा सुरक्षीत करण्यात आला आहे. १४ हजार ८१४ रोहिंत्रे बंद पडली असताना १३ हजार २९५ रोहिंत्रे सुरु करण्यात यश आले आहे. बंद झालेल्या ८८९ वीज वाहिन्यांपैकी आता ४६८ वीज वाहिन्या चालू करण्यात आलेल्या आहेत. बंद पडलेली सर्वच्या सर्व ६७ वीज उपकेंद्रे व स्विचिंग केंद्रे पूर्ववत करण्यात यश मिळाले आहे. दोन अतिउच्चदाब उपकेंद्रेही सुरु झाली आहेत. याशिवाय महापारेषणचे दोन मनोरेही दुरुस्त करण्यात यश मिळाले आहे.

कोकण किनारपट्टीतील नेहमी अतिवृष्टी तसेच पुराचा सामना करावा लागणाऱ्या भागात वीजवाहिन्या बंद पडत असल्यामुळे त्या भूमिगत करण्याबाबत महावितरणने कार्यवाही सुरु केली आहे. त्यासाठी महावितरणने यापूर्वीच मदत व पुनर्वसन विभागाकडे अकराशे कोटी रुपयांचा विस्तृत प्रकल्प अहवाल पाठवला असून आता या कामाला गती मिळाणार आहे.

प्रभावी नियोजन

यापूर्वी देखील २०१९ मध्ये महापुराचा सांगली आणि कोल्हापूर जिल्ह्याला मोठ्या प्रमाणात फटका बसला होता. त्या वेळी १२ ते १५ दिवसांत दुरुस्तीचे काम करून वीजपुरवठा सुरक्षीत करण्यात आला होता. या पूर्वानुभवाचा व प्रभावी नियोजनामुळे या वेळी पाच दिवसांत

पुरातही काम करताना कर्मचारी.

पूरबाधितांचा वीजपुरवठा सुरक्षीत करण्यात महावितरणला यश आले आहे. २०१९च्या महापुराप्रसंगी आणि आता आलेल्या महापुरात कोल्हापूर आणि सांगली जिल्ह्यातील अनेक गावे बरेच दिवस पाण्याखाली राहिली. हे पाहता तेथील पुराच्या पाण्याची पातळी लक्षित घेऊन विद्युत यंत्रणेची उंची वाढवण्यासाठी आराखडा तयार करण्याबाबत डॉ. राऊत यांनी महावितरणला निर्देश दिले आहेत.

सांगली आणि सातारा जिल्ह्यात पूरपूर्व नियोजन केले असल्याने उपकेंद्रे पाण्यात जाऊनही वीजपुरवठ्याची पर्यायी व्यवस्था करून वीजपुरवठा सुरक्षीत करण्यात महावितरणला यश आले. पर्यायी विद्युत वाहिनीवरून वीज पुरवठा घेऊन बहुतांश भागातील वीजपुरवठा सुरु करण्यात आला. महापुरामुळे बाधित क्षेत्रात वीज यंत्रणेची दुरुस्ती (रिस्टोरेशन) तातडीने होण्यासाठी आवश्यक वीजतारा, विद्युत खांब, रोहिंत्रे आदी साहित्य तसेच मनुष्यबळ तातडीने उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. आवश्यक तेथे जुन्या वीजवाहिन्या बदतून नवीन टाकण्यात येणार असून तडा गेलेले वीजखांब बदलून तेथे नवीन खांब बसवण्यात येणार आहेत.

सर्वोच्च प्राधान्य

‘महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटना (संलग्न इंडिपॅर्टेंट लेबर युनियन)’ आणि ‘सबॉर्डिनेट इंजिनिअर्स असोसिएशन’ चे सदस्य असलेल्या महावितरणच्या अधिकारी-कर्मचाऱ्यांनी पूर्यस्त रायगड, रत्नागिरी, सांगली, कोल्हापूर, सातारा आदी जिल्ह्यांत ठिकठिकाणी गरजू नागरिकांना दैनंदिन वापराच्या वस्तूंचेही वाटप केले आहे. अशा प्रकारे या आपत्तीमध्ये वीजपुरवठा सुरक्षीत करण्यास सर्वोच्च प्राधान्य देऊन महावितरण आणि पारेषणच्या अधिकारी-कर्मचाऱ्यांनी सामाजिक दृष्टिकोनही जपला आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी

“ संकटांवर मात ”

‘नुकत्याच कोकण,
कोल्हापूर, सातारा,
सांगली तसेच राज्यातील इतर
काही जिल्ह्यांत झालेल्या
अतिवृष्टीमुळे नद्या-नाल्यांना मोठे
पूर आले. काही ठिकाणी दरडी
कोसळून दुर्देवाने जीवितहानी झाली.
कोल्हापूर, सांगलीसारख्या ठिकाणी घरे, रस्ते
पाण्याखाली गेली. या स्थितीत वीज यंत्रणेचेही नुकसान झाले.
परंतु या संकटाने न डगमगता महावितरणच्या कर्मचाऱ्यांनी
पुराचा सामना करत, डोंगर दर्यांतून अवजड पोल, रोहिंत्रे आदी
अवजड सामग्री खांद्यावर वाहून नेऊन बहुतांश भागाचा वीज
पुरवठा सुरक्षीत केला आहे. काही ठिकाणी नदी पात्रात
मगरीचे वास्तव्य असतानादेखील कर्मचाऱ्यांनी पाण्यात
पोहत वीज खांबावर चढून वीज यंत्रणा पुन्हा
उभारणीचे काम केले.’

- डॉ. नितीन राऊत, ऊर्जामंत्री

” ”

कोकणसह काही जिल्ह्यात अतिवृद्धीमुळे आलेल्या पुरात नागरिकांचे मोठे नुकसान झाले. पूरग्रस्तांना सावरण्यासाठी शासन आणि प्रशासनाने विविध पातळीवर उपाययोजना राबवल्या आहेत. यामध्ये नागरिकांसह सामाजिक संघटना, संस्थाचेही योगदान असल्याने राज्यातील आपत्तिग्रस्त भाग कमी कालावधीत सावरला आहे. या कालावधीत पशुधन वाचवण्यासाठी **पशुसंवर्धन व दुध व्यवसाय विकास मंत्री सुनील केदार यांच्या** नेतृत्वाखालील विभागाने महत्वाची पावले उचलली आहेत. आजारी पडलेल्या जनावरांवर औषधोपचार करण्यासाठी स्थानिक पशुवैद्यकीय अधिकारी व आवश्यकता पडल्यास नजीकच्या तालुका आणि जिहांमधून पशुवैद्यकीय पथके स्थापन करण्याबाबत कार्यवाही करण्यात आली आहे.

पूरग्रस्त पशुपालकांना दिलासा

राजू धोत्रे

कोल्हापूर व सांगली जिल्ह्यामध्ये पुराचा धोका लक्षात घेऊन शासनाद्वारे स्थलांतरित करण्यात आलेल्या जनावरांसाठी स्वयंसेवी संस्था, कृषी उत्पन्न बाजार समिती व साखर कारखाने यांच्या मदतीने तात्पुरता निवारा केंद्रे सुरु करण्यात आली आहेत. त्यामध्ये कोल्हापूर व सांगली जिल्ह्यामध्ये अनुक्रमे १९ केंद्रांमध्ये ५१७५ व ३९ केंद्रांमध्ये ४२९६ जनावरे दाखल आली. या ठिकाणी पशुसंवर्धन विभागामार्फत पशुवैद्यकीय सेवा पुरवण्यात आली आहे.

पूरपरिस्थितीतील नुकसान झालेल्या जनावरांसाठी शासनाने मदत जाहीर केली आहे. त्यात दुधाळ जनावरांसाठी ४० हजार रुपये प्रति जनावर, ओढकाम करणारी जनावरे ३० हजार रुपये प्रति जनावर, ओढकाम करणारी लहान जनावरे २० हजार रुपये प्रति जनावर, मढी/बकरी/ डुक्कर ४ हजार रुपये (कमाल ३ दुधाळ जनावरे किंवा काम करणारी जनावरे किंवा कमाल ६ लहान ओढकाम करणारी जनावरे किंवा कमाल ३० लहाने दुधाळ जनावरे प्रति कुटुंब या मर्यादित), कुकुटपालन पक्षी ५० रुपये प्रति पक्षी, अधिकतम ५००० रुपये प्रति

‘ शेतकऱ्यांना दिलासा

राज्यात विविध भागात

अतिवृद्धीमुळे महापूर आला. या महापुरामुळे विशेषतः कोकण आणि पश्चिम महाराष्ट्रातील काही जिल्ह्यातील गावे पाण्याखाली गेली, दरडी कोसळल्याने नुकसान झाले. ग्रामीण भागातील शेतपूरक जोडधांदा म्हणून पशुपालन व्यवसाय करण्यात येतो. या आपत्तीत पशुधनाचे मोठे नुकसान झाले आहे. पशुपालक शेतकऱ्यांना दिलासा देण्यासाठी शासन सर्वतोपरी प्रयत्न करत आहे. पशुधन नुकसानीसाठी मदत जाहीर केली आहे. पशुधन वाचवण्यासाठी त्यांच्या आरोग्याची काळजी घेण्यासाठी औषधोपचार व लसीचा मोठा साठा उपलब्ध करून देण्यात आला आहे. तसेच पशु वैद्यकीय अधिकारी-कर्मचाऱ्यांची पथके तैनात करण्यात आली आहेत.

- सुनील केदार,

पशुसंवर्धन व दुध व्यवसाय विकास मंत्री

कुटुंब अशी मदत देण्यात येणार आहे.

संनियंत्रण कक्ष

राज्यस्तरावर आयुक्त पशुसंवर्धन कार्यालयामध्ये संनियंत्रण कक्ष स्थापन करून परिस्थिती पूर्वपदावर येईपर्यंत जिल्हास्तरावर संनियंत्रण कक्ष स्थापन करून त्या-त्या जिल्हातील ज्या ठिकाणी पशुवैद्यकीय सेवांची तातडीने गरज भासेल त्या ठिकाणी सेवा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. राज्यातील आपत्तिग्रस्त भागात मृत जनावरांची शास्त्रोक्त पद्धतीने विल्हेवाट लावणे, जखमी व जिवंत जनावरांना औषधोपचार, त्यांचे लसीकरण यासाठी विभागातील अधिकारी व कर्मचारी यांची एकूण २५६ पथके स्थापन करण्यात आली होती. या पथकांद्वारे एकूण ८,४३२ जनावरांना व २,६९६ कोंबड्यांना औषधोपचार करण्यात आले. यासोबतच जनावरांमध्ये साथीच्या रोगाचा प्रादुर्भाव होऊ नये, यासाठी ३२,७४४ जनावरांचे लसीकरण करण्यात आले.

फिरते पशुचिकित्सा पथक

आपत्तिग्रस्त भागात त्वरित सेवा पुरवण्यासाठी प्रभावित जिल्हांमध्ये मुख्यमंत्री पशुस्वास्थ्य योजनेतर्फत कार्यरत असलेल्या फिरत्या पशुचिकित्सा पथकासह वाहनांमार्फत मदत करण्यात आली.

जिल्ह्यातील इतर पशुवैद्यकीय दावाखान्यातील औषधांचा वापर आवश्यकतेनुसार आपत्तिग्रस्त भागात करण्यात आला आहे. तसेच पशुधनामध्ये साथीच्या रोगाचा प्रादुर्भाव उद्भवू नये म्हणून विविध लसीचा पुरवठा करण्यात आला आहे. अतिवृद्धी पश्चात पशुधनासाठी राबवण्यात आलेल्या कार्यामध्ये पशुसंवर्धन विभागाच्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांसोबत विविध सामाजिक संस्था व पशुवैद्यकीय महाविद्यालये यांचा सक्रिय सहभाग लाभत आहे.

कोकण विभागातील रायगड, रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये सामाजिक संस्थांकडून औषधे, पशुखाद्य व तज्ज मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात आले. पशुधनासाठी ८,००० किलो पशुखाद्य व ५०० किलो खनिज मिश्रण उपलब्ध करून दिले. तसेच जिल्हाधिकारी पालघर यांच्या वतीने चिपळून तालुक्यामध्ये चाच्याची मदत पुरवण्यात आली. पुणे विभागामध्ये कोल्हापूर आणि सांगली जिल्ह्यात सामाजिक संस्थांच्या सहाकायने औषधोपचार शिबिरे आयोजित करण्यात आली.

विभागीय संपर्क अधिकारी

कृषी मंत्री दादाजी भुसे यांच्या नेतृत्वाखालील कृषी विभाग आपत्तीने अडचणीत सापडलेल्या शेतकऱ्यांच्या पाठीशी खंबीरपणे उभा असून शेतकऱ्यांना सावरण्यासाठी विविध विभागांशी समन्वय साधून आवश्यक त्या सर्व उपाययोजना करत आहे.

बळीराजाला सावरण्यासाठी...

अजय जाधव

राज्यातील काही जिल्ह्यात अतिवृद्धीमुळे नुकसान झाले आहे. बन्याच ठिकाणची सुपीक जमीन खरडली गेल्याने पिकाच्या उत्पादकतेवर मोठा परिणाम दिसून येण्याची शक्यता आहे. खरीप हंगामातील पिकांचे मोठे नुकसान झाले आहे. शेतकीच्या नुकसानीचे पंचनामे करण्यासाठी महसूल यंत्रणेसोबत कृषी विभागाचे अधिकारी, कर्मचारी कार्यरत असून या आपत्तीतून बळीराजाला सावरण्यासाठी प्रयत्न केले जात आहेत.

राज्यात प्रधानमंत्री पीक विमा योजना राबवण्यात येत असून योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार स्थानिक नैसर्गिक आपत्ती व

‘’ शेतकरी बांधवांनी खचून जाऊ नये

शेतकरी बांधवांनी खचून जाऊ नये. राज्य शासन खंबीरपणे शेतकरी बांधवांच्या पाठीशी आहे. महसूल, कृषी, ग्रामविकास विभागाच्या समन्वयातून राज्यातील अतिवृद्धी नुकसानाबाबत पंचनाम्याची प्रक्रिया गतीने पार पाडून शेतकरी बांधवांना मदत दिली जात आहे. सुमारे चार लाख हेक्टरपेक्षा अधिक क्षेत्राचे पंचनामे झाले असून उर्वरित पंचनामे करण्यासाठी गती देण्यात आली आहे. अमरावती जिल्ह्यातील टाकरखेडा, रामा, साऊर, खारतळेगाव, वलगाव परिसरातील नुकसानग्रस्त शेतशिवाराची पाहणी केली व शेतकरी बांधवांशी संवाद साधून त्यांची व्यथा जाणून घेतली. ज्या ज्या भागात शेतकीपिकांचे नुकसान झाले, तेथील पंचनामा प्रक्रियेला गती देण्यात आली आहे. पीक विमा योजनेत सहभागी शेतकरी बांधवांनी तत्काळ माहिती कंपनीला द्यावी. संपर्कात अडथळे येत असतील, तर त्या पत्राच्या प्रती कृषी कार्यालय, तहसील कार्यालय व ज्या बँकेत विम्याचा हसा भरला, त्यांनाही उपलब्ध करून द्याव्यात. नुकसानग्रस्तांकडून अशी प्रत प्राप्त होताच ती विमा कंपनीपर्यंत पोहोचवण्याची जबाबदारी त्या त्या कार्यालयांची असेल. त्यासाठी या कार्यालयांमध्ये पीक विमा मदत कक्ष स्थापन करण्यात आले आहेत.

- दादाजी भुसे, कृषी मंत्री

हंगामातील प्रतिकूल परिस्थितीत झालेले नुकसान या जोखीमबाबीअंतर्गत ज्या शेतकऱ्यांनी पीक विमा योजनेत भाग घेतला आहे. त्यांच्या पीक नुकसानीची पूर्वसूचना विमा कंपनीस देण्यात आली आहे. अशा शेतकऱ्यांच्या सर्वेक्षणाचे काम स्थानिक प्रशासनाच्या साहाय्याने तातडीने पूर्ण करण्याच्या सूचना विमा कंपन्यांना देण्यात आल्या आहेत. प्रधानमंत्री पीक विमा

योजनेत ज्या शेतकऱ्यांनी सहभाग घेतला आहे, त्यापैकी ज्या शेतकऱ्यांचे अतिवृद्धी व पूर्वस्थितीमुळे पिकांचे नुकसान झाले आहे, अशा शेतकऱ्यांना विमा कंपन्यांना पूर्वसूचना देणे सोयीचे व्हावे म्हणून आँनलाईनसोबतच ऑफलाईन सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

दोन लाखांची मदत मिळणार

अतिवृद्धीमुळे रायगड जिल्ह्यातील महाड व पोलादपूर तालुक्यात दरड कोसळणे, पूरपरिस्थिती निर्माण होणे यामुळे मोठ्या प्रमाणात शेतकरी कुटुंबामध्ये जीवितहानी झाल्याचे निर्दर्शनास आले आहे. अपघातग्रस्त नागरिकांपैकी शेतकरी खातेदार व त्यांच्या कुटुंबातील

एक सदस्य यांना कृषी विभागाच्या गोपीनाथ मुंडे शेतकरी अपघात विमा योजनेतर्गत दोन लाख रुपयांपर्यंतचे विमा संरक्षण देण्याबाबत विमा प्रस्ताव तयार करण्यासाठी विशेष मोहिमेचे आयोजन केले आहे. विशेषता महाड तालुक्यात तळीये या गावातील ८४ नागरिकांचा मृत्यू व ५ नागरिक जखमी झाल्याचे आढळले आहे. तसेच पोलादपूर तालुक्यातील ११ नागरिकांचा मृत्यू व १६ नागरिक जखमी झाले आहेत. सातारा जिल्ह्यातील पाटण ३४, सातारा ३, जावली ६, वाई ५ व महाबळेश्वर तालुक्यात १ अशा एकूण ४९ नागरिकांनी आपला जीव गमावलेला आहे. यातील शेतकरी खातेदार व त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांना या योजनेतून मदत देण्यासाठी विभाग प्रयत्नशील आहे. यासाठी कृषी व महसूल विभागाचे अधिकारी-कर्मचारी, युनिव्हर्सल सोंपो जनरल इन्शुरन्स कंपनी व ऑकझीलियम इन्शुरन्स ब्रोकिंग कंपनीच्या प्रतिनिधीसह गावात उपस्थित राहून विमा प्रस्ताव तयार करण्याची कार्यावाही सुरु आहे.

आपत्तिग्रस्त शेतकरी बांधवाला त्यातून सावरण्यासाठी मदत देण्यासाठी राज्य शासन भक्तमणे बळीराजाच्या पाठीशी उभे ठाकले आहे.

विभागीय संपर्क अधिकारी

राज्यात महापुरामुळे पाणीपुरवठा योजनांवर सर्वात जास्त परिणाम झाला. पंप पाण्याखाली गेल्याने योजना बंद पडल्या, तर काही ठिकाणी योजना मोठ्या प्रमाणात प्रभावित झाल्या. **पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री गुलाबराव पाटील** यांच्या मार्गदर्शनाखालील विभागाने योजना सुरक्षीत करून ग्रामीण महाराष्ट्राचा पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्यावर विशेषत्वाने भर दिला आहे.

देवेंद्र पाटील

अतिवृष्टी व महापुरामुळे सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, रायगड, ठाणे, पालघर, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, जालना, परभणी, अमरावती, अकोला, वाशिम व यवतमाळ अशा १५ जिल्ह्यांमध्ये एकूण एक हजार १२९ पाणीपुरवठा योजना बाधित झाल्या आहेत. पालघर जिल्ह्यात १४, ठाणे जिल्ह्यात ४०, रायगड जिल्ह्यात ३२, रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये ५८, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात ५८, सातारा जिल्ह्यात १९५, सांगली जिल्ह्यात ११, कोल्हापूर जिल्ह्यात ५९०, जालना जिल्ह्यात दोन, अकोला जिल्ह्यात १३ पाणी पुरवठा योजना बाधित झाल्या होत्या. या सर्व ठिकाणी उपलब्ध इतर विहिरी, बोरवेलमधून तात्पुरता पाणीपुरवठा करण्यात आला. काही भागांमध्ये डिझेल पंप, जनरेटरचा वापर करून पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्यात आला, तर काही ठिकाणी टँकरने पाणीपुरवठा करण्यात आला.

अतिवृष्टी व पुरामुळे राज्यातील बाधित पाणीपुरवठा योजनांपैकी काही योजनांना तातडीने सुरु करण्यासाठी डिझेल जनरेटरची व्यवस्था, क्लोरिनेशन करणे, टँकरने पाणीपुरवठा करणे, बोअरवेलची किरकोळ दुरुस्ती, पंपाची दुरुस्ती, पाणीपुरवठा लाईन दुरुस्तीसाठी ११ कोटी २२ लाख, तर जिल्हा परिषद व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण योजनांच्या कायमस्वरूपी दुरुस्तीसाठी ३१ कोटी ६५ लाख रुपये असे एकूण ४२ कोटी ८८ लाख रुपयांचा खर्च लागणार आहे. तातडीची बाब म्हणून जिल्हा परिषद व स्थानिक प्रशासन त्यांच्या उपलब्ध निधीतून कामे सुरु करण्यात आली आहेत. या संदर्भात महसूल तसेच मदत व पुनर्वसन विभागाकडे निधीची मागणी करण्यात आली

पाणीपुरवठा योजना पुरामुळे बाधित झाल्यामुळे तातडीची आणि निकडीची बाब म्हणून अनेक शहरांना आणि गावांना टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात आला.

‘ नव्या पाणी योजना राबवणार

कोकण किनारपट्टी, पश्चिम महाराष्ट्र तसेच राज्यात अनेक ठिकाणी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे व पुरामुळे बाधित जिल्ह्यांमध्ये पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्यास सर्वोच्च प्राधान्य देण्यात आले असून, त्या दृष्टीने युद्धपातळीवर प्रयत्न करण्यात आले व आजही सुरु आहेत. पुरामुळे बाधित पाणीपुरवठा योजनांची तत्काळ दुरुस्ती करून पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. पूर्ण योजना बाधित झालेल्या गावांसाठी नवीन योजना राबवण्याबाबतही सूचना देण्यात आल्या आहेत, त्यासाठी निधीची कमतरता भासू देणार नाही.

- गुलाबराव पाटील,
पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री

”

शुद्ध पाणीपुरवठ्यावर भर

आहे. याव्यतिरिक्त ज्या ठिकाणी किरकोळ दुरुस्ती करून पाणीपुरवठा करणे शक्य आहे तेथे तातडीने पाणीपुरवठा सुरु करण्यात येत आहे. तथापि वीजपुरवठा खंडित झालेला असल्यामुळे ज्या पाणीपुरवठा योजनांद्वारे पाणीपुरवठा करता येत नाही, अशा ठिकाणी स्थानिक स्रोतांमधून (बोअरवेल, विहीरीद्वारे) पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे.

टँकरद्वारे पाणीपुरवठा

काही ठिकाणी टँकरद्वारे पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे, तर आणखी आवश्यकता भासल्यास टँकर उपलब्ध करून त्याद्वारे पाणीपुरवठा करण्याच्या सूचना स्थानिक प्रशासनाला देण्यात आलेल्या आहेत.

क्लोरिनचा वापर

आपद्यस्त भागातील जनतेला पुरेसा व शुद्ध पाण्याचा पुरवठा करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. अतिसार व इतर साथीचे आजार होऊ नये म्हणून क्लोरिनद्वारे पाणी शुद्धीकरण करणे तसेच परिसर स्वच्छतेच्या संदर्भातही आवश्यक ती खबरदारी घेण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेने केलेली कार्यवाही

महापुरामुळे नदी काठावरील गावातील पाणी पुरवठा योजना, हातपंप बाधित झाले व काही नळ पाणी पुरवठा योजना व हातपंप बंद पडले. त्यामुळे संबंधित गावातील जनतेला पिण्याचे पाणी मिळण्यास अडचणी निर्माण झाल्या. या बाबींचा विचार करून भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेने राज्यस्तरीय आपत्ती निवारण कक्ष निर्माण केला. या कक्षातर्फे बाधित जिल्ह्यातील पाणी पुरवठा योजनांबाबत करावयाच्या कार्यवाहीबाबत मार्गदर्शन करण्याबाबत सूचना दिल्या. अतिवृष्टीमुळे होणाऱ्या भूस्खलनाबाबत जिल्हाधिकारी यांच्या सूचनेनुसार प्राथमिक सर्वेक्षण करून भूस्खलनाबाबतचा अंतरिम अहवाल वरिष्ठ भौजैशनिकांनी जिल्हाधिकारी यांना सादर करण्याबाबतच्या सूचना दिल्या. तसेच जिल्हास्तरावरील प्रयोग शाळेत बाधित गावांतील ग्रामपंचायतीकडून प्राप्त होणारे पाण्याचे नमुने तत्काळ तपासून देण्याबाबत आदेश दिले. बाधित जिल्ह्याच्या गावांतील महापुरामुळे बाधित झालेले हातपंप दुरुस्त करणे, विंधन विहीरीचे शुद्धीकरण करून जनतेला पिण्याचे पाणी उपलब्ध होण्यासाठी इतर जिल्ह्यातील जिल्हा परिषदांना हातपंप दुरुस्ती पथके पाठवण्यात आली. कोल्हापूर जिल्ह्यात ८१ हातपंप दुरुस्त करण्यात आले असून २०३ विंधन विहीरीचे क्लोरिनेशन करण्यात आले. सांगली जिल्ह्यात ३१ हातपंप दुरुस्त करण्यात आले असून तेवढ्याच विंधन विहीरीचे क्लोरिनेशन करण्यात आले. रत्नागिरी जिल्ह्यात २७ हातपंप दुरुस्त करण्यात आले असून तितक्याच विंधन विहीरीचे क्लोरिनेशन करण्यात आले. रायगड जिल्ह्यात आठ हातपंप दुरुस्त करण्यात आले असून, सहा विंधन विहीरीचे क्लोरिनेशन करण्यात आले. सातारा जिल्ह्यात २९ हातपंप दुरुस्त करण्यात आले असून, ७५ विंधन विहीरीचे क्लोरिनेशन करण्यात आले.

अतिवृष्टीमुळे बाधित जिल्ह्यातील पाण्याचे नमुने तपासण्याचे कामही भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेद्वारे करण्यात येत आहे.

जलशुद्धीकरण केंद्राची तत्काळ दुरुस्ती

सततच्या पावसामुळे उल्हास नदीमध्ये पूरसदृश स्थिती निर्माण झाल्याने बदलापूर येथील महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे उल्हास नदीवरील बैरेज जलशुद्धीकरण केंद्रामध्ये पाणी शिरल्याने येथील यंत्रणा पूर्णतः बिघडली होती. पुढील तीन दिवस ही यंत्रणा दुरुस्त करण्यासाठी लागाणार असल्यामुळे नागरिकांना पाणीटंचाईला सामोरे जाण्याची वेळ येणार होती. परंतु महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या कर्मचाऱ्यांनी रात्रंदिवस काम करून ही यंत्रणा अवघ्या दीड दिवसात पूर्ण केल्यामुळे पाणीपुरवठा सुरक्षीत होऊ शकला.

सातारा लष्कर पाणीपुरवठा केंद्रांतर्गत माहुली येथील कृष्णाकाठावरील जँकवेल व इन्टेकवेल गाळाने भरल्याने नलिकेचे पंपिंग वारंवार बंद पडत होते. परंतु भर पावसामध्ये युद्धपातळीवर काम करून या भागातील पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्यात आला. पाचगणी व महाबळेश्वर शहर पाणीपुरवठा योजनांचा वीज पुरवठा खंडित झाल्यामुळे पाणीपुरवठाविषयी प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले होते. परंतु तातडीने पुणे येथून ट्रान्सफॉर्मर मागवून वीज पुरवठा सुरु केला. त्यामुळे पाणीपुरवठा खंडित झाला नाही. अशाच प्रकारे

रायगड जिल्ह्यातील माथेरान पाणी पुरवठा योजना, सांगली जिल्ह्यातील तानंग व इतर ७ गावांची प्रादेशिक नळ पाणीपुरवठा योजना, कोल्हापूर जिल्ह्यातील प्रादेशिक गांधीनगर व इतर १३ गावे नळ पाणीपुरवठा योजना अशा अनेक योजनांच्या ठिकाणी युद्धपातळीवर काम करून पाणीपुरवठा सुरक्षीत केला.

स्वच्छता

अतिवृष्टी व महापुरामध्ये बाधित गावांमध्ये पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत स्वच्छतेची मोहीम हाती घेण्यात आली. गावातील चिखल, कचरा, गाळ साफ करणे, घरांची साफसफाई करणे, जंतुनाशक औषधांची फवारणी करणे, घरोघरी मेडिकलोरचे वाटप करणे इत्यादी स्वच्छताविषयक कामे करण्यात आली तसेच पाणीपुरवठा करणाऱ्या टँकरमधील पाण्याचे क्लोरिनेशन करणे, पाणी पुरवठा योजना कार्यान्वित झाल्यानंतर प्रत्येक सोतांची प्रयोगशाळेत पाणी तपासणी करणे अशी कामे करण्यात आली. पूरबाधित गावांमध्ये स्वच्छाग्रहीच्या माध्यमातून गावातील स्वच्छता,

“ स्वच्छतेकडे विशेष लक्ष ”

अतिवृष्टी व पुरामुळे राज्यातील कोकण, पश्चिम महाराष्ट्र व इतर अशा १५ जिल्हांमध्ये एक हजार १२९ पाणीपुरवठा योजना बाधित झाल्या आहेत. विभागाचे मंत्री गुलाबराव पाटील यांच्यासह आपण तसेच अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे सदस्य सचिव, जल जीवन मिशनचे अभियान संचालक तसेच भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे संचालक हे नुकसानग्रस्त जिल्ह्यातील पाणी पुरवठा विभागाच्या अधिकाऱ्यांशी सातत्याने संपर्कात आहेत. बाधित गावांमध्ये पाणीपुरवठा सुरक्षीत करण्यासोबतच स्वच्छतेकडेही लक्ष देण्यात येत आहे.

- संजय बनसोडे, पाणीपुरवठा व स्वच्छता राज्यमंत्री

वैयक्तिक स्वच्छता आदीबाबत प्रबोधन करण्यात आले. याबोबरच सार्वजनिक ठिकाणी स्वच्छता करण्यात आली, तर जलसुरक्षकांच्या माध्यमातून पिण्याचे पाणी उकळून प्यावे, पिण्याच्या पाण्याचे कसे शुद्धीकरण करावे, याबाबत प्रबोधन करण्यात आले. जिल्ह्यातील पूरबाधित गावांमध्ये स्वच्छतेच्या कामासाठी आलेल्या पथकांना मार्गदर्शन करण्याचे काम जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन कक्षामार्फत करण्यात आले.

विभागीय संपर्क अधिकारी

”

पर्यावरणाच्या बदलत्या स्वरूपामुळे राज्याला वाढत्या नैसर्गिक आपत्तींचा सामना करावा लागत आहे. एका वर्षात दोन चक्रीवादळे आणि अतिवृष्टी या आपत्तीमुळे कोकण, पश्चिम महाराष्ट्रासह राज्याला मोठे नुकसान सोसावे लागले आहे. या परिस्थितीत पर्यावरण रक्षणासाठी सर्वांनी एकत्र येणे अत्यावश्यक असल्याचे **पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री आदित्य ठाकरे** यांनी सांगितले आहे.

सर्वांनी एकत्र येणे गरजेचे

ब्रिजकिशोर झंवर

राज्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे विशेषत: कोकण किनारपट्टी आणि पश्चिम महाराष्ट्रात मोठी हानी झाली. मुंबईतदेखील अतिवृष्टीमुळे घरांवर दरड कोसळण्याच्या घटना घडल्या. यामुळे चेंबूर, विक्रोळी, भांडूप परिसरात जीवितहानीही झाली. या घटना घडल्याचे समजाताच पर्यावरण मंत्री तथा मुंबई उपनगर जिल्ह्याचे पालकमंत्री आदित्य ठाकरे यांनी तातडीने जिल्हा प्रशासन तसेच मुंबई महानगरपालिकेच्या यंत्रणांशी संपर्क साधून बचाव आणि मदत कार्य सुरू केले. या दुर्घटनेत जखमीवर तातडीने मोफत उपचार सुरू करण्यात आले. या दुर्घटनेत ज्यांचा मृत्यू झाला त्याच्या कुटुंबीयांसाठी मुख्यमंत्र्यांनी तातडीने पाच लाख रुपयांची मदत जाहीर केली; तथापि अशा घटना घडूच नयेत, यासाठी दीर्घकालीन उपाययोजना करण्यावरही भर दिला जात आहे.

कुटुंबीयांचे सांत्वन

रात्रीत २०० मिमी पेक्षा जास्त पाऊस झाल्याने आपत्ती उद्भवलेल्या चेंबूरमधील भारतनगर, विक्रोळीमधील सूर्यनगर तसेच भांडूपमधील मुन्शी महल परिसरास श्री.ठाकरे यांनी भेट देऊन बचाव आणि मदत

रत्नागिरी जिल्ह्यातील चिपळू येथे पूर्यस्त भागाच्या पाहणी दरम्यान पूर्यस्ताना दिलासा देताना पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री आदित्य ठाकरे.

कार्याचा आढावा घेतला या दुर्घटनेत सापडलेल्यांच्या कुटुंबीयांचे सांत्वन केले. त्यांनी परिसरातील रहिवाशांशी संवाद साधून त्यांचीही आस्थेवाईकपणे विचारपूस केली.

धोकादायक ठिकाणी राहणाऱ्यांचे स्थलांतर

दुर्घटनास्थळी बचाव पथकांनी अनेक अडचणीचा सामना करत मदतकार्य सुरू करून अनेकांचे जीव वाचवले. त्यांचे कौतुक करून धोकादायक जागेत राहणाऱ्या रहिवाशांचे इतरत्र स्थलांतर करण्याचे निर्देश श्री.ठाकरे यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना दिले. या काळात मिठी नदीची पातळी वाढल्याने तेथेही किनाऱ्यावरील लोकांना सुरक्षितस्थळी हलवण्यात आले. कमी वेळेत अधिक पाऊस पडल्याने दरवर्षी मुंबईत काही ठिकाणी पाणी साचून समस्या निर्माण होते. अशा ठिकाणी पाणी वाहून नेण्याची क्षमता वाढवण्यावर भर दिला जात आहे, यासाठी पाणी साठवणाऱ्या मोठ्या भूमिगत टाक्या बांधत्या जात आहेत, ज्यामुळे अधिकचे पाणी या टाक्यांमध्ये एकत्र करून ओहोटीच्या वेळी ते समुद्रात सोडणे शक्य होईल.

प्रशासनासमवेत आढावा

मुंबई उपनगर जिल्ह्यात आपत्ती रोखण्यासाठी तातडीचे आणि संरक्षकालीन कोणते उपाय योजात घेतील, यासाठी पालकमंत्री आदित्य ठाकरे यांनी जिल्हा प्रशासन आणि महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांसोबत आढावा घेतला. यामध्ये अतिशय धोकादायक जागी जेथे मागणी आणि आवश्यकता आहे तेथे तातडीने संरक्षक भित बांधण्याची सूचना त्यांनी केली. तथापि, ज्या ठिकाणी संरक्षक भिती असूनही नुकसान झाले, अशा आणि इतर धोकादायक ठिकाणी आयआयटीच्या तज्ज्ञांच्या मदतीने आणि महानगरपालिका, एमएमआरडीए, वन विभाग, म्हाडा आदी विभागांच्या समन्वयाने अभ्यास करून विविध पर्याय सादर करण्याचे निर्देश दिले. हे करताना मानवी वस्त्या असलेल्या ठिकाणांना प्राधान्य देण्याची सूचनाही त्यांनी केली. कोकणातील रायगड आणि रत्नागिरी जिल्ह्यातील आपत्तिग्रस्त खेड, चिपळू भागातही श्री.ठाकरे यांनी भेट देऊन पूर्यस्तांशी संवाद साधला. त्यांना धीर दिला. मदतीचा हात म्हणून त्यांना अन्नधान्याचे आणि इतर साहित्याचे किट वाटप केले. वैद्यकीय शिबिरांना भेट देऊन डॉक्टरांशीही संवाद साधला.

विभागीय संपर्क अधिकारी

यशाची खात्री

वातावरणीय बदलांमुळे राज्यातच नव्हे, तर जगभर समस्या निर्माण होत आहेत. महाराष्ट्रातही नैसर्गिक आपत्तीच्या संख्येत वाढ होऊन मनुष्य आणि वित्तहानी होत आहे. हे रोखण्यासाठी शासनातर्फे पर्यावरण रक्षणाच्या दृष्टीने जंगल वाचवणे, कांदळकवन संवर्धन, शहरी भागात मिनी फारेस्ट, माझी वसुंधरा अभियान, इलेक्ट्रिक वाहन धोरण अशा दीर्घकालीन उपाययोजना करण्यावर भर दिला जात आहे. याकामी सर्वांनी हातात हात घालून काम केल्यास यात निश्चित यश मिळेल, याची खात्री आहे.

- आदित्य ठाकरे,
पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री

जुलैच्या शेवटच्या आठवड्यात राज्यातील रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, कोल्हापूर, सातारा, सांगली या जिल्ह्यांना अतिवृष्टीमुळे पुराचा तडाखा बसला. याभागातील नागरिकांना सावरण्यासाठी स्थानिक प्रशासन तातडीने धावले. अडकलेल्यांना बाहेर काढतानाच त्यांचे पुनर्वसन, स्थलांतर, वैद्यकीय मदत, पंचनामे, स्वच्छता, रस्ते, वीजपुरवठा सुरक्षीत करणे अशा विविध आघाड्यांवर प्रशासन झोकून देऊन काम करत आहे. या सर्व कामांवर प्रशासनाचे प्रमुख म्हणून **मुख्य सचिव सीताराम कुंटे** यांचे संनियंत्रण आहे. मदतीच्या कामात कुठलीही बाधा येऊ नये, म्हणून मुख्य सचिवांनी शनिवार आणि रविवार या सुटीच्या दिवशी कार्यालय सुरु ठेवले होते.

मदतकार्यावर संनियंत्रण

अजय जाधव

आपदग्रस्तांच्या मदतीसाठी आणि त्यांना दिलासा देण्यासाठी पूर्यमंत्री उद्घव ठाकरे, उपमुख्यमंत्री अंजित पवार यांनी पूर्यग्रस्त भागाचे दौरे केले. रायगड, रत्नागिरी, कोल्हापूर, सांगली या पूर्यग्रस्त भागांचे दौरे मुख्यमंत्र्यांनी केले, सोबत मुख्य सचिव होते.

समन्वयाची भूमिका

जिल्हा प्रशासनाला मार्गदर्शन करतानाच त्यांना येणाऱ्या अडचणीबाबतही तत्काळ मार्ग काढत मदतकार्य थांबणार नाही, याची दक्षता मुख्य सचिवांनी घेतली. पूर्यग्रस्त भागात बचाव व शोधकार्यासाठी तत्काळ मदत व्हावी म्हणून मुख्य सचिवांनी केंद्रीय सुरक्षा यंत्रणेशी तातडीने संपर्क साधून भूस्खलन झालेल्या परिसरातील नागरिकांना तातडीने बाहेर काढण्यासाठी आणि स्थलांतर करण्याकरिता प्रशासनाच्या मदतीला सैन्यदल, वायुसेना, नौदल, एनडीआरएफ, एसडीआरएफ, तटरक्षक दलाच्या तुकड्या पूर्यग्रस्त भागात रवाना करण्यासाठी मुख्य सचिवांनी समन्वय केले. राज्यात त्यासाठी एनडीआरएफच्या २१, एसडीआरएफच्या ४, तटरक्षक दलाच्या ३, सैन्यदलाचे ३, नौदलाचे ७ अशी पथके कार्यरत होती.

मदत करण्याचे आवाहन

या नैसर्गिक आपत्तीच्या काळात पूर्यग्रस्त भागातील नागरिकांना दिलासा देण्यासाठी मुख्य सचिवांनी बँकांच्या प्रतिनिधीची बैठक घेतली. पुरामुळे नागरिकांवर स्थलांतराची वेळ आली किंवा त्यांच्या मालमत्तेचे नुकसान झाले अशा वेळी ज्यांनी बँकांकडून विविध बाबीसाठी कर्ज घेतले आहे ते फेडण्यास विलंब होऊ शकतो ही बाब लक्षात घेऊन बँकांनी कर्जचे रिशेड्यूलिंग करावे. ज्यांना नव्याने कर्ज हवे असेल त्यांना ते तत्काळ उपलब्ध करून पूर्यग्रस्तांना सावरण्यासाठी मदत करण्याचे आवाहन मुख्य सचिवांनी बँकांच्या प्रतिनिधीना केले. मुख्यमंत्री,

विभागांचा आढावा

पूर्यग्रस्तभागात साथीचे आजार पसरू नयेत. प्रतिबंधात्मक उपाययोजना, वैद्यकीय पथके पाठविणे, घरोघरी जाऊन सर्वेक्षण करणे, आवश्यक त्या औषधांचा साठा करणे, याबाबत संबंधित विभागाला सूचना

करतानाच कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर आवश्यक ती खबरदारी घेण्याच्या सूचना मुख्य सचिवांनी दिल्या. वेळोवेळी महसूल, मदत व पुनर्वसन, विभागांच्या बैठकांसोबत अन्न व नागरी पुरवठा विभागाची आढावा बैठक मुख्य सचिवांनी घेतली. स्थानिक यंत्रणेशी समन्वय राखतानाच राज्यस्तरावरून आवश्यक ते निर्णय तातडीने घेऊन पूर्यग्रस्तांना दिलासा देण्याचे काम केले जात आहे. मुख्य सचिव दररोज आपत्तिग्रस्त भागातील विभागीय आयुक्त, जिल्हाधिकारी, जिल्हा परिषदेवे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महापालिका आयुक्त यांच्याशी संपर्क साधून आपदग्रस्तांना सानुग्रह अनुदानाचे तातडीने वाटप, त्याचबरोबर स्थलांतरीत केलेल्या नागरिकांना अन्नधान्याचा वेळेवर पुरवठा होतो की नाही याचा सातत्याने आढावा घेत असतात.

उपमुख्यमंत्री यांनी आढावा बैठकीत केलेल्या सूचना तातडीने अमलात आणण्यासाठी मुख्य सचिवांनी बँकांसोबतच विमा कंपन्यांच्या प्रतिनिधीचीही बैठक घेतली. शेतकरी, तसेच विविध व्यावसायिकांच्या मालमत्तेचे नुकसान झाले त्यांना तातडीने त्याची नुकसानभरपाई देण्यासाठी विमा कंपन्यांना त्यांनी सूचना दिली.

विभागीय संपर्क अधिकारी

जुलैच्या शेवटच्या आठवड्यात अतिवृद्धीमुळे राज्यातील रायगड, रत्नागिरी, सिंधुर्गा, कोल्हापूर, सांगली या जिल्ह्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर दरड कोसळणे व पूरपरिस्थितीमुळे जीवितहानीसोबतच घरांचे व पशुधनाचे अतोनात नुकसान झाले. पायाभूत सुविधांचेही नुकसान होऊन जनजीवन विस्कळीत झाले. राज्यातील इतर भागातही नागरिकांना पूरपरिस्थितीचा सामना करावा लागला. भूस्खलन व पूरग्रस्तांच्या पाठीशी राज्य शासन खंबीरपणे उभे राहिल्याने त्यांना नवी उमेद मिळाली आहे. युद्धपातळीवर बचावकार्य करण्यात आले. त्याचबरोबर आरोग्य, स्वच्छता, पायाभूत सुविधा, पुनर्वसन आदी कामांना वेग देण्यात आला आहे. पूरग्रस्तांचे जीवनमान पूर्वपदावर आणण्यासाठी जिल्हारस्तरावर करण्यात येत असलेल्या उपाययोजनांचा आढावा...

शासनाची साथ, आपतीवर मात

रत्नागिरी

खेड-चिपळूण सावरतंय..!

२२ जुलैच्या मध्यात्रीपासून चिपळूण व खेड शहरात पाणी शिरायला सुरुवात झाली आणि बघता बघता पूरपरिस्थितीने ही शहरे पाण्याखाली गेली. लगोलग मोठ्या प्रमाणावर बचावकार्य जिल्हा प्रशासनाने सुरु केले. त्याचबरोबर पाणी ओसरल्यानंतर स्वच्छता,

पूरग्रस्त भागाची पाहणी करताना मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे.

बाधितांचे पुनर्वसन करण्याच्या कामांना गती देण्यात आली आहे.

अनपेक्षित संकट

चिपळूण शहरात पहाटे तीन वाजता गाढ झोपलेल्यांना कल्पना नसताना अचानक घरात पाण्याचे लोंडे यायला लागल्यावर जाग आली. पावसाची आणि त्यापासून जीवन विस्कळीत होण्याची चिपळूणवासीयांना सवय होती मात्र हे संकट जरा मोठे होते. परशुराम

घाटाच्या दुसऱ्या बाजूला असणाऱ्या खेड शहरात परिस्थिती काही वेगळी नव्हती. अखंड बरसणाऱ्या पावसाने जगबुडी नदीच्या किनाऱ्यावर वसलेल्या गावात पाणी शिरायला सुरुवात झाली. यातून स्वतःचा बचाव हेच सर्वांना डोऱ्यासमोर दिसत होते. अवधे चिपळूण शहर अतिवृद्धीमुळे पाण्याखाली गेले.

भौगोलिक परिस्थितीचा परिणाम

चिपळूण शहराची भौगोलिक रचना एखाद्या बशीप्रमाणे आहे. डोंगरांनी घेरलेल्या चिपळूणमधून वाहणारी वाशिष्ठी नदी आणि भरपूर प्रमाणात पाण्याचे साठे. यातील पाणी पुढे खाडीतून अरबी सागराला मिळते. चिपळूणच्या दुसऱ्या बाजूला कोयना धरण आणि त्याखालील कोळकेवाडी धरणसोबत

वरील बाजूने असणारे महाबळेश्वर यांचे पाणी येते. भरपूर पावसाची कोकणाला तसेच चिपळूणवासीयांना सवय आहे. मात्र २२ जुलैच्या रात्री त्याहीपेक्षा काही वेगळे घडत होते.

रौद्र रूप

मध्यरात्रीनंतर सुरु झालेली पौर्णिमा आणि त्यासोबत ढगफुटीसारखा पाऊस, यांच्या जोडीस खाडीत पाण्याचा निचरा करण्यास प्रतिबंध करणारी उधाणाची भरती, दुसऱ्या बाजूस जगबुडी नदी क्षेत्रात अतिवृष्टीमुळे आलेला पूर्व आणि त्यात वाशिष्ठीत येणारे पाणी यासर्वांचा एकत्रित परिणाम म्हणून शहरात पाणी भरण्यास सुरुवात झाली.

सह्याद्रीच्या डोंगरावरून बरसणारा पाऊस आणि माती सैल झाल्याने डोंगर खचणे यालाही लगोलग सुरुवात झाली. चिपळूण तसेच खेड शहर आणि लगतच्या भागात मोठ्या प्रमाणावर पाणी वाढलेले सर्वांनी पाहिले. त्यातच वाशिष्ठी नदीवर असणारा ब्रिटिशकालीन पुलाचा एक भाग वाहून गेला.

प्रशासनाचे प्रयत्न आणि आव्हाने

बचावासाठी प्रशासन कामाला लागले. जिल्हाधिकारी डॉ. बी. एन. पाटील यांनी आठवडाभरापूर्वीच जिल्ह्याची सूत्रे सांभाळली होती. त्यांनी लगोलग यंत्रणांना आदेश दिले. प्राथमिकता होती ती बचाव

“ तत्प्रतेने मदतकार्य
रत्नागिरीसह कोकण
किनारपट्टीवरील

जिल्ह्यांना चक्रीवादळासह नैसर्गिक आपत्तीचा वारंवार सामना करावा लागत आहे. अतिवृष्टीमुळे अनेक ठिकाणी पूरपरिस्थिती निर्माण झाली. सर्व माध्यमातून युद्धपातळीवर मदत कार्य सुरु होते. या काळात एनडीआरएफ साठी रत्नागिरी विभागातून १९ गाड्या आणि एनडीआरएफचे साहित्य घेऊन जाण्यासाठी २ ट्रक, रायगड विभागातून ४ गाड्या ४, ट्रक, कोल्हापूर विभागातून २४ गाड्या ५२ ट्रक, सांगली विभागातून १ गाडी पुणे विभागातून ४५ गाड्या, ठाणे विभागातून ९ गाड्या पाठवण्यात आल्या. तसेच कसारा घाटात रेल्वे मार्गावर दरड कोसळ्याने व कसारा रेल्वे स्थानकात उंबरमाळी बस स्थानकात पाणी भरल्याने प्रवाशांच्या सोयीसाठी १०० गाड्या सोहून प्रवाशांना ठाणे व कल्याण स्थानकावर सोडण्यात आले. या आपत्तीमध्ये मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले. मदतकार्य तातडीने करण्यात येत आहे. परंतु आपत्तीमध्ये जीवित व वित्तहानी टाळण्यास आवश्यक त्या उपाययोजना शासन करत आहे.

- अॅड. अनिल परब,

परिवहन मंत्री तथा पालकमंत्री, रत्नागिरी

करण्याची. त्यातच दरडी कोसळण्याच्या घटना सुरु झाल्या. खेड तालुक्यातील पोसरे येथे दरड गावाच्या दिशेने आली होती. एनडीआरएफ तसेच कोस्टगार्डची पथके बचावासाठी निघाली. मात्र रत्नागिरी जिल्ह्याकडे येणारे सर्व मार्ग बंद झाले होते. संकटात अधिक भर म्हणजे प्रचंड पावसाने भ्रमणाधवनी यंत्रणादेखील ठप्प झाले होते.

संकटांच्या मालिकेवर मात करीत प्रशासनाने बचाव कार्य सुरु केले. संपर्क साधने कोलमडली असताना त्यात अनंत अडचणी येत होत्या. प्रत्येकाची या कामात सहभाग देण्याची इच्छा असली तरी प्रत्यक्ष घटनास्थळापर्यंत पोहोचणे हे आव्हान होते.

रत्नागिरी-चिपळूण मार्ग सुरु असल्याने रत्नागिरीतून स्वयंसेवी संघटना, प्रशासनाच्या मदतीस आल्या. साठेलेत्या पाण्याची भीषणता येणाऱ्या छायाचित्रणावरून सर्वांना कळत होती. बसस्थानकांवर अक्षरश: बसच्या टपापर्यंत पाणी आले होते.

खेडमधील पोसरे गावात दरडीखाली १७ जण दबल्याची माहिती आली. आलेल्या माहितीनुसार बचाव कार्याला वेग देण्यात येत होता. २२ व २३ जुलैला पावसाचा जोर कायम होता. त्यानंतर मात्र पाऊस थांबला आणि पाणी ओसरायला सुरुवात झाली. लगोलग बचाव कार्यासही वेग मिळाला.

२००५ मध्ये मोठ्या प्रमाणावर पूरस्थिती निर्माण झाली होती. मात्र त्याहीपेक्षा गंभीर स्थिती यंदा झाली. बचाव कार्यास गती मिळाल्यानंतर हळूहळू जिल्ह्यातील चित्र स्पष्ट झाले. या आपत्तीत १२ जण पुराच्या पाण्यात वाहून गेले, तर दरड कोसळू २१ जणांचा दुर्दैवी मृत्यू झाला. याखेरीज जखमी झालेल्या व्यक्तींची संख्या १८ होती. पशुधन आणि मालमत्तेचे नुकसान मोठ्या प्रमाणात झाले.

लोकप्रतिनिधी सरसावले

रत्नागिरीचे पालकमंत्री ऑड. अनिल परब यांनी रत्नागिरीत परिस्थितीचा आढावा घेऊन २२ जुलै रोजी चिपळूण येथे जाऊन मदतीसाठी काम सुरु केले. उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री उदय सामंत तसेच खासदार विनायक राऊत, आमदार भास्कर जाधव व शेखर निकम आदिनी प्रशासनाच्या जोडीने नागरिकांना मदतीचा दिलासा दिला.

या भीषण परिस्थिती बाबत ऑड. अनिल परब यांनी मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांना संपूर्ण माहिती दिली. दरम्यान लगतच्या रायगड जिल्ह्यातही मोठ्या प्रमाणावर प्राणहानी झाली होती. २५ जुलै रोजी मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी चिपळूणला भेट देऊन नागरिकांशी संवाद साधला.

या आपत्तीत संपूर्ण चिपळूण बाजारपेठ पाण्याखाली होती. व्यापाऱ्यांचे २९३ कोटीं रुपयांचे नुकसान झाल्याचा अंदाज आहे. ‘मी तुम्हाला पुन्हा तुमच्या पायावर उभे राहता यावे, यासाठी काम करेन’ असे आश्वासक शब्द मुख्यमंत्र्यांनी सर्वांसाठी काढले. राज्याचे प्रमुख या नात्याने दिलेले आश्वासन पूर्ण व्हावे, यासाठी विमा कंपन्यांना तातडीने भरपाई देण्याच्या सूचना त्यांनी दिल्या आणि बचाव कार्यानंतर पुनर्वसन कार्यास सुरुवात झाली.

मदत व पुनर्वसन मंत्री विजय वडेवीवार तसेच ऊर्जामंत्री

वीज पुरवठा पूर्ववत करण्याबाबत पाहणी करताना उर्जामंत्री डॉ. नितीन राऊत.

डॉ. नितीन राऊत यांनीही सर्व नुकसानीचा आढावा घेतला. पर्यावरण मंत्री अदित्य ठाकरे यांनी नागरिकांशी चिपळूनमध्ये थेट संवाद साधून दिलासा दिला. या पूरपरिस्थितीची पाहणी करण्यासाठी राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी यांनीदेखील चिपळूनला भेट दिली.

नव्या उमेदीने पुन्हा उभे राहू...

चिपळून आणि खेड आता सावरतंय. आता गरज होती ती पूर्ण शहरात साचलेला गाळ साफ करणे तसेच आरोग्यव्यवस्था सुरक्षीत करणे, रोगराई पसरणार नाही याची काळजी घेणे. या सर्वांसाठी दररोज आढावा घेण्याचे काम जिल्हाधिकारी डॉ. बी.एन. पाटील करत आहेत. एका बाजूला कोविडचा सामना सुरुच आहे. त्यातच पुराची नैसर्गिक आपत्ती सर्वांची परीक्षा घेणारी ठरली आहे.

कोकणी माणूस परिस्थितीसमोर हार मानत नाही तो लढतो आणि तेच या आपत्तीत घडले आहे. खंबीरपणे राज्य शासन पूर्यस्तांच्या पाठीशी उभे आहे. जिल्हा प्रशासन युद्धपातळीवर मदतकार्य करत आहेत. त्यामुळे रत्नागिरी जिल्हा त्यातल्या त्यात चिपळून आणि खेड परिसर नव्या उमेदीने सावरण्यास सुरुवात झाली आहे.

वारसांना मदत

मृतकांच्या वारसांना प्रत्येकी चार लाख रुपये तसेच भांडे व कपडे यासाठी तातडीची मदत म्हणून ८५ लाख ४५ हजार रुपये आणि जखमीना ९१ हजार ८०० रुपयांची मदत दिली गेली, असे एकूण १ कोटी ७८ लाख ३६ हजार ८०० रुपये मदत वाटप करण्याचे काम प्रशासनाने केले. खेड तालुक्यात पोसरे येथील भूस्खलन दुर्घटनेत १७ व्यक्ती मरण पावल्या त्यापैकी १४ जणांच्या वारसांना प्रत्येकी ४ लाख याप्रमाणे ५६ लाख रुपयांची मदत देण्यात आली, तर बिरमणी

दुर्घटनेतील २ मृतांच्या वारसांना प्रत्येकी ४ लाख रुपयांची मदत देण्यात आली. चिपळून तालुक्यात ५ जणांचा मृत्यू झाला. यात २० लाख रुपये मदत देण्यात आली आहे. पुराने बाधित १७६९ कुटुंबांना तातडीची मदत म्हणून प्रत्येकी ५ हजारप्रमाणे ८८ लाख ४५ हजारांची मदत देण्यात आली आहे. याव्यतिरिक्त पोसरे दुर्घटनेतील जखमी १७ व्यक्तींना ७३ हजार १०० रुपये, तर पेढे परशुराम येथील एका जखमी व्यक्तीस १२ हजार ७०० रुपये मदत देण्यात आली आहे.

न भरून निघणारे नुकसान

२२ जुलै रोजी अतिवृष्टी व पूरपरिस्थितीमुळे १२ जणांचा बुझून व २१ जणांचा दरड कोसळून मृत्यू झाला, तर १८ जण जखमी झाले. पशुधनामध्ये मोठे दुधाळ - ५२१, लहान दुधाळ - २०२, ओढकाम करणारे मोठे - ८३, ओढकाम करणारे लहान - १६३, कुकुटपालन - ४५३ कोंबड्या

एवढ्या पशुधनाचे नुकसान झाले. त्याचबरोबर हस्तकला कारागिरांचे अवजारे व कच्च्या मालाचे नुकसान झाले आहे. कपडे/भांडी सोबतच ६७ झोपड्यांचे मोठे नुकसान झाले आहे. त्याचबरोबर ३७० गोठ्यांचे नुकसान झाले. महावितरण, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, राष्ट्रीय महामार्ग, जिल्हा परिषद, वन, पोलीस, पाटबंधारे विभाग, नगरपालिका/नगरपरिषद, एसटी महामंडळाचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे.

स्वच्छता व आरोग्य

चिपळून व खेड नगरपालिकांमध्ये व ग्रामीण परिसरामध्ये स्वच्छतेचे काम हाती घेण्यात आले आहे. चिपळून व परिसरात ७० टक्के काम पूर्ण करण्यात आले आहे. तसेच खेड व परिसरात १०० टक्के काम पूर्ण करण्यात आले आहे. चिपळून खेड व परिसरातील पाणीपुरवठा व वीजपुरवठा १०० टक्के पूर्ववत करण्यात आला आहे.

पुरानंतरची स्थिती व नियंत्रण

चिपळून व खेड नगरपालिका व परिसरात पूरस्थिती ओसरल्यानंतर साथीचे रोग होऊ नये म्हणून निर्जतुकीकरण करण्यात आले आहे, घरोघरी जावून साथीच्या रोगाच्या व डॅग्यू व लेप्टोस्पायरॉसिसच्या अनुषंगाने पाणी शुद्धीकरण, घरोघरी मेडिकलोअरचे वाटप, साथीच्या रोगासंबंधी जनजागृती व उपचार, जंतुनाशक फवारणी करण्यात आली.

चिपळून शहर व परिसरामध्ये आरोग्य तपासणीसाठी ३४ पथके नियुक्त करण्यात आली आहेत. खेड शहर व परिसरामध्ये सुद्धा तपासणी व औषधांचे वाटप सुरु असून पाच पथके कार्यरत आहेत.

- प्रशांत दैठणकर, जिल्हा माहिती अधिकारी, रत्नागिरी

आपत्तीशी यशस्वी झुंज !

दिनांक २१ व २२ जुलै २०२१ रोजी रायगड, रत्नागिरी, कोकणपट्ट्यातील अतिवृष्टीमुळे २२ जुलै २०२१ च्या रात्री महाड शहरात पूर आला, तर त्या मागोमाग पोलादपूर तालुक्यातील देवनाळे व साखर सुतारवाडी, तर महाडमधील तळीये या गावी दरड कोसळण्याच्या दुर्घटना घडल्या. सर्वांसाठीच हे अनाकलनीय होते. बचावकार्याचे मोठे आव्हान जिल्हा प्रशासनासमोर उभे ठाकले होते. मात्र या आपत्तीशी यशस्वी झुंज देण्यात जिल्हा प्रशासन यशस्वी झाले.

गेल्या दीड-दोन वर्षापासून निसर्ग चक्रीवादळ, महाड येथील तारीक गार्डन पाच मजली इमारत दुर्घटना, तौके चक्रीवादळ, अतिवृष्टी आणि आता अतिवृष्टीमुळे पूर, दरड कोसळणे अशा विविध संकटांशी रायगड जिल्हा प्रशासन, जिल्हाधिकारी निधी चौधरी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. किरण पाटील आणि जिल्हा पोलीस अधीक्षक अशोक दुधे या प्रशासकीय प्रमुखांच्या मार्गदर्शनाखाली मुकाबला करत आहे.

आपत्ती व बचावकार्य

महाड येथील संततधार पाऊस व महाबळेश्वर येथील अतिमुसळधार पावसामुळे सावित्री नदीने २२ जुलै २०२१ रोजी सर्वांत जास्त १०.९० मी. पेक्षा अधिकची पाणी पातळी गाठल्याने महाड शहर, बिरवाडी, राजेवाडी, लाडवली, गांधारे पाले, बिरवाडी एमआयडीसी भाग, दादली पूल, पोलादपूर तालुक्यातील माटवण आकले कालवली, केवनाळे, साखर सुतारवाडी या सावित्री नदीलगतच्या सखल भागामध्ये मोठ्या प्रमाणात पाणी शिरून पूरपरिस्थिती निर्माण झाली. टोळ बु.येथे मुंबई गोवा महामार्गावर सहा फुटांपेक्षा अधिक पाणी आत्याने महाडकडे जाणारी व येणारी वाहतूक बंद झाली होती. तसेच पाचाडमार्गे जाणाच्या रस्त्यावर दरड कोसळल्याने, पोलादपूर मार्गे रस्ता दरड कोसळल्याने व खचल्याने तर म्हसळा, गोरेगाव, आंबेत, चिंभावे मार्गावरही पाणी आत्याने महाड येथे रस्ते मागाने पोहोचणे अत्यंत अवघड होते. सावित्री नदीने पात्र ओलांडल्याने व

तळीये गावात बचावकार्य करताना एनडीआरएफचे जवान.

पाण्यास असणाऱ्या प्रचंड वेगामुळे जलमार्गही धोकादायक झाला होता. त्यामुळे बचाव पथकांना मदतकार्य करण्यास अडथळा निर्माण झाला होता.

या पार्श्वभूमीवर रात्रीच्या वेळी हवाई मदत पोहोचवण्यासदेखील अडथळा येत होता. त्यामुळे सूर्योदय झाल्याबरोबर माटवण ता. पोलादपूर, राजेवाडी, बिरवाडी पूरामध्ये अडकलेल्या नागरिकांना हवाई दलाच्या मदतीने सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित करण्यात आले. यादरम्यान नगरपालिका महाडचे पथक, महेश सानप यांच्या वाईल्डर वेस्ट अँडव्हेंचर वॉटर स्पोर्ट्स आणि साळुंखे रेस्क्यू ग्रुप यांनी स्थानिक स्वयंसेवकांच्या मदतीने महाडमध्ये बचावकार्य तत्काळ सुरु केले.

महाड तालुक्यातील पूरप्रस्तांच्या मदतीसाठी या ठिकाणी राष्ट्रीय आपत्ती निवारणाची दोन, राज्य आपत्ती निवारणाची दोन, नौदलाची दोन आणि सागरी सीमा सुरक्षा दलाची दोन पथके तसेच १२ स्थानिक रेस्क्यू टीममार्फत मदतकार्य सुरु करण्यात आले. जिल्हा प्रशासनाने महाडमध्ये तत्काळ धाव घेत पूरपरिस्थितीची पाहणी करून पूरबाधित नागरिकांचे आणि जनावरांचे स्थलांतरण करून त्यांना युद्धपातळीवर मदत पोहोचवणे, स्थलांतरित केलेल्या नागरिकांसाठी अन्नधान्य, औषध पुरवठा, वैद्यकीय सेवा सुविधा यासारख्या आवश्यक सर्व बाबी उपलब्ध करून देणे, जनावरांनाही आवश्यक पशुखाद्य आणि पाणी पुरवणे, अतिवृष्टीमुळे खंडित झालेली दूरध्वनी सेवा आणि विद्युत पुरवठा तत्काळ सुरु करणे,

मदतकार्य युद्धपातळीवर

कोकणातील पूरपरिस्थिती आणि

म्हाड तालुक्यातील तळीये गावातील दरड कोसळून जी दुर्घटना घडली ती भयानक होती. या संकटाचा मोठ्या धैयाने सामना करत युद्धपातळीवर मदत करण्यात येत आहे. आपदग्रस्त नागरिकांसाठी अन्न, औषध पुरवठा, वैद्यकीय सेवा सुविधा यांसारख्या आवश्यक सर्व सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. जनावरांनाही

आवश्यक पशुखाद्य आणि पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे. अतिवृष्टीमुळे खंडित झालेला दूरध्वनी सेवा आणि विद्युत पुरवठा तत्काळ सुरु करण्यात येत आहे. या आपत्कालीन परिस्थितीवर मात करण्यासाठी मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे, उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्या मार्गदर्शनाखाली सर्व मदतकार्य युद्धपातळीवर सुरु आहे. एकही कुटुंब मदतीपासून वंचित राहणार नाही, यासाठी शासन प्रयत्न करत असून नागरिकांचे जनजीवन पुर्वपदावर आणण्यासाठी आणि त्यांच्या मदतीसाठी शासन त्यांच्या पाठीशी खंबीरपणे उभे आहे.

- **कृ. आदिती तटकरे**, राज्यमंत्री, उद्योग खनिकर्म, पर्यटन, फलोत्पादन, क्रीडा व युवक कल्याण, राजशिष्टाचार, माहिती व जनसंपर्क तथा पालकमंत्री, रायगड

अतिवृष्टी व पुरामुळे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांच्या पिकाचे पंचनामे करून त्याची माहिती तत्काळ विमा कंपनीस देणे, इत्यादी प्रकारच्या मदत व बचाव कार्यास सुरुवात केली.

तळीये गाव दुर्घटना

महाड तालुक्यातील तळीये गाव २२ जुलै रोजी अतिवृष्टीमुळे दरड कोसळून उद्धवस्त झाले. दरडीच्या ढिगाऱ्यातून ५३ मृतदेह बाहेर काढण्यात आले. पाच जण जखमी अवस्थेत सापडले. या नैसर्गिक आपत्तीत ज्यांचा मृत्यू झाला आहे, त्यांच्या वारसांना तसेच जखर्मीना पहिल्या टप्प्यातील नुकसानभरपाईची रक्कम अदा केली गेली. मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे, उपमुख्यमंत्री अजित पवार, पालकमंत्री कु.आदिती तटकरे, खासदार सुनील तटकरे, आमदार भरत गोगावले, आमदार अनिकेत तटकरे व इतर लोकप्रतिनिधी सातत्याने या भागातील मदत व बचावकार्याचा आढावा घेत होते, तर जिल्हा प्रशासनातील सर्व यंत्रणा त्यांच्या सूचनांची तातडीने अंमलबजावणी करत होते.

तळीये गावचे तातडीने तात्पुरते पुनर्वसन

तळीये गावाच्या तात्पुरत्या पुनर्वसनासाठी प्रशासनाकडून पर्यायी जागेची पाहणी करण्यात आली व गावकऱ्यांच्या संमतीने तळीये खालचीवाडीच्या जवळ तात्पुरत्या पुनर्वसनासाठी आवश्यक कामांना सुरुवात केली. या नागरिकांसाठी टाटा, जेएसडब्ल्यू, नॅशनल रियल इस्टेट डेव्हलपमेंट कौन्सिल या कंपन्यांच्या मदतीने $20 \times 10 \times 10$ आकारमानाचे प्रत्येक कुटुंबास एक याप्रमाणे एकूण २४ कंटेनर हाऊस उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत. ६० कुटुंबांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसन करण्यासाठी कोंडाळकरवाडीतील १२ एकर जागा निश्चित करण्यात आली. 'म्हाड'ने यासाठी पुढाकार घेतला असून वेगाने पुनर्वसन करण्यावर राज्य शासनाचा भर आहे.

लोकप्रतिनधींकडून दिलासा

पूरग्रस्त भागातील बचाव व मदतकार्यासंदर्भात संरक्षण मंत्रालयाशी समन्वय ठेवण्यासाठी राज्य शासनाने मदत व पुनर्वसन विभागाचे सचिव असिम गुप्ता यांच्यावर नोडल ऑफिसर म्हणून जबाबदारी

“ तळीये गावाचे पुनर्वसन

रायगड जिल्हातील

तळीये गावातील

आपदग्रस्तांच्या पुनर्वसनाची

जबाबदारी म्हाडाने घेतली आहे.

तळीये गाव आधुनिक पद्धतीने

विकसित करण्याबाबत नियोजन

करण्यात येणार आहे. या भागातील

पर्जन्यमान लक्षात घेता उत्तम दर्जाची, टिकाऊ आणि मजबूत

घरे कशा प्रकारे उपलब्ध करून देता येतील, याकडे लक्ष दिले जाईल. जिल्हाधिकाऱ्यांनी जागा उपलब्ध करून दिल्यानंतर

पुनर्वसनाचे काम सुरु होईल. पुनर्विकासाची योजना आखण्याचे

काम प्रगतिपथावर आहेत.

- डॉ. जितेंद्र आव्हाड, गृहनिर्माण मंत्री

”

सोपवली होती, तर मुख्य सचिव सीताराम कुंटे स्वतः बचाव व मदतकार्यावर लक्ष ठेवून होते. राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी, मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे, नगरविकास मंत्री एकनाथ शिंदे, उद्योग मंत्री सुभाष देसाई, मदत आणि पुनर्वसन मंत्री विजय वडेंद्वीवार, परिवहन मंत्री अॅड. अनिल परब, पर्यावरण मंत्री आदित्य ठाकरे, उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री उदय सामंत, उर्जामंत्री डॉ. नितीन राऊत, मुख्यमंत्र्यांचे विशेष कार्य अधिकारी मिलिंद नारेकर, मुख्य सचिव सीताराम कुंटे आर्दीनी या भागास भेट देऊन तेथील नागरिकांना मानसिक आधार दिला.

आंबेनळी घाटातील रस्ता मोकळा

पोलादपूर सार्वजनिक बांधकाम उपविभागाच्या हूदीत येणारा वाडा, कुंभरोशी तसेच पोलादपूर-महाबळेश्वर रस्त्यावरील आंबेनळी घाटात दरडी कोसळून मार्ग बंद झाल्याने प्रतापगड परिसरातील जवळपास 35 गावांचा संपर्क तुटला होता. पालकमंत्री कु.आदिती तटकरे यांनी या ठिकाणी तातडीने भेट देऊन रस्त्याची पाहणी केली. त्यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना सांगून युद्धपातळीवर काम करून रस्ता मोकळा केला.

मदत व पुनर्वसन

पूरग्रस्त व दरडग्रस्त नागरिकांच्या जनजीवनास लवकर पूर्वपदावर आणण्यासाठी जिल्हा प्रशासनाने कंबर कसली. आरोग्य, साफसफाई, पाणीपुरवठा इत्यादी अत्यावश्यक बाबींबर तत्काळ उपाययोजना करण्यासाठी महाड व पोलादपूर नगरपरिषदेस रक्कम 50 लाख तर पोलादपूर नगरपरिषदेसाठी 1 कोटी रुपये इतका निधी मंजूर झाला. पूरस्थिती आटोक्यात आल्यानंतर व पुराचे पाणी ओसरल्यानंतर रोगराई पसरू नये म्हणून सार्वजनिक ठिकाणचा कचरा हटवणे, मृतदेहांवर अंत्यसंस्कार, पूरग्रस्त क्षेत्रातून पाण्याचा निचरा करणे, यासाठी देखील 2 कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला गेला. या निधीतून संबंधित काम योग्य प्रकारे होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक ते नियोजन

महाडमधील पोलादपूर येथे कचरा व गाळ साफ करताना स्वच्छता कर्मचारी.

जिल्हा प्रशासनाकडून करण्यात आले.

या शहराला पुन्हा उभे करण्यासाठी पालकमंत्री कु. आदिती टटकरे यांच्यासह सर्व लोकप्रतिनिधी आणि जिल्हा प्रशासनाच्या एकत्रित प्रयत्नाने तातडीने सर्व यंत्रणा २४ तास कार्यान्वित करण्यात आल्या. शहराच्या स्वच्छतेस प्राधान्य देण्यात आले. यासाठी मुंबई, ठाणे, नवी मुंबई आणि पनवेल महानगरपालिकेकडून तसेच जिल्ह्यातील नगरपालिकांकडून स्वच्छता मोहीम तसेच आरोग्य शिबिरे सुरु करण्यासाठी स्वच्छता व वैद्यकीय पथके, विविध साधनसामग्री तसेच अत्याधुनिक यंत्रे पाठवण्यात आली. या सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नांनी महाड शहर जवळपास तीन ते चार दिवसातच स्वच्छ करण्यात आले. जिल्हा प्रशासनाच्या आवाहनाला प्रतिसाद देत पूर्बाधित नागरिकांना मदतीचा हात देण्यासाठी विविध कंपन्या, सामाजिक संस्था, स्वयंसेवक यांच्या वरीने महाड येथील पूर्यस्तांसाठी अन्नधान्य, कपडे, पाणी, औषधे इत्यादी जीवनाशयक वस्तूंचे वाटप मोठ्या प्रमाणात करण्यात आले.

अतिवृष्टीमुळे महाड, पोलादपूर तालुक्यामधील बाधित क्षेत्रात मदत व पुनर्वसनाचे काम करण्यासाठी तालुकानिहाय अधिकारी, कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात आली. झालेल्या नुकसानीचे पंचनामे लवकरात लवकर पूर्ण करून घेण्यासाठी जिल्ह्यातील इतर तालुक्यांमधील अधिकारी, कर्मचाऱ्यांना महाड, पोलादपूर तालुक्यात पाचारण करण्यात आले. त्याचबरोबर संभाव्य साथरोगांचा धोका ओळखून या बाधित क्षेत्रात जिल्हा प्रशासनाकडून रोगनिदान शिबिर, औषधोपचार तसेच कोविड-१९ अँटिजेन टेस्टची मोफत सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली. अतिवृष्टीमुळे बाधित झालेल्या कुटुंबांना प्रतिकुटुंब १० किलो गहू, १० किलो तांदूळ, ५ लिटर केरोसीन तसेच ५ किलो तूरडाळ मोफत देण्यात आली. महाड येथील वीजपुरवठा कार्यान्वित करण्यासाठी महापारेषणने सलग पाच-सहा दिवस केलेल्या प्रयत्नांमुळे महाड शहराचा विद्युत पुरवठा चक्राकार पद्धतीने सुरु झाला. यामुळे नागरिकांचे जेनजीवन सुरक्षीत होण्यासाठी मोठी मदत झाली. अतिवृष्टीमुळे दलणवळणाचे मुख्य मार्ग बंद झाले होते. मात्र सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अधिकारी,

कर्मचाऱ्यांनी तत्काळ कार्यवाही करत ते रस्ते वाहतुकीसाठी खुले केले. जिल्हा प्रशासनाकडून महाड पूर्यस्तांच्या नुकसान पंचनाम्याची कार्यवाही पूर्ण होत असतानाच, सातत्याने ज्यांचे पंचनामे झाले नसतील, त्या नागरिकांना प्रशासनाशी तत्काळ संपर्क साधण्याचे आवाहन करण्यात आले.

पशुधनाची काळजी

या व्यतिरिक्त पूर्यस्त भागातील जनावरांच्या काळजीसाठी जिल्हा पशुसंवर्धन विभागानेही कंबर कसली. पशू वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या २० पथकांकडून गाय, बैल, बकन्या, म्हैस, पाळीव प्राणी, भटकी कुत्री यांसारख्या जवळपास २ हजार २०० जनावरांवर उपचार करण्यात आले. दरडग्रस्त व पूर्यस्त भागातील मुक्या जनावरांच्या चाच्यासाठी जिल्हा परिषद अधिकारी-कर्मचारी संघटनांनी

पशुधनावर पशुवैद्यकांकडून उपचार

केलेल्या सामूहिक श्रमदानातून अधिकारी, कर्मचारी, अंगणवाडी सेविका, आरोग्य सेवक, ग्रामसेवक, लेखापाल या सर्वांनी २५ टन चारा कापणी करून तो चारा ९ गावातील जनावरांना पुरवला. त्याचप्रमाणे त्यांनी अन्य गावातील जनावरांसाठीही चारा उपलब्ध करून देण्याचे नियोजन केले.

- मनोज सानप, जिल्हा माहिती अधिकारी, रायगड-अलिबाग

पूरस्थिती हातळण्यात यश

हवामान विभागाने यावर्षीही अतिवृद्धीचा इशारा दिल्याने सांगली जिल्ह्याने अनुभवलेल्या २०१९ च्या महाप्रलयाच्या आठवणी जाग्या झाल्या आणि बघता बघता सांगली जिल्ह्यासमोर २०२१ च्या महापुराचे संकट येऊन ठेपले. संथ वाहते कृष्णामाई म्हटल्या जाणाऱ्या कृष्णेचा जिल्ह्याने २००५, २०१९ चा महापूर अनुभवला होता. मागील महापुराच्या अनुभवातून या वेळी महापुराच्या पार्श्वभूमीवर सुरुवातीपासूनच अत्यंत सूक्ष्म नियोजनाला सुरुवात केली होती. पालकमंत्री जयंत पाटील यांच्या मार्गदर्शनानुसार जिल्ह्यात आपत्ती नियंत्रण यंत्रणेला सज्ज करण्यात आले होते.

२०१९ मध्ये वर्षभराचा पाऊस १० दिवसात पडला होता. २०२१ मध्ये हा पाऊस ४ दिवसात पडला. त्यामुळे कृष्णा व वारणा या नद्यांना महापूर आला. गत महापूराचा अनुभव पाठीशी असल्याने या वेळी नागरिकांना सुरुवातीपासूनच स्थलांतरासाठी आवाहन करण्यात येत होते. २२ जुलै रोजी कोयना धरण व पाणलोट क्षेत्रात (फ्री कॅचमेंट एरियात) सुरु झालेल्या अतिवृद्धीमुळे सांगली जिल्ह्यातही पाणीपातळीत मोठ्या प्रमाणात वाढ होणार यांचा अंदाज घेऊन नागरिकांना सतर्कतेसाठी व स्थलांतराणासाठी प्रशासनातर्फे इशारा देण्यास सुरुवात झाली. पाण्याने वेढल्यानंतर लोकांना बोटीने बाहेर काढण्यापेक्षा रस्ते मागणे व पायवटेने बाहेर काढण्यास प्राधान्य दिले. यामुळे सुदैवाने जीवितहानी झाली नाही. जिल्ह्याच्या दृष्टीने आपत्तिकाळातील ही अत्यंत जमेची व महत्वाची बाब ठरली.

पशुधनासह सुरक्षित निवारा

सांगली येथे आयर्विन पुलाखाली कृष्णा नदीची धोका पातळी ४५ फुटांवर आहे. पाणी ४० फुटांवर जाताच लोकांना प्रशासनातर्फे स्थलांतरित करण्यात आले. स्थलांतरितांना त्यांच्या पशुधनासह सुरक्षित निवाराच्यासाठी प्रशासनातर्फे ठिकिठिकाणी निवारा केंद्राची सुविधा उभी केली. सांगली जिल्ह्यात महापूर व अतिवृद्धीच्या पार्श्वभूमीवर १०३ गावे व सांगली-मिरज-कुपवाड महानगरपालिका

पूर परिस्थितीची पाहणी करताना पालकमंत्री जयंत पाटील

‘ जीवनमान पूर्ववत करण्यासाठी प्रयत्न

जुलै महिन्यात राज्यातील अनेक भागात पडलेल्या अतिवृद्धीमुळे शेती क्षेत्राची मोठ्या प्रमाणात हानी झाली आहे. सांगली, सातारा, चिपळून, कोल्हापूर या शहरांमध्ये पाणी साचल्याने घरांचे, दुकानांचे नुकसान झाले आहे. पूरग्रस्तांना मदत करण्यासाठी राज्य शासनाने तातडीने उपाययोजना सुरु केल्या आहेत. शिवभोजन थाळीचे वाटप, रेशन दुकानातून मोफत अन्न धान्य, वीज पुरवठा खंडित झालेल्या ठिकाणी केरोसीनचे वाटप आदी बरोबरच मदत व पुनर्वसन विभागाद्वारे मदत करण्याचा निर्णय घेतला आहे. या नैसर्गिक संकटातून नागरिकांना बाहेर काढून त्यांचे जीवनमान पूर्ववत करण्यासाठी राज्य शासन सर्वतोपरी मदत करत आहे. आपण सर्वांनी एकत्रित येऊन या संकटाचा मुकाबला करू या.

- डॉ. विश्वजीत कदम,
कृषी, सहकार राज्यमंत्री

”

क्षेत्र बाधित झाले. या काळात ४५ हजार ३२२ कुटुंबामधून २ लाख नागरिक व ३६ हजार जनावरांचे स्थलांतर करण्यात आले. नागरिकांसाठी १०८ कॅप्प, तर जनावरांसाठी ४३ कॅप्पची उभारणी करण्यात आली. कॅप्पमधील नागरिकांसाठी अन्न, पाणी, मास्क, सॅनिटायझर इतर सुविधा पुरवण्यात आल्या. कॅप्पमध्ये येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीची कोरोना चाचणी करण्यात आली. नागरिकांमध्ये कोणतीही भीती, अफवा पसरू नये, यासाठी धरणातून होणारा विसर्ग व पाणीपातळीत होणारी वाढ यांची माहिती मुद्रित माध्यमे, इलेक्ट्रॉनिक माध्यमे व समाज माध्यमातून वेळीवेळी मोठ्या प्रमाणात पोहोचवण्यावर भर देण्यात आला. या काळात सर्व माध्यमांनी अत्यंत जबाबदारीने आपली भूमिका निभावली.

पथके सज्ज

जिल्ह्यात व पाणलोट क्षेत्रात सुरु झालेल्या संततधार पावसामुळे व धरणामधून करण्यात येत असलेल्या विसर्गामुळे कृष्णा व वारणा नदीच्या पात्रात पाण्याची झपाट्याने वाढ होत होती. या पार्श्वभूमीवर एन.डी.आर.फ.च्या दोन पथकांना वेळीच पाचारण करण्यात आले. जिल्ह्यात एन.डी.आर.फ.ची तीन पथके, ८ बोटी व ११० जवानांबरोबरच सैन्य दलाचे पथक कार्यरत होते. प्रशासनाच्या ८० बोटी, १ हजार ७०० लाईफ जॅकेट, २६२ लाईफ रिंग, १७५ टॉर्च, १३३ मेगाफोन, २२० रोप, २४२ लाईटिंग टॉवर आदी यंत्रणा आपत्ती काळात सज्ज ठेवण्यात आली.

प्रशिक्षण

पूरप्रवण १०४ गावांमध्ये १० ते १५ लोकांचे ग्राम आपत्ती दल स्थापन करण्यात आले होते. या गावांमध्ये तलाठी, सरपंच, ग्रामसेवक, पोलीस पाटील यांना आपत्ती व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्याबाबत प्रशिक्षण देवून परिपूर्ण आराखडे तयार करण्यात आले होते. जुलै २०२० मध्ये एन.डी.आर.एफ. पथकामार्फत मिरज, पलूस, वाळवा, शिराळा यामधील प्रत्येक तालुक्यातील ५० व्यक्तींना बोट चालवण्याचे प्रशिक्षण देऊन मास्टर ट्रेनर तयार करण्यात आले होते. पूरबाधित गावातील संभावित पाणी पातळीनुसार पाण्याखाली जाणाऱ्या क्षेत्राचे गावनिहायन नकाशे तयार करण्यात आले, त्यामुळे जुलै २०२१ मध्ये सांगली जिल्ह्यात पूरस्थिती निर्माण झाल्याबरोबर

पूरग्रस्तांना सुरक्षित स्थळी घेऊन जाताना जवान.

२४ तास आधी नागरिकांना त्यांच्या पशुधनासह सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित करणे शक्य झाले. २०१९ च्या महापुरामध्ये दलणवळण यंत्रेत बिघाड झाला होता, हा अनुभव गाठीशी असल्याने बी. एस.एन.एल.ची लॅन्ड लाईन, इंटरनेट सेवा सक्षमपणे सुरु राहावी, यासाठी आवश्यक तजबीज करून ठेवण्यात आली होती. प्रशासनाने पूर्वतयारी करून यंत्रणा सज्ज ठेवल्यानेच महापूराच्या संकटाचा यशस्वीपणे मुकाबला करता आला. तसेच महापुराची भयावह तीव्रता कमी करण्यात यश आले.

सूक्ष्म व योग्य नियोजन

महापूर काळात पालकमंत्री जयंत पाटील यांनी धरण क्षेत्रातून सोडण्यात येणाऱ्या पाण्याच्या विसर्गाचे अत्यंत सूक्ष्म व योग्य नियोजन केल्यामुळे महापुराची तीव्रता कमी होण्यास फार मोठी मदत झाली. या काळात संपूर्ण प्रशासकीय यंत्रणांमध्ये उत्तम समन्वय ठेवून यंत्रणा अहोरात्र कार्यरत ठेवण्यात आली.

जिल्ह्यात महापुरामुळे तसेच अतिवृष्टीमुळे, ओढ्यांना जादा पाणी आल्याने मिरज, वाळवा, पलूस, तासगाव व शिराळा या पाच तालुक्यांतील २४७ गावे बाधित झाले आहेत. शासन निर्देशानुसार बाधित गावातील नुकसान झालेल्या शेतीचे पंचनामे युद्धपातळीवर

करण्यात येत आहेत. रोगराई पसरू नये, यासाठी पूर ओसरलेल्या भागात स्वच्छता मोहीम तातडीने सुरु करण्यात केली आहे. यामध्ये मुंबई महानगरपालिका, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका, सोलापूर, पुणे येथील स्वच्छता पथकांच्या मदतीने स्वच्छता मोहीम राबवण्यात आली. पूर काळात झोनद्वारे चित्रीकरणाच्या आधारे २०२१ ची पूरेषा निश्चित करून त्याचे अभिलेखे तयार करण्याची कार्यवाही सुरु केली आहे. ज्या भागातील पाणीपुरवठा योजनांचा विद्युत पुरवठा खंडित झाला होता, त्या ठिकाणी युद्धपातळीवर कामे हाती घेऊन या सुविधा अल्पावधीतच सुरु करण्यात आल्या.

कायमस्वरूपी उपाययोजना आराखडा

भविष्यात अशी आपत्ती निर्माण झाल्यास नागरिकांना सुरक्षितपणे बाहेर काढण्यासाठी आवश्यक रस्ते, पुल, सुस्थितीत असणे अनिवार्य आहे. यासाठी कायमस्वरूपी उपाययोजना करण्यासाठी तसेच वारंवार पुराच्या पाण्यात नुकसानग्रस्त होणारे विद्युत विभागांकडील यंत्रणा सुरक्षित स्थळी हलवण्यासाठी, स्टॉर्म वॉटर मैनेजमेंटसाठी आराखडाही शासनाला सादर करण्यात आला आहे. बाधित कुटुंबांना अत्रधान्य वितरण सुरु आहे. अतिवृष्टी व पूरामुळे जिल्ह्यात झालेल्या घरे, रस्ते, पूल, पाणी योजना, शासकीय मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. या नुकसानीपोटी शासनाकडे जवळपास ८०० कोर्टीचा आराखडा सादर करण्यात आला आहे. त्यातून जिल्ह्याच्या पुनर्बाधीणीचे काम निश्चितपणे मार्गी लागाणार आहे. जुलै २०२१ च्या महापुरामध्ये सांगली जिल्ह्यात एकही मनुष्यहानी झाली नाही, याचे श्रेय यंत्रणेबोरबरच पूरग्रस्त भागातील नागरिकांनाही आहे. प्रशासनाने केलेल्या आवाहनाला वेळीच साथ देत नागरिक आपल्या पशुधनासह स्थलांतरित झाले. यामुळे सांगली जिल्ह्यामध्ये मनुष्यहानी टळली.

- वर्षा पाटोळे, जिल्हा माहिती अधिकारी, सांगली ■■■

कोल्हापूर

प्रारंभापासूनच दक्षता

कोल्हापूर जिल्ह्यात यापूर्वी २००५, २०१९ व आता २०२१ अशा कालखंडात प्रचंड पूर आला. या पुरामुळे जनजीवन विस्कळीत झाले हे जरी खरे असले तरी प्रशासनाने नियोजनबद्द केलेल्या प्रयत्नांमुळे जीवितहानी टळण्यास निश्चित मदत झाली. मार्गील दोन पुरांचा प्रशासनाला अनुभव असल्याकारणाने यंदा प्रशासनाने प्रारंभीपासूनच दक्षता घेतली.

पालकमंत्री सतेज पाटील, ग्रामविकास मंत्री हसन मुशीफ व आरोग्य राज्यमंत्री राजेंद्र पाटील-यझावकर यांच्या योग्य मार्गदर्शनामुळे जिल्हा प्रशासनाने नेटक्या पद्धतीने पूरपरिस्थितीचे नियोजन केले. पालकमंत्र्यांच्या सूचनेनुसार जिल्हाधिकारी राहूल रेखावर, महानगरपालिका आयुक्त डॉ. कांदंबी बलकवडे, जिल्हा परिषदेवे मुख्य कार्यकारी अधिकारी संजयसिंह चव्हाण व जिल्हा पोलीस

अधीक्षक शैलेश बलकवडे यांनी सूक्ष्म नियोजन करून 'पूर्वव्यस्थापनाचा कोल्हापूर पॅटर्न' राबवला. यामुळे पूरबाधितांचे वेळेत स्थलांतर करण्याबरोबरच त्यांना जलदगतीने मदत उपलब्ध करून दिल्यामुळे जिल्ह्यात जीवितहानी टाळता आली.

बचावकार्यासाठी साधनसामग्री

वास्तविक कोविडच्या अनुषंगाने गेली दीड वर्षे काम करून प्रशासन अगोदरच बन्यापैकी थकले असतानाच त्यात पुराचे संकट ओढवले. परंतु, 'हारणे' हा शब्द कोल्हापूरच्या मातीत नसल्यामुळे नूतन जिल्हाधिकारी राहूल रेखावार यांच्या मार्गदर्शनाखाली सर्व प्रशासनाने कंबर कसून जीवितहानी टाळण्याला प्राधान्य दिले. जुलै महिन्यातच सुमारे १०६४ मिमी इतका सरासरी पाऊस पडला. जिल्ह्यातील पूरपरिस्थितीचा मुकाबला करण्यासाठी जिल्हा प्रशासनाने ५७ रबर बोट, ९०० लाईफ जॅकेट, ३०६ लाईफ रिंग, ३० हेवी ड्युटी सर्च लाईट, ३६ सॉ कटर, ६ हायड्रॉलिक कटर, ६ ब्रिथिंग पॅटेस आणि ब्रिथिंग पॅटेस १२ आणि ६ इमर्जन्सी फोलोटिंग लाईट अशी साधनसामग्री तयार ठेवण्यात आली.

शिरोळ तालुक्यातील गुरुदत साखर कारखान्यामध्ये उभारण्यात आलेली जनावरांची छावणी.

नागरिकांचे स्थलांतर

वास्तविक पावसामुळे दरवर्षी १२९ गावे बाधित होतात, परंतु २२ जुलै रोजी अचानक पडलेल्या ढगफुटी पावसामुळे जिल्ह्यातील ३९६ गावे पूरबाधित झाली. या ३९६ गावातील सुमारे ४४ हजार ७०६ कुटुंबातील १ लाख ९४ हजार ४६४ नागरिकांचे प्रशासनाच्या वतीने स्थलांतरित करण्यात आले. सततच्या पावसामुळे जिल्ह्यात ९९९ घरांची अंशतः पडऱ्याड झाली, तर ७२ घरे पूर्णतः पडली तर ११ जनावरांचे गोठे बाधित झाले. सुमारे २० हजार २३० इतके पशुधन पशुपालकांनी सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित केले, तर ९२५ जनावरे या पूरकालावधीत छावणीमध्ये स्थलांतरित करण्यात आली. जिल्ह्यातील या अतिवृद्धीमुळे २०१ अंगणवाड्यांमध्ये पाणी आले होते. त्यापैकी १६८ अंगणवाड्या सुरक्षित स्थळी स्थलांतरित करण्यात आल्या.

बचावकार्यासाठी पथके

पुरामध्ये रस्ते (राज्य मार्ग, राष्ट्रीय महामार्ग), महावितरण, शेती,

‘पूरग्रस्तांच्या पुनर्वसनासाठी प्रयत्नशील’

कोल्हापूर जिल्ह्यात पूरबाधितांचे वेळेत स्थलांतर करण्याबरोबरच त्यांना जलदगतीने मदत उपलब्ध करून दिल्यामुळे जिवीत हानी टाळता आली.

पूरबाधित नागरिकांना सुरक्षित स्थळी जाण्याकरिता प्रबोधन, 'रेस्क्यू ऑपरेशन' राबविणे, बाधित नागरिक व पशुधनाचे वेळेत सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतर करणे, गाव पातळीवर पूर नियंत्रण आराखड्याची अंमलबजावणी, कोरोना नियमांचे पालन करून स्थलांतरितांना निवारा, जेवणाची सोय, आरोग्य सुविधा पुरविणे, पुराचे पाणी ओसरेल तसे आवश्यक सोयीसुविधा पूर्ववत करणे, गतीने पंचनामे करणे अशा उपाययोजना करण्यात आल्या. जिल्ह्यात आपत्कालीन परिस्थितीची माहिती तत्काळ नागरिकांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी 'सार्वजनिक उद्घोषणा प्रणाली' कार्यान्वित केली. जिल्ह्यात पुरामुळे बाधित होणाऱ्या नागरिकांचे पुनर्वसन करण्यासाठी राज्य शासन प्रयत्नशील आहे.

- सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील,
गृह (शहर), गृहनिर्माण,
परिवहन राज्यमंत्री तथा पालकमंत्री, कोल्हापूर.

पाणीपुरवठा योजना यांचेही प्रचंड नुकसान झाले. सध्या पंचनामे सुरु असल्याने त्यांची अंतिम आकडेवारी अद्याप प्राप्त झाली नाही. पूर्व परिस्थितीमध्ये जिल्ह्यात मानवी दृष्टिकोनातून पोलीस सेवा संघटनेचे १७०, टाकवडे येथील आधार आपत्ती जीवरक्षक संघटनेचे १५०, औरवाड येथील वजीर एज्युकेशन अॅण्ड फाऊंडेशनचे १५०, प्रथम दर्शी आपत्कालीन सेवा संस्थेचे (ता. शिरोळ)चे २००, बिंद्री येथील स्वराज्य रेस्क्यू फोर्सचे ६०, जीवन ज्योत आपत्कालीन सेवा संस्थेचे (कोल्हापूर) ११०, कोल्हापूरातील हिल रायडर्स अडव्हेंचर फाऊंडेशनचे ८० आणि व्हाईट आर्मी (कोल्हापूर) जीवन मुक्ती सेवा संस्थेचे १५० अशा एकूण १ हजार ७० स्वयंसेवकांनी आपल्या प्राणांची बाजी लावत या पूरस्थितीत स्वयंप्रेरणेने काम केले, तर करवीर-४, हातकणंगले-१ आणि शिरोळमध्ये -१ अशी एकूण ६ एनडीआरएफ (राष्ट्रीय आपत्ती निवारण दल) ची पथके कार्यरत होती, तर शिरोळमध्ये भारतीय लष्कर दलाचे ७० जवान दत्तवाड, जुने-नवे दानवाड, राजापूर, राजापूरवाडी, खिंद्रापूर, आकीवाट, बस्तवाड, मजरेवाडी, घोसरवाड, लाटवाडी, हेरवाड, तेरवाड, कुरुंदवाड, अब्दुललाट, शिरदवाड आणि शिवनाकवाडी या गावांच्या बचाव कार्यासाठी स्वराज्य अकॅडमी (टाकळी) येथे उभारण्यात आलेल्या लष्करी तळावर कार्यरत होते.

या पुरामुळे कोल्हापूर जिल्ह्याचे सुमारे २४ हजार ३३५ लाख रुपयांचे नुकसान झाल्याचा प्रशासनाने अंदाज व्यक्त केला आहे. या पुरातून कोल्हापूरकर हळूहळू सावरत आहेत.

महापालिकचे योगदान

कोल्हापूर महापालिकेने मान्सूनपूर्व तयारी जोमाने केली होती. यामध्ये शहरातून ओढा चॅनल, नात्यांशी मनुष्यबळाद्वारे सफाई केली. महापालिकेच्या ८१ प्रभागांपैकी ३५ प्रभाग पूरबाधित झाले. पंचगंगा नदीची राजाराम बंधारा येथील पाणीपातळी विचारात घेऊन नागरिकांना सतर्कतेचा इशारा देण्यात येत होता. नदीच्या पाण्याच्या पातळीत जसजशी वाढ होईल, पाणी कोणत्या भागात येईल, याची माहिती महापालिका यंत्रणेमार्फत देण्यात आली. २०१९ मध्ये आलेल्या महापुराच्या वेळी पंचगंगेची पाणी ५५ फूट ६ इंच इतकी होती. मत्र यंदा २०२१ मध्ये पाणीपातळी ५६.०३ फुटापर्यंत गेल्याने नागरिकांचे स्थलांतर करण्यास प्रशासनाने प्राधान्य दिले. ३९ निवारा केंद्रामध्ये स्थलांतरित नागरिकांची सोय करण्यात आली. त्यांना चहा, नाशता, जेवण व पिण्याचे, आरोग्य सुविधा त्या-त्या ठिकाणी उपलब्ध करून देण्यात आल्या. स्थलांतरित नागरिकांना कोरोनाची बाधा होऊ नये, यासाठी अॅण्टिजेन व आरटीपीसीआर चाचण्या करण्यात आल्या. तपासणीमध्ये पॉझिटिव्ह आलेल्या १२ नागरिकांना सी.सी.सी.मध्ये स्थलांतरित केले, तर त्यांच्या कुटुंबांची संस्थात्मक अलगीकरण कक्षामध्ये सोय करण्यात आली.

पाणीपुरवठा सुरक्षीत

महापुरामुळे शहराला पाणीपुरवठा करणारे उपसा केंद्रे पुरात बुडल्याने महापालिकेची पाणी पुरवठा यंत्रणाच कोलमडली. परिणामी शहरवासीयांना टँकरचा आधार घ्यावा लागला. याही परिस्थितीत नागरिकांना टँकरने पाणीपुरवठा करण्यास प्राधान्य दिले. महापालिकेकडील ७४ टँकर तसेच विविध स्वयंसेवी संस्थांचे ९९ टँकर अशा १७३ टँकरद्वारे शहरवासीयांना पिण्याचे पाणी पुरवण्यात आले. शहराला पाणीपुरवठा करणारी तीनही केंद्रे पुराच्या पाण्यात गेती असताना महापालिकेने या केंद्रांचे दुरुस्तीचे काम युद्धपातळीवर हाती घेऊन शहराला पूर्ववत पाणीपुरवठा सुरु केला आहे.

आरोग्य व स्वच्छता

पूर ओसरल्यानंतर खरे आवाहन असते ते आरोग्य आणि स्वच्छतेचे. पूर ओसरल्यानंतर कोल्हापूर महापालिकेने या कामास प्राधान्य दिले. ३५ पूरबाधित प्रभागामध्ये ११०० कर्मचाऱ्यांच्या पथकामार्फत स्वच्छतेचे काम सुरू केले. यासाठी २८ ट्रॅक्टर, १४ डंपर, १० जेसीबी, पाच जेटिंग मशीन, १६ पॉर्गिंग मशीन, सहा औषध फवारणी ट्रॅक्टर, १०० औषध फवारणी स्प्रे पंपच्या साहाय्याने स्वच्छतेचे काम सुरू केले. केवळ पूरबाधित प्रभागातील स्वच्छता न करता संपूर्ण शहरात वारंवार औषध फवारणी करून साथीचे रोग उद्भव नयेत, यासाठी काम सुरू केले आहे.

स्वच्छतेच्या कामासाठी बृहन्मुंबई महापालिकेकडील दोन जेटिंग मशीन, नवी मुंबई महानगरपालिकेकडून ३६ जणांची टीम, तर पुणे महापालिकेकडून दोन फायर फायर वाहने उपलब्ध झाली. याबोरबरच अशासकीय संस्थामार्फत या कामी मदत मिळाली. शहरातील पूरबाधित भागातील कचऱ्याचा मोठ्या प्रमाणात उठाव करून स्वच्छता केली. तसेच औषध फवारणी करून नागरिकांचे

आरोग्य अबाधित ठेवले.

पाच लाखांची मदत

कोल्हापूर जिल्ह्यातील कागल तालुक्यातील म्हाकवे येथील सचिन जयराम पाटील हा तरुण महापुरात वाहून गेला. त्याच्या या अकाली मृत्युमुळे संपूर्ण पाटील कुटुंबीय खचून गेले. या कुटुंबीयांच्या मदतीसाठी एनडीआरएफच्या मदतीचा चार लाख तसेच मुश्रीफ फाऊंडेशनच्या वतीने एक लाख रुपये अशा एकूण पाच लाख रुपये मदतीचा धनादेश पाटील कुटुंबीयांना ग्रामविकास मंत्री हसन मुश्रीफ यांच्या हस्ते देण्यात आला.

कोल्हापूर जिल्ह्यातील कागल तालुक्यातील म्हाकवे येथील सचिन जयराम पाटील हा तरुण महापुरात वाहून गेला. पाटील कुटुंबीयांना मदतीचा धनादेश देताना ग्रामविकास मंत्री हसन मुश्रीफ.

पालकमंत्र्यांनी दिला धीर

‘पूरपरिस्थितीला सामोरे जाणे हे एकट्या- दुकट्याचे काम नाही. आपण सर्वजण मिळून या भीषण संकटावर मात करू या..’, अशा शब्दांत कोल्हापूर जिल्ह्याचे पालकमंत्री सतेज पाटील यांनी शिरोळ तालुक्यातील स्थलांतरित पूरग्रस्तांना धीर दिला.

शिरोळ तालुक्यातील पूरग्रस्त व जनावरांचे प्रशासनाच्या वतीने गुरुदत साखर कारखान्याच्या छावणीमध्ये स्थलांतर करण्यात आले. या छावणीला पालकमंत्री सतेज पाटील यांनी भेट दिली. या वेळी त्यांनी पूरग्रस्तांशी संवाद साधून त्यांची आसथेवाईकपणे चौकशी केली.

पूरग्रस्तांना वेळेत चहा, नाशता, जेवण मिळतेय का, आरोग्य सुविधा दिली जातेय का, जनावरांना चारा दिला जातोय का, पशू

गुरुदत्त साखर कारखान्यातील पूरग्रस्तांसाठी उभारण्यात आलेल्या छावणीतील नागरिकांशी संवाद साधताना पालकमंत्री सतेज पाटील.

वैद्यकीय सेवा दिली जातेय का? आदी विविध बाबीवर पूरग्रस्तांशी संवाद साधून त्यांच्या व्यथा पालकमंत्री श्री. पाटील यांनी या वेळी जाणून घेतल्या.

श्री. पाटील यांनी घोसरवाड, दत्तवाड, टाकळीवाडी, सैनिक टाकळी, अकिवाट या भागातील पूरपरिस्थितीची पाहणी करून कन्या शाळा व कारखान्यावरील चारा छावणीला भेट दिली. पूरपरिस्थितीमुळे झालेल्या नुकसानीबाबत ग्रामस्थांशी चर्चा करून, 'तुम्ही घाबरू नका, शासन तुमच्यासोबत आहे,' असा दिलासा दिला. शिरोळ तालुक्यातील गुरुदत्त शुगर कारखान्याने कारखाना कार्यस्थळावर १५०० पूरग्रस्त व त्यांच्या ८०० जनावरांची नीट व्यवस्था करण्यात आली आहे.

सार्वजनिक उद्घोषणा प्रणाली

कोल्हापूर जिल्ह्यात आपत्कालीन परिस्थितीची माहिती तत्काळ नागरिकांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी गृह राज्यमंत्री तथा कोल्हापूर जिल्हाचे पालकमंत्री सतेज पाटील यांच्या संकल्पनेतून जिल्हा प्रशासनाच्या वतीने 'सार्वजनिक उद्घोषणा प्रणाली' म्हणजेच पब्लिक ड्रेस सिस्टिम (पीएएस) कार्यान्वित करण्यात आली आहे. सध्या कोल्हापूर शहरासह शिरोळ आणि करवीर तालुक्यात ५७ ठिकाणी या यंत्रणेद्वारे पूरपरिस्थिती व मदतकार्याबाबत आवश्यक त्या सूचना प्रसारित केल्या.

या वर्षी जिल्ह्यात विक्रमी पावसाची नोंद झाली. त्यामुळे जिल्ह्यातील धरणांमधील पाणीसाठ्यात झपाट्याने वाढ झाली. पाणीपातळीत होत जाणाऱ्या वाढीची माहिती 'पीएएस' यंत्रणेद्वारे नागरिकांना दिल्यामुळे पूरामुळे बाधित होणाऱ्या अधिकाधिक नागरिकांचे वेळेत स्थलांतर करता आले. त्यामुळे जीवितहानी व पशुहानी टाळता आली..

पालकमंत्री सतेज पाटील यांच्या संकल्पनेतून व पुढाकारातून जिल्हा वार्षिक योजनेच्या निधीतून ही 'जीएसएम' तंत्रज्ञानावर आधारित यंत्रणा उभी करण्यात आली आहे. करवीर तालुक्यातील अंबेवाडी, बालिंगे, भुये, चिखली, हणमंतवाडी, निगवे या पुरामुळे

बाधित होणाऱ्या गावांसह १८ गावांमध्ये 'सार्वजनिक उद्घोषणा प्रणाली' बसवण्यात आली आहे, तर शिरोळ तालुक्यातील औरवाड, अकिवाट, कुरुंदवाड, नुसिहवाडी, खिद्रापूर, राजापूर, शिरोळ, दत्तवाड, जुने दानवाड, शिरटी आदी १९ गावांसह व शहरातील २० वार्डांमध्ये ही यंत्रणा बसवण्यात आली आहे. करवीर व शिरोळ तालुक्यातील नागरिकांना पुराच्या सद्यःस्थितीची माहिती देण्याबरोबरच पूरपरिस्थितीत स्थलांतर होण्यासाठी जिल्हाधिकारी राहुल रेखावार यांनी या प्रणालीद्वारे नागरिकांना आवाहन केले.

कोल्हापूर जिल्ह्यातील करवीर तालुक्यातील अंबेवाडी येथे बसवण्यात आलेली सार्वजनिक उद्घोषणा प्रणाली.

सौरऊर्जेचा वापर करून ही यंत्रणा तयार करण्यात आली असून अत्यल्प खर्चात देखभाल, दुरुस्ती होते. जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन नियंत्रण कक्षातून अथवा जिल्हा प्रशासनाच्या कोणत्याही अधिकृत ठिकाणाहून एकाच वेळी सर्वत्र सूचना प्रसारित करता येतात. या प्रणालीमुळे प्रशासकीय अधिकारी अथवा कर्मचाऱ्यांनी प्रत्यक्ष ठिकाणी जाऊन सूचना देण्याचा वेळ व इंधनाची बचत होते. याबरोबरच नागरिकांनाही वेळेत सूचना मिळाल्यामुळे पूरपरिस्थितीत वेळेत स्थलांतर करणे, स्थलांतर करताना आवश्यक सूचनांचे पालन करणे, तसेच मदतीविषयी वेळेत माहिती मिळते.

– फारुक बागवान, प्र. जिल्हा माहिती अधिकारी,
वृषाली पाटील, माहिती अधिकारी,
एकनाथ पोवार, माहिती सहायक, कोल्हापूर

शासन आले धावून...

सातारा जिल्ह्याच्या पश्चिम भागात म्हणजे पाटण, महाबळेश्वर, जावली व वाई तालुक्यात मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली. पाटण तालुक्यातील नवाज येथे तर एका दिवसात साडेसातशेच्या मि.भी. च्या आसपास प्रचंड असा पाऊस झाला. याचा फटका मनुष्याच्या जनजीवनावर झाला. पश्चिम भागात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे जीवितहानीबरोबर शेती, रस्ते तसेच सार्वजनिक मालमत्तेचे मोठे नुकसान झाले. या आपत्तीचा शासनाबरोबर जिल्हा प्रशासनाने मोठ्या धैयने मुकाबला करून नागरिकांना दिलासा दिला.

अतिवृष्टी व पुरामुळे पाटण, जावली, महाबळेश्वर व वाई तालुक्यात हानी झाली. यामध्ये पाटण तालुक्यात मोठ्या प्रमाणात जीवितहानीबरोबर शेतीचे नुकसान झाले. पाटण तालुक्यातील आंबेघर, मिरगाव, ढोकावळे ही गावे अतिवृष्टीमुळे अधिक बाधित झाली. आंबेघर व मिरगाव येथे तर अतिवृष्टीमुळे रस्ते, पूल वाहून गेले होते. येथे बचावकार्यासाठी जिल्हा प्रशासनाला पोहोचण्यासाठी खूप अडचणी आल्या. मिरगाव येथील नागरिकांचे बचावकार्य हे कोयना धरणाच्या बॅक वॉरमधून केले. भूस्खलनात अखेंच्या अखेंची घरे मातीच्या ढिगान्याखाली गाडले गेले. तसेच ज्या गावांना भूस्खलनाचा

धोका निर्माण झाला आहे, अशा गावातील नागरिकांना जिल्हा प्रशासनाने तत्काळ शाळा, मंगल कार्यालयांमध्ये तात्पुरत्या निवाच्याबरोबर जेवणाचीही सोय केली. अतिवृष्टीबाबत उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांची सातारा येथे तातडीची बैठक झाली.

भूस्खलनामुळे जी गावे बाधित झाले आहेत तेथील नागरिकांचे तात्पुरते पुनर्वसन तत्काळ करा. तसेच त्यांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसनासाठी त्यांच्या शेताजवळील गावांमध्येच जागेचा शोध घेवून जागेबाबत तज्जांचा सल्ला घ्यावा. तसेच मृतांच्या नातेवाइकांना मुख्यमंत्री साहाय्यता निधीतून ५ लाख, केंद्र शासनाकडून २ लाख व शेतकरी असल्यास स्व. गोपीनाथ मुंडे शेतकरी अपघात विमा योजनेतून २ लाख रुपयांचाही लाभ द्या. ज्या गावांमध्ये पाणी पुरवठ्याच्या योजना अतिवृष्टीमुळे वाहून किंवा खराब झाल्या आहेत अशा गावांना टँकरने पाणी पुरवठा करा, अशा सूचना उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी केल्या. बाधित गावातील प्रत्येक कुटुंबांशी पालकमंत्री बाळासाहेब पाटील यांनी साधला संवाद शासन पाठीशी असल्याची घ्याही दिली.

पालकमंत्र्यांनी साधला संवाद

अतिवृष्टीबाधित गावातील नागरिकांशी पालकमंत्री बाळासाहेब पाटील यांनी प्रत्यक्ष गावात जावून संवाद साधला. यामध्ये तर पाटण तालुक्यातील आंबेघर या गावात जाण्यासाठी रस्ताच नव्हता. पालकमंत्री महोदयांनी कसलीही तमा न बाळगता चिखलातून, ओढ्या-नात्यातून पायी आंबेघरला पोहोचून तेथील बचावकार्याचा आढावा घेवून जीवितहानी झालेल्या कुटुंबांशी संवाद साधून शासन आपल्या पाठीशी असून शासनामार्फत आपल्या पुनर्वसनासाठी सर्वतोपरी मदत केली जाईल, अशी घ्याही दिली. तसेच अतिवृष्टी व पुरामुळे बाधित झालेल्या जावली, महाबळेश्वर व जावली तालुक्यांतील गावांना भेटी देऊन तिथल्या नागरिकांच्या समस्या जाणून घेऊन

- बाळासाहेब पाटील,
सहकार मंत्री तथा पालकमंत्री, सातारा

त्यांना दिलासा देण्याचे काम केले. पालकमंत्री बाळसाहेब पाटील व गृह राज्यमंत्री शंभूराज देसाई हे अतिवृष्टी बाधितांच्या उपायोजनांवर बारकाईने लक्ष ठेवून आहेत.

अतिवृष्टीबाधितांना तातडीची मदत मिळावी. तसेच पाऊसामुळे झालेल्या नुकसानीचे पंचनामे तातडीने व्हावे, यासाठी पालकमंत्री बाळसाहेब पाटील व गृह (ग्रामीण) राज्यमंत्री शंभूराज देसाई हे वारंवार बैठक घेऊन बाधितांना दिलासा देण्यासाठी जिल्हा प्रशासनाला सूचना करत आहेत. भूस्खलनाने जी गावे मातीत गाडली गेली आहेत, त्या नागरिकांचे तात्पुरते पुनर्वसन करण्याच्या सूचना केल्या आहेत. त्यासाठी निवारा शेड उभी करण्याची कार्यवाही सुरु करण्यात आली आहे.

बाधित गावांना भेटी

जिल्हाधिकारी शेखर सिंह यांनी पाटण, महाबळेश्वर, जावली व वाई तालुक्यातील बाधित गावांना भेटी देऊन तेथील नागरिकांशी संवाद साधून जिल्हा प्रशासनाच्या वतीने मदत पोहोचवण्याचे काम करत आहेत.

पूरग्रस्त भागाची पाहणी करताना पालकमंत्री बाळसाहेब पाटील आणि राज्यमंत्री शंभूराज देसाई.

धनादेशाचे वाटप

अतिवृष्टीमुळे व पुरामुळे मृत्यू झालेल्यांच्या वारसांना प्रशासनाने तातडीने धनादेशाचे वाटप केले. यामध्ये वाई तालुक्यातील कोंडावळे, पाटण तालुक्यातील आंबेघर, काहीर, ढोकावळे (रिसवड), मिरगाव, बोंद्री, जळव, मंटुकोळे, जावली तालुक्यातील रेंगडी, वाटंबे, मेढा, महाबळेश्वर तालुक्यातील घावरी, सातारा तालुक्यातील कुस बु, कोंडवे येथील नागरिकांचा समावेश आहे.

विद्युत पुरवठा सुरक्षीत

अनेक अडचणीवर मात करत विद्युत पुरवठा सुरक्षीत केला.

अतिवृष्टीमुळे सातारा जिह्वाच्या पश्चिम भागात विद्युत वितरण कंपनीचे मोठे नुकसान झाले आहे. यामध्ये अनेक गावांमधील विद्युत पोल वाहन तसेच पडले होते. यामुळे अनेक गावांचा विद्युत पुरवठा खंडित झाला होता. हा विद्युत पुरवठा सुरक्षीत करण्यासाठी विद्युत वितरण कंपनीच्या १०० कर्मचाऱ्यांनी अनेक अडचणीवर मात करून अहोरात्र काम करून खंडित झालेला विद्युत पुरवठा सुरक्षीत केला. अतिवृष्टीमुळे रस्ते, पुल वाहून गेले. त्यामुळे अनेक गावांचा संपर्क तुटला. यामुळे तेथे तातडीची मदत पोहोचवण्याचे आवाहन जिल्हा प्रशासनासमोर उभे राहिले. सार्वजनिक बांधकाम विभाग व जिल्हा परिषदेच्या बाधकाम विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी तातडीने रस्त्यांची तात्पुरती डागडुजी करून रस्ते वाहतुकीसाठी खुले केले.

मदतीचा ओघ सुरु

अतिवृष्टी व पुरामुळे बाधित झालेल्या नागरिकांना तातडीने मदत पोहोचणे आवश्यक असल्याने साखर, तांदूळ, आटा, डाळ, तेल, तिखट, मीठ इतर कोरडा शिधा तसेच ब्लॅकेट, चादरी, टॉवेल, ताडपत्री अशा स्वरूपाची मदत करण्याचे आवाहन कक्षामार्फत करण्यात आले होते. जिल्ह्यातील सामाजिक संघटना व नागरिकांनी या आवाहनाला प्रतिसादानंतर जमा झालेली मदत तातडीने पाटण, जावली व महाबळेश्वर तालुक्यात पाठवण्यात आली आहे. मदत ही संबंधित तालुक्याच्या तहसीलदारांमार्फत गरजूना वाटप करण्यात आली आहे. जिल्हा प्रशासनाकडून पूरबाधित कुटुंबांना प्रतिकुटुंब १० किलो गहू १० किलो तांदूळ व ५ लिटर केरोसीनचेही वाटप करण्यात आले आहे. पूरबाधित, अतिवृष्टीमुळे भूस्खलनबाधित ५ हजार ७०३ कुटुंबातील २६ हजार १२८ व्यक्तींना जिल्हा प्रशासनामार्फत अन्नधान्य व केरोसीनचे वाटप करण्यात आले आहे. एकूण या आपत्तीचा मुकाबला करण्यासाठी लोकप्रतिनिधीसह जिल्हा प्रशासन अहोरात्र काम करत असून बाधितांना वेगवेगळ्या स्वरूपाची मदत करत आहेत. यामध्ये सामाजिक संस्थांचाही पुढाकार महत्वाचा ठरत आहे.

- युवराज पाटील, जिल्हा माहिती अधिकारी, सातारा

सिंधुरुंगा

आपत्तीशी मुकाबला

कोकणातला पाऊस कोकणवासीयांना तसा नवा नाही. परंतु यंदाच्या त्याच्या रीढ्रूपाने सर्वांच्याच मनात धडकी भरली. सिंधुरुंगा जिल्ह्यातही पावसाने अक्षरशः धुमाकूळ घातला. हवामान विभागाने दिलेल्या इशाच्याच्या पार्व॒भूमीवर पालकमंत्री उदय सामंत यांनी मान्सून पूर्व आढावा बैठक घेऊन सर्व यंत्रणांना सज्ज राहण्याबाबत तसेच यंत्रणा गतिमान करण्याबाबत सूचना केल्या. पालकमंत्री श्री. सामंत यांच्या मार्गदर्शनाखाली जिल्हाधिकारी के.मंजुलक्ष्मी यांनी केलेले योग्य नियोजन हे पूरहानी कमी करण्यात यशस्वी ठरले.

जखर्मीवर उपचार

वैद्यकीय शिक्षणमंत्री अमित विलासराव देशमुख यांनी काही दिवसांपूर्वी जे. जे. रुग्णालयाला भेट दिली. अतिवृष्टीमुळे महाडच्या तळीये गावात दरड कोसळून झालेल्या दुर्घटनेतील जखर्मीवर येथे उपचार सुरु असून सर्व जखर्मीची या वेळी त्यांनी विचारपूस केली. सर्व जखर्मीची प्रकृती स्थिर असून ज्या जखर्मीवर शस्त्रक्रियेची आवश्यकता आहे, त्यांच्यावर शस्त्रक्रिया करण्यात येणार आहे.

काही जखर्मीवर अतिदक्षता रुग्णालयात योग्य उपचार सुरु असून काळजीचे कोणतेही कारण नसल्याचे वैद्यकीय शिक्षणमंत्र्यांनी सांगितले. जखर्मीच्या उपचाराचा सर्व खर्च राज्य शासन करणार असून अशा संकटात शासन आपल्या पाठीशी आहे. कोविडच्या संभाव्य तिसऱ्या लाटेची

अतिवृष्टीमुळे महाडच्या तळीये गावात दरड कोसळून झालेल्या दुर्घटनेतील जखर्मीवर जे. जे. रुग्णालयात उपचार सुरु असून वैद्यकीय शिक्षणमंत्री अमित विलासराव देशमुख यांनी भेट देऊन त्यांची विचारपूस केली.

शक्यता गृहीत धरून सर्व आवश्यक ती पूर्वतयारी करण्यात आली आहे. त्याशिवाय पूर्यस्त भागात रोगराई

पसरणार नाही, यासाठी आरोग्य विभागाकडून सर्व वैद्यकीय सुविधा पुरवल्या जाणार आहेत.

पुरामुळे जिल्ह्यातील ३९ गावांमधील २९० कुटुंबातील १ हजार २७१ नागरिकांचे सुरक्षित स्थळी स्थलांतर करण्यात आले. दरड कोसळल्याने २ व्यक्तींचा मृत्यू झाला आहे, तर अन्य कारणामुळे एक असे एकूण तीन जण दगावले आहेत. जिल्ह्यातील ५५ गावांमधील १

हजार १४५ कुटुंबे पुरामुळे बाधित झाली आहेत. जिल्ह्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे एकूण ८३४ घरांचे नुकसान झाले आहे. त्यामध्ये ७३३ पक्क्या घरांचा समावेश असून त्यापैकी २८८ घरांचे ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त, ५५ घरांचे २५ टक्क्यांपर्यंत आणि ३८९ घरांचे १५ टक्क्यांपेक्षा कमी नुकसान झाले आहे, तर १०१ कच्च्या घरांचे नुकसान झाले आहे. त्यामध्ये २ घरांचे ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त, २ घरांचे २५ टक्क्यांपर्यंत आणि ९७ घरांचे १५ टक्क्यांपर्यंत नुकसान झाले आहे, तर ११५ बाधित गोठ्यांची संख्या आहे. २७ मोठी दुधाळ जनावरे, दोन लहान दुधाळ जनावरे आणि एक ओढकाम करणारे जनावर मृत झाले आहे, तर ६ हजार ७७६ कोंडज्या दगावल्या आहेत. जिल्ह्यात शाळा, शासकीय इमारती अशा १७ सार्वजनिक मालमत्तेचे नुकसान झाले असून महावितरणचे ३२ लाख ९१ हजार रुपयांचे नुकसान झाले आहे.

अतिवृष्टीमुळे जिल्ह्यातील शेतीचेही मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. एकूण ९६ गावांमधील ११८.८४ हेक्टर क्षेत्रावरील पिकांचे ४८ लाख १५ हजार २९४ रुपयांचे नुकसान झाले आहे. जिल्ह्यातील नुकसानीचे पंचनामे पूर्ण झाले असून त्याप्रमाणे निधीची मागणी करण्यात आली आहे.

अतिवृष्टीमुळे जिल्ह्यात विविध ठिकाणी विशेषत: करुळ घाट या ठिकाणी कोसळलेल्या दरडी, विविध रस्त्यावर पडलेली झाडे संबंधित यंत्रणांनी दूर करून वाहतूक पूर्ववत करण्यात सर्तकता दाखवली. जिल्हाधिकारी के.मंजुलक्ष्मी यांनी स्वतः दरडी कोसळलेल्या ठिकाणी भेट देऊन पाहणी केली. हवामान विभागाने दिलेल्या मुसळधार ते अतिमुसळधार इशान्यात जिल्हाधिकारी स्वतः सर्व जिल्ह्याची माहिती

कोकणातील पूरपरिस्थिती भीषण

राज्यात देशातील सर्वत जास्त मोठी धरणे आहेत. धरण आणि पूर परिस्थिती व्यवस्थापनाबोरोबरच सागरी किनारपट्टी भागातील पाणी व्यवस्थापनावर संशोधन होणे होणे गरजेचे आहे. वर्षभरात कोकण विभागाला हा तिसरा नैसर्गिक फटका आहे. यापूर्वी निसर्ग आणि तोक्ते चक्रीवादळामुळे मोठे नुकसान झाले. कोकणातील पूरपरिस्थिती भीषण आहे. नैसर्गिक आपत्तीमुळे सतत नवीन आव्हाने पुढे येत आहेत. शासन या संकटाचा मोठ्या घैयने सामना करत आवश्यक ती मदत करत आहे. निसर्गाशी जुळवून कसे राहायचे याचा अभ्यास करण्यासाठी कोकण विभागात सागरी विद्यापीठ स्थापन करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे.

- उदय सामंत,

उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री तथा पालकमंत्री, सिंधुदुर्ग

तासा दोन तासाने घेत होत्या. एन.डी.आर.एफ. ची दोन पथके बांदा व दोडामार्ग या ठिकाणी तैनात करण्यात आली होती. दरड ढासळत्यामुळे बंद झालेली करुळ घाटातील वाहतूक युद्धपातळीवर सुरु करण्यात आली. या दरम्यानच्या कालावधीत पर्यायी मार्गाचा अवलंब करून जिल्हासाठी लागणाऱ्या अत्यावश्यक बाबीची आवक सुरु ठेवण्यात यंत्रणा अग्रेसर होती.

नुकसानीची पाहणी

पालकमंत्री उदय सामंत यांनी जिल्ह्यात झालेल्या नुकसानीची पाहणी केली. आपत्कालिन व्यवस्थेसाठी ५ कोटी रुपयांची तरतूद जिल्हा नियोजनमधून करण्याचे निर्देशही त्यांनी दिले. तसेच धूपप्रतिबंधक बंधाच्यांसाठी ५० लाखांची तरतूद, वाहून केलेल्या मल्हारी पूल पर्यायी मार्गासाठी २५ लाखांच्या निधीची तरतूद,

पालकमंत्री उदय सामंत यांनी अतिवृष्टीमुळे पडलेल्या मल्हार पुलाची पाहणी करून स्ट्रक्चरल ऑडिटसह पर्यायी मार्ग उभारण्याची सूचना केली.

खारेपाटण पर्यायी मार्गासाठी ५० लाखांची तरतूद, खारेपाटण खाडीच्या संरक्षक भिंतीची उंची वाढवण्यासाठी जिल्हा नियोजनमधून ५० लाख रुपयांची तरतूद करण्याचे निर्देश दिले. तिलारी कालवा दुरुस्तीसाठी ३५ कोटी रुपयांच्या कामाची निविदा प्रक्रिया तातडीने राबवण्याच्या सूचनाही पालकमंत्री उदय सामंत यांनी दिल्या.

अन्नधान्याचे वितरण

अतिवृष्टी व पुरामुळे आपत्कालिन परिस्थिती उद्भवून निराधार झालेल्या प्रतिकुटुंबांना १० किलो गहू, १० किलो तांदूळ, ५ किलो तूरडाळ आणि ५ लिटर केरोसीन मौफत वाटप करण्यात आले. एकूण ३५७ बाधित कुटुंबांना ३.५७० टन गहू, ३.५७० टन तांदूळ आणि १.३०० किलो लीटर केरोसीनचे वाटप करण्यात आले आहे.

योग्य नियोजन

जुलैच्या तिसऱ्या आठवड्यामध्ये भारतीय हवामान विभागाने कोकणात अतिवृष्टीचा इशारा दिला. त्या अनुषंगाने प्रशासनाने

‘ सर्वच घटकांना दिलासा

राज्यातील अतिवृष्टीचा फटका कोकण विभागाला जास्त प्रमाणात बसला आहे. महापूर व अतिवृष्टीमुळे शेती, घरांचे नुकसान तर झाले आहेच. आपत्कालिन व्यवस्थेसाठी ११ हजार ५०० कोटी रुपयांची मदत जाहीर केली आहे. यामध्ये मच्छीमार बांधवांसाठीच्या मदतीचाही समावेश आहे. मत्स्य बोटी व जाळ्यांसाठी अर्थसाहाय्य घोषित करण्यात आले आहेत. नुकसान झालेल्या मच्छीमार बांधवांना नुकसान भरपाई देण्यास राज्य शासन कटिबद्ध आहे. पुरामुळे हानी झालेल्या कुटुंबांना तसेच शेतकरी, मच्छीमार, व्यावसायिक या सर्वांनाच दिलासा देण्याचे काम राज्य शासनाने केले आहे.

- अस्लम शेख,
मत्स्यव्यवसाय, बंदरे विकास व वस्त्रोद्योग मंत्री

तत्काळ पावले उचलत सर्वच यंत्रणांना सतर्क केले. जिल्ह्यातील महत्वाचा प्रश्न असतो तो घाट मार्ग बंद होणे. त्यासाठी जिल्ह्यातील महत्वाच्या करुळ, फोंडा आणि आंबोली यांसह भुईबावडा घाटात सार्वजनिक बांधकाम विभागाची पथके तैनात करण्यात आली. या पथकांचे काम एकच होते. दरड अथवा वृक्ष कोसळून बंद झालेला मार्ग तातडीने सुरु करणे. करुळ घाट यापूर्वीच वाहतूकीस बंद होता. त्यामुळे त्यामार्गावरील वाहतूक भुईबावडा घाट मार्गे सुरु होती. या सर्व घाटांच्या ठिकाणी पथके तैनात असल्यामुळे घाट मार्ग ४ तासांपेक्षा जास्त काळ बंद राहिले नाहीत. किमान एकेरी वाहतूक सुरु ठेवण्यात यंत्रणांना यश आले. मोठ्या प्रमाणावर भूस्खलन झाल्यामुळे भुईबावडा घाट सहा महिन्यांसाठी बंद करण्यात आला

घाट रस्त्यावरील दरड कोसळून पडलेले वृक्ष व माती काढताना.

आहे. घाट मार्ग वेळेत बंद करण्यात आल्यामुळे अनुचित घटना टाळण्यात प्रशासनास यश आले. त्याशिवाय जिल्ह्यातील अंतर्गत मार्गावरही पथके तैनात ठेवण्यात आली होती. या पथकांसोबत जेसीबी मशीन, वूड कटर हे साहित्यही देण्यात आले होते. त्यामुळे अंतर्गत मार्गावरही दरड कोसळणे, झाड पडणे यांसारख्या घटना घडल्यानंतर या पथकांनी वाहतूक तातडीने सुरू करण्याचे काम केले. योग्य नियोजनामुळे अतिवृष्टीच्या कालावधीत जिल्ह्यातील कोविड रुग्णालयांमध्ये आवश्यक असणारा ऑक्सिजन तसेच वैद्यकीय साधनांची कोणतीही कमतरता भासली नाही.

तिलारी जिल्ह्यातील एक मोठा प्रकल्प. त्यामुळे या प्रकल्पातील पाण्याचे नियोजन गरजेचे होते. २०१९ साली अचानक पाणी सोडल्याने दोडामार्ग तालुक्यातील कोनाळकट्टा ते मणेरीपर्यंतची सर्वच गावे पाण्याखाली गेली होती. अशी परिस्थिती पुन्हा उद्भवूनये, यासाठी पाटबंधारे विभाग, आपत्ती व्यवस्थापन विभाग यांनी पाण्याचे योग्य नियोजन केले. त्यामुळे तिलारी काठच्या गावांमध्ये कोणताही अनुचित प्रकार घडला नाही.

- हेमंतकुमार चव्हाण, माहिती सहायक, जिल्हा माहिती कार्यालय, सिंधुदुर्ग

“ पूरग्रस्तांना मदत

आपत्तीत जिल्हा प्रशासन आणि लोकप्रतिनिधी नागरिकांच्या सोबत होते. नुकसान झालेल्या भागातील नागरिकांना तातडीची मदत देण्यात येत आहे.

मदतीपासून कोणीही वंचित राहता कामा नये. अतिवृष्टी व पुरामुळे बाधित झालेले रस्ते तत्काळ दुरुस्ती करून वाहतूक सुरक्षीत सुरू होईल, यासाठी तत्परतेने मार्गी लावण्याचे निर्देश सार्वजनिक बांधकाम विभागाला दिले आहेत.

तसेच नुकसान झालेल्या शेतीचे, पिकांचे व संपूर्ण खरवऱ्यांना गेलेली शेती असे वर्गीकरण करून सर्वेक्षण तातडीने करण्यात येत आहे, यासाठी ड्रोनचा वापर करून चित्रीकरणाचे कामे प्राधान्याने करून नुकसानीचे पंचनामे प्रशासनामार्फत शासनास सादर करण्याचे निर्देश दिले आहेत.

- ओमप्रकाश उर्फ बचू कडू, जलसंपदा राज्यमंत्री तथा पालकमंत्री, अकोला

अकोला

अतिवृष्टिग्रस्तांना मदतीचा हात

अकोला जिल्ह्यात अतिवृष्टीने जुलै महिन्यात नुकसान केले. कोकण, पश्चिम महाराष्ट्राच्या तुलनेत कमी पर्जन्यमान असणाऱ्या या भागात अतिवृष्टीची नोंद झाली. या अतिवृष्टीमुळे येथील शेतजमिनीचे मोठे नुकसान झाले. अतिवृष्टीत अचानक आणि अत्याधिक प्रमाणात झालेल्या पावसाच्या पाण्याने उताराच्या दिशेने धाव घेतली आणि बन्याच ठिकाणी पिकांसह जमीनही खरवऱ्यांना नेली. अकोला तालुक्यात ११६.४ मिमी, तर बार्शी टाकळी तालुक्यात १६८.६ मिमी इतक्या पावसाची नोंद झाली. ही आतापर्यंतची २४ तासांतल्या पर्जन्यमानाची सर्वाधिक नोंद होती.

मदतीचा धनादेश देताना पालकमंत्री ओमप्रकाश उर्फ बचू कडू.

अकोला जिल्ह्यातील चार तालुके आणि २६ महसूल मंडळात अतिवृष्टीची नोंद करण्यात आली. शहरी भागात अकोला, बार्शी टाकळी आणि अकोट ही तीन शहरेही अतिवृष्टी, पुरामुळे झळ बसली. तब्बल १० हजार २३६ घरांची पडङ्गड झाली. त्यात २७१ घरे पूर्णतः बाधित झाली. जिल्ह्यात ४ लाख ६४ हजार २२२ हेक्टर क्षेत्रावर खरिपाची पेरणी झाली आहे. एकूण ९६ टके पेरण्या आटोपल्या आहेत. जिल्ह्यातील ५२ मंडळांपैकी ३५ मंडळात अतिवृष्टी झाली आहे. ७३१९ हेक्टर जमीन वाहून गेल्याचा प्राथमिक अंदाज आहे, तर सुमारे ५५ हजार हेक्टर क्षेत्र हे अतिवृष्टीने बाधित होऊन पिकांचे नुकसान झाले आहे. जिल्ह्यात १ लाख ९० हजार शेतकऱ्यांनी प्रधानमंत्री पिकविम्याचे संरक्षण घेतले आहे. शेत जमिनीपैकी ७५ हजार ७६८ हेक्टर क्षेत्र बाधित झाल्याची नोंद शासनाने केली आहे. जिल्ह्यात ग्रामीण भागातील २२८ .१३ किमी लांबीचे रस्ते तर अन्य ७० किमी लांबीच्या रस्त्यांचे नुकसान झाले आहे.

अतिवृष्टी काळात प्रशासन, लोकप्रतिनिधी, आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणा यांनी मदत व बचाव कार्य हाती घेतले. शहरात आणि ग्रामीण भागात सखल भागात साचलेल्या पाण्यातून लोकांना सुरक्षित ठिकाणी हलवण्याची कामगिरी प्राधान्याने केली. तब्बल ५५९ व्यक्तींना सुरक्षित स्थळी हलवण्यात आले. त्यानंतर या सर्व लोकांच्या जेवण, अत्यावश्यक औषधे आदी व्यवस्था करण्यात आली.

पालकमंत्री ओमप्रकाश उर्फ बचू यांनी प्रत्यक्ष नुकसानग्रस्त भागातील लोकांना भेटून त्यांना दिलासा दिला. त्यानंतरच्या आढावा बैठकीत पालकमंत्र्यांनी, नुकसानग्रस्त भागाचे पंचनामे करून जास्तीत जास्त मदत नागरिकांना मिळेल, यासाठी प्रशासनाने काम करावे असे निर्देश दिले. पूरग्रस्त भागातील खडकी, हरिहर पेठ, शिवसेना

वसाहत हे भाग व रिधोरा (ता. बाळापूर,) चांगेफळ व सुकळी या गावांना भेटी देऊन पालकमंत्र्यांनी पाहणी केली. नुकसानग्रस्त भागातील नागरिकांशी संवाद साधून दिलासा दिला. अकोला शहरातून वाहणाऱ्या मोर्णा नदीला पूर येऊन नदीकाठच्या गावांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले. भविष्यात पूरपरिस्थिती निर्माण होऊ नये, यासाठी उपाययोजना राबवाव्या व मोर्णा नदीचे खोलीकरण करावे, असे निर्देश प्रशासनाला दिले. तसेच पूरग्रस्त भागात रोगराईचा फैलाव होऊ नये, याकरिता फवारणी तथा आवश्यक उपाययोजना करा, अशी सूचनाही त्यांनी केली.

शासन शेतकऱ्यांसोबत

कृषिमंत्री दादाजी भुसे यांनी जिल्हातील अतिवृष्टी व पूरग्रस्त भागातील शेतकऱ्यांच्या नुकसानीची पाहणी करण्यासाठी दौरा केला. त्यांच्या दौऱ्याने शेतकऱ्यांना मोठा दिलासा मिळाला. कृषिमंत्र्यांनी अतिवृष्टीत बाधित झालेल्या म्हैसुंग, रामगांव, दापुरा, अंबिकापूर, आपातापा, घुसर, उगवा व सुकोडा या गावांना भेटी देऊन नुकसानीची पाहणी केली. अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीची माहिती

अकोला जिल्हातील अतिवृष्टीने झालेल्या नुकसानीची पाहणी करून झाल्यानंतर शेतकऱ्यांना दिलासा देताना कृषिमंत्री दादाजी भुसे.

विमा कंपनीस तातडीने (७२ तासांच्या आत) द्यावी, असे आवाहनही त्यांनी शेतकऱ्यांना केले. तसेच अतिवृष्टीमुळे झालेले शेतकऱ्यांचे मोठे नुकसान झाले आहे. त्यांना तातडीने मदत देणे आवश्यक आहे. त्या संदर्भात पंचनामे करण्याचे काम सुरु असून शासन हे नेहमीच शेतकऱ्यांसोबत आहे, असा दिलासादायक विश्वास त्यांनी दिला.

मदतीचा ओघ आणि वेग

तीन चार दिवसांत पंचनामे व अन्य प्रक्रियेसाठी प्रशासनाचे अधिकारी-कर्मचारी अहोरात्र काम करीत होते. तातडीने द्यावयाचे सानुग्रह अनुदान, पूरामुळे मृत झालेल्या व्यक्ती, नुकसानी यांची माहिती घेण्यात आली. तातडीने द्यावयाच्या अनुदानासाठी उणे प्राधिकारपत्रावर कोषागारातून मदतीची रक्कम आहरीत करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकाऱ्यांना रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रदान करण्यात आले. त्यामुळे प्रत्यक्ष मदत वाटपाला गती आली. अकोला

जिल्ह्यात जिल्हा कोषागारात सादर केलेल्या ३ कोटी सहा लक्ष १० हजार रुपयांचे देयक मंजूर झाले. त्यामुळे सानुग्रह अनुदानाचे पहिले वाटप करण्यात आले.

मदत आणि दिलासा

पनोरी गावाच्या मुरलीधर आनंदा बुटे यांचे नात्याच्या पुरात बुऱ्हन निधन झाले. पालकमंत्री श्री.कडू यांनी त्यांच्या घरी जाऊन भेट घेतली. कुटुंबीयांचे सांत्वन केले. त्यांना प्रत्येकी दोन लाख रुपये असे एकूण चार लाख रुपयांचा सानुग्रह अनुदानाचा धनादेश पालकमंत्र्यांनी सुपुर्द केला. या कुटुंबाला अन्य योजनांमधून मदत मिळवून देऊ, तसेच त्यांचे घराचे पुर्णतः नुकसान झाले असून त्यांना घरकूल योजनेचा लाभ मिळवून देऊ. त्याशिवाय पालकमंत्र्यांनी आसेगाव बाजार येथे अतिवृष्टिग्रस्तांना सानुग्रह मदतीच्या धनादेशांचे व जिल्हा नियोजन समितीच्या निधीतून अन्रधान्य किंटचे वाटपही केले. अशा प्रकारे जिल्हा नियोजन समितीच्या निधीतून मदत देण्याचा पहिलाच प्रयत्न अकोल्यात होत आहे, असेही पालकमंत्र्यांनी सांगितले.

जिल्हाधिकारी निमा अरोरा यांनी जिल्हास्तरीय पीक विमा समितीची बैठक घेऊन तातडीने विमाधारक शेतकऱ्यांना भरपाई द्यावी, असे निर्देश दिले. तसेच नादुरुस्त रस्ते व पुलाचे तातडीने दुरुस्ती करून पुन्हा संपर्क प्रस्थापित करण्याकरीता एक कोटी तीन लाख ४६ हजार रुपयांचा निधी जिल्हाधिकारी नीमा अरोरा यांनी संबंधित यंत्रणेस दुरुस्तीच्या कामांसाठी दिला आहे.

- डॉ. मिलिंद दुसाने, जिल्हा माहिती अधिकारी, अकोला

अमरावती

पूरनियंत्रणासाठी उपाययोजना

अतिवृष्टीने झालेल्या नुकसानाबाबत आपद्यग्रस्तांना भरपाई मिळवून देण्याबोरोबरच महापुरासारखी आपत्ती निवारणासाठी पूर संरक्षक भिंती, नाला खोलीकरण व विविध उपाययोजना अमरावती जिल्हा प्रशासनाने हाती घेतल्या आहेत.

अमरावती जिल्ह्यात अनेक तालुक्यात अतिवृष्टी व पुरामुळे शेतीचे नुकसान झाले, तसेच घरांचीही पडजड झाली. या नुकसानीची दखल घेते कृषिमंत्री दादाजी भुसे तसेच महिला व बालविकास मंत्री तथा जिल्हाच्या पालकमंत्री अऱ्ड. यशोमती ठाकूर यांनी नुकसानग्रस्त गावागावात जाऊन परिस्थितीचा आढावा घेतला. शासन-प्रशासनाने अतिवृष्टीनंतर पंचनाम्याची प्रक्रिया गतीने राबवली.

कृषिमंत्री दादाजी भुसे यांनी दौरा करून जिल्ह्यातील अतिवृष्टिग्रस्त भागातील टाकरखेडा, रामा, साऊर, खारतळेगाव, वलगाव परिसरातील नुकसानग्रस्त शेतशिवाराची पाहणी केली व शेतकरी बांधवांशी संवाद साधून त्यांची व्यथा जाणून घेतली. त्यांच्या निर्देशानुसार कृषी, महसूल, ग्रामविकास विभागातके संयुक्तपणे पंचनामा प्रक्रियेला गती देण्यात आली आहे. या दौऱ्यात कृषी

“ अधिकाधिक मदत देण्यावर भर

अतिवृष्टीनंतर अमरावती

जिल्हात झालेल्या नुकसानीची
गावोगावी जाऊन पाहणी केली. घरांची
पडऱ्याड व नुकसानीचे पंचनामे गतीने
पूर्ण करण्यात आले. शेतीचे पंचनामेही
वेगाने पूर्ण करण्यात येत आहेत.

शेतकरी बांधवांची व्यथा जाणून त्यांना
अधिकाधिक मदत मिळवून देण्यासाठी पंचनामे
सविस्तर व परिपूर्ण करण्यावर भर देण्यात येत आहे.
विमाधारक शेतकऱ्यांना तत्काळ लाभ मिळवून देण्यासाठी
स्वतंत्र संपर्क यंत्रणा उभारण्यात आली आहे. पूर्व नियंत्रणासाठी
कायमस्वरूपी योजना हाती घेण्यात येत आहेत.

- अॅड. यशोमती ठाकूर,

महिला व बालकल्याण मंत्री तथा
पालकमंत्री, अमरावती

” ”

मंत्रांनी ‘इफ्को टोकिया जनरल इन्शुरन्स’ या पीक विम्यासाठी नियुक्त कंपनीच्या कार्यालयाची तपासणी केली व कंपनीचे कार्यालय कार्यान्वित न झाल्याचे आढळल्याने गुन्हा दाखल करण्याचे निर्देश देण्यात आले. पीक विमा योजनेत सहभागी शेतकरी बांधवांना भरपाई मिळवून देण्यासाठी तालुक्यात संपर्क व्यक्ती नेमण्यासह कृषी कार्यालय, तहसील कार्यालय पीक विमा मदत कक्षी स्थापन करण्यात आले.

आपदग्रस्तांना मदत

खारतळेगाव येथील पुरात वाहून गेलेल्या व्यक्तींच्या कुटुंबांना कृषिमंत्री, तसेच पालकमंत्रांनी भेट देऊन त्यांचे सांत्वन केले. नैसर्गिक आपत्तीत उणे प्राधिकारपत्रावर कोषागारातून रकम

पूर्व परिस्थितीची पाहणी करताना पालकमंत्री अॅड. यशोमती ठाकूर.

काढण्यास शासनाने मान्यता दिल्याने बाधित नागरिकांना तातडीने मदत मिळणे शक्य झाले आहे. त्यामुळे भरपाई मिळवून देण्याच्या प्रक्रियेलाही गती आली आहे.

पूरनियंत्रणासाठी भक्तम उपाययोजना

पालकमंत्री अॅड. यशोमती ठाकूर यांनी अमरावती, भातकुली, अंजनगाव सुर्जी, दर्यापूर तालुक्यात ठिकठिकाणी भेटी देऊन अतिवृष्टिग्रस्त भागाची पाहणी केली व ग्रामीण नागरिकांशी संवाद साधून त्यांच्या अडचणी जाणून घेतल्या. अतिवृष्टीने शेतीत, तसेच गावांमध्येही नदीनाल्यांचे पाणी घुसून नुकसान होते. त्यामुळे अतिवृष्टिग्रस्त भागात पूरनियंत्रणासाठी भक्तम उपाययोजना करण्याचे निर्देश त्यांनी दिले. त्यानुसार गावांना संरक्षक भिंत, एकाच ठिकाणी पाणी साचून इतरत्र शिरू नये, म्हणून खोलीकरण आदी उपाययोजना हाती घेण्यात आल्या आहेत.

- हर्षवर्धन पवार, जिल्हा माहिती अधिकारी, अमरावती

■ ■

गडचिरोली

आपत्ती व्यवस्थापनासाठी सदैव तत्पर

गडचिरोली जिल्हात राज्यातील पुरुकडील पाच प्रमुख नद्या तसेच जिल्हातील चार उपनद्या आणि अनेक दुर्गम नाल्यांमध्ये पावसाळ्यात पूरस्थिती निर्माण होते. गेल्या वर्षी गोसीखुद धरणातील मोठ्या विसर्गामुळे जिल्हात प्रचंड मोठी पूरस्थिती निर्माण झाली होती. त्या वेळीही जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्रशासनाने त्यावर मात करून जीवितहानी टाळली व कमीत कमी नुकसान होऊ दिले.

गडचिरोली जिल्हात सरासरी १२५४ मि.मी. पावसाची नोंद असली तरी बहूतेक भागात दीड हजार मि.मी.हून अधिक पाऊस पडतो. जिल्हा दुर्गम आणि जंगल व्याप असल्याकारणाने संपर्क होऊ शकत नाही. रस्ते पुराने बंद झाल्याने आपत्ती वेळी पोहोचणे प्रशासनाला अवघड होत असते. प्रशासनाकडून अशा ठिकाणावर पावसाळ्यापुर्वीच आवश्यक सर्व उपाययोजना केल्या जातात. अगदी गरोदर मातांपासून ते त्यांच्या घरातील धान्य, इतर औषधींचा पुरवठा अगोदरच केला जातो. त्यामुळे आपत्तीच्या वेळी सर्वांना संरक्षण मिळते. जिल्हात नक्षलविरोधी कारवायांसाठी असलेले हॅलिकॉप्टरसुद्धा ऐनवेळी बचावकार्यासाठी वापरावे लागते. तसेच दक्षिण गडचिरोली भौगोलिकवृक्ष्या मुख्यालयापासून दूर असल्याने त्या भागात स्वतंत्र यंत्रणा तयार ठेवली जात आहे. वैनगंगा नदी गडचिरोली आणि चंद्रपूरच्या मधून वाहते. संपूर्ण अर्ध्या जिल्हाचा प्रवास करत ती पुढे प्राणहिता होते, तर शेवटी सिरोंचा येथे गोदावरीला जाऊन मिळते. या नदीवर प्रचंड पाण्याचा विसर्ग सुरु असतो. अशा वेळी नदी काठी असणारी हजारो गावे नेहमी आपत्ती व्यवस्थापन विभागाच्या नजरेखाली असतात.

जिल्हा प्रशासन १७ बोट, ५१० लाईफ जॅकेट, ३०५ लाईफ बॉय तसेच ३३ रोपसह आपत्तीला लढा देण्यासाठी सज्ज आहे. या

नुकसानग्रस्त पिकांची पाहणी

चंद्रपूर जिल्ह्यात जुलै महिन्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात शेतीचे नुकसान झाले. या नुकसानग्रस्त पिकांची पाहणी करण्याकरीता मदत व पुनर्वसन, आपत्ती व्यवस्थापन मंत्री तथा जिल्ह्याचे पालकमंत्री विजय वडेंटीवार यांनी बळारपूर तालुक्यातील चारवट, हडस्ती येथे भेट देऊन पाहणी केली.

चंद्रपूर जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात कापूस आणि सोयाबीनचे नुकसान झाले आहे. अंदाजे १० हजार हेक्टरला नुकसानीचा फटका बसला असून हा आकडा पुढे वाढूही शकतो. अतिवृष्टीमुळे नदीकाठच्या जमिनी खरवडल्या गेल्या. त्यामुळे मदतीची शेतकऱ्यांची मागणी आहे. नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना त्वरित मदत करण्यासाठी मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत निर्णय घेण्यात आला असून पंचनामे करण्याचे आदेश देण्यात आले आहे. शासन शेतकऱ्यांच्या पाठीशी

चंद्रपूर जिल्ह्यात अतिवृष्टीने झालेल्या शेतीच्या नुकसानीची पाहणी करून शेतकऱ्यांशी संवाद साधताना पालकमंत्री विजय वडेंटीवार.

खंबीरपणे उभे आहे, असे शेतकऱ्यांशी संवाद साधताना पालकमंत्री श्री. वडेंटीवार यांनी सांगितले.

जिल्हा माहिती कार्यालय, चंद्रपूर

पालघर

आपत्ती निवारणामध्ये सतर्क

पालघर जिल्ह्यात जुलै महिन्यात झालेल्या अतिवृष्टीमध्ये जिल्हा आपत्ती नियंत्रण कक्ष तसेच सर्व तालुक्याचे तालुका आपत्ती नियंत्रण कक्ष कार्यरत करण्यात आले होते. प्रत्येक तीन तासांनी आपत्तीचा अहवाल घेण्यात येत होता. पुरासंबंधित वाडा व वसई तालुक्यांना पुर्वसूचना देण्यात आलेल्या होत्या. अतिवृष्टीने पडलेली सर्व झाडे तत्काळ हटवून वाहतूक खुली करण्यात आली. घरावर पडलेली झाडे काढून लोकांना सुरक्षित केले. पुरात अडकलेल्या लोकांना सुरक्षित बाहेर काढून सुरक्षितस्थळी पोहोचवण्यात आले.

जव्हार तालुक्यातील चोथ्याची वाडी-धानोशी-साकूर-पाथर्डी-वंगणपाडा येथील रस्ता खचल्याने पूल वाहून गेला. त्या वेळी तत्काळ पोलीस बंदोबस्त लावून वाहतूक बंद करण्यात आली. वाडा तालुक्यातील बोरांडा येथील १३० जणांना पोलीस, महसूल विभागाच्या मदतीने जिल्हा परिषदेच्या शाळेत व खासगी व्यक्तीच्या घरामध्ये सुरक्षित स्थलांतरित करण्यात आले. मौजे अंबिस्ते येथील ५ कुटुंबांना सुरक्षितस्थळी हलवण्यात आले. गोवारीपाडा, ग्रामपंचायत गोरोड येथे रात्री पाणी वाढल्याने ३२ गावकऱ्यांना सुरक्षितस्थळी स्थलांतरित करण्यात आले. मौजे शेलटे येथील जि.प. पालघर यांच्या मालकीचा पाझार तलावाचा बांध फुटला. या गावातील ग्रामस्थांना प्रांत अधिकारी, तहसिलदार यांच्या उपस्थितीत सरपंच, उपसरपंच यांनी वेळीच सतर्कता दाखवून सर्व गावकऱ्यांना सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित केल्याने मोठी जीवितहानी टळली.

पावसाळ्याआधी सर्व तालुक्यात मॉक ड्रिल घेण्यात आले आहेत. जिल्हा मुख्यालयी २४ x ७ तास सनियंत्रण कक्ष सुरु आहे.

कनेक्टिंग गडचिरोली

जिल्हा दुर्गम, नक्षलप्रभावी असल्याने दूरध्वनी किंवा इतर संपर्काबाबत नेहमीच आडचणी येतात. मात्र यावर जिल्हा प्रशासनाने कनेक्टिंग गडचिरोली अंतर्गत सर्व महत्वाच्या सरकारी आस्थापना फायबर ऑप्टिक व एचटीटीपी हॉटलाईनने जोडल्या आहेत. यामुळे कोणत्याही आपत्तीच्या वेळी सहज त्या त्या भागातील अधिकाऱ्यांशी समन्वय साधला जातो.

- सचिन अडसूळ, जिल्हा माहिती अधिकारी, गडचिरोली

मोखाडा तालुक्यातील मौज सावर्डे, कोरेगाव-खोडळा अणि चिंतूरा येथे दरडी कोसळ्या असता सार्वजनिक बांधकाम विभाग, पोलीस विभाग आणि महसूल विभाग यांच्या मदतीने या दरडीचा मलबा बाजूला करून वाहतूक सुरक्षीत करण्यात आली. बेरिस्टे घोडीपाडा हा रस्ता खचल्याने तत्काळ दुरुस्ती करण्यात आती. आम्ले येथील साकवाचा भराव वाहून गेल्याने त्याची दुरुस्ती करण्याचे काम चालू आहे.

पालघर तालुक्यातील मनोर येथील पूल पाण्याखाली गेल्याने तत्काळ पोलीस बंदोबस्त लावून वाहतूक थांबवण्यात आली व पययी मार्ग खुला करून दिला. राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद दलास प्राचारण करण्यात आले होते. एक पथक वाडा व मनोर येथे वास्तव्यास होती. वैतरणा नदीला आलेल्या प्रचंड महापुरामुळे उच्चदाब वीज वाहिन्या पुराच्या पाण्यात गेल्याने वीज खांब उन्मळून पडले. यामुळे विद्युत पुरवठा खंडित झाला होता. तीन दिवसाच्या परिश्रमानंतर वीजपुरवठा सुरक्षीत करण्यात आला.

जिल्हा माहिती कार्यालय, पालघर ■■■

ठाणे

बचावकार्य व पूर नियंत्रण

ठाणे जिल्ह्यात विविध ठिकाणी अतिवृष्टीमुळे पूरपरिस्थिती निर्माण झाली. मात्र एनडीआरएफ, टीडीआरएफच्या पथकांनी जोमाने बचावकार्य करून नागरिकांना सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित केले, तर जिल्हा प्रशासनाने या नागरिकांना आवश्यक त्या सोयीसुविधा उपलब्ध करून दिल्या.

नैसर्गिक आपत्तीचा संभाव्य धोका पाहता ठाणे जिल्हात जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या ठाणे जिल्हा आपत्ती नियंत्रण कक्षाचे नगरविकास मंत्री तथा ठाणे जिल्ह्याचे पालकमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले. या अत्याधुनिक नियंत्रण कक्षामुळे आपत्ती उद्भवल्यास तत्काळ मदत पोहोचवणे शक्य होणार आहे. जिल्हा आपत्ती नियंत्रण कक्षाचा दूरध्वनी क्रमांक ०२२-२५३८१८८६/०२२-२५३०१७४० तसेच टोल फ्री नंबर १०७७

नागरिकांसाठी उपलब्ध करून देण्यात आला असल्याने २४ तास मदत मिळण्याची खात्री झाली आहे. पूरपरिस्थिती व मदत कार्याबाबत ठाणे जिल्हाधिकारी राजेश नार्वेकर स्वतः लक्ष घालून प्रशासनाला आवश्यक त्या सूचना करत आहेत.

जवानांची कामगिरी

ठाणे जिल्ह्यातील खेरपाडा, मौजे भादाने, जुपाडा येथे अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणावर पाणी साचले होते. एनडीआरएफच्या पथकाने २३ नागरिकांचा जीव वाचवून त्यांना सुरक्षित ठिकाणी स्थलांतरित केले. तसेच २२ जुलै २०२१ रोजी गणेशनगर भागात अतिवृष्टीमुळे पाणी साचलेले होते, इर्गदा झोपडपट्टी दर्गा रोड भागात पाणी साचले होते. अशा वेळी भिंवंडी टीडीआरएफच्या टीमने ४० नागरिकांना बाहेर काढून सुखरूप ठिकाणी स्थलांतरित केले.

आपत्ती नियंत्रण कक्षाचे उद्घाटन करताना पालकमंत्री एकनाथ शिंदे.

शहापूर तालुक्यातील उबरमाळी (खडवली-कसारा) रेल्वे स्टेशनच्या रुळावर मोठ्या प्रमाणावर पाणी साचल्याने रेल्वे सेवा खंडीत झाली होती. दरम्यान येथे एनडीआरएफच्या पथकाने २५०० नागरिकांना पूरपरिस्थितीतून बाहेर काढून सुखरूप स्थळी स्थलांतरित केले. त्याचबरोबर कल्याण तालुक्यातील कांबे, वरप खडवली, टिटवाळा, मांडा, अटाळी, आयरे या गावामध्ये पुराचे पाणी शिरल्याने नागरिक अडकले होते. या ठिकाणी एनडीआरएफच्या पथकाने नागरिकांना पाण्याच्या बाहेर काढून सुखरूप ठिकाणी स्थलांतरित केले. बदलापूर शहरात अतिवृष्टीमुळे उल्हास नदीने धोक्याची पातळी ओलांडल्याने पश्चिम भागात पूरस्थिती निर्माण झाली. अनेक ठिकाणी नागरिक पुराच्या पाण्यात अडकले. दरम्यान सोनिवली येथून ४५ नागरिकांचे स्थलांतर करण्यात आले. एमजेपी कार्यालयाच्या १८ अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना सुखरूप बाहेर काढण्यात आले आहे. वाहिवली नदीच्या किनारी असलेल्या मोहन गुपच्या बंगल्याच्या संकुलात पुरात अडकलेल्या ३५ नागरिकांना सुखरूप बाहेर काढण्यात आले.

जिल्हा माहिती कार्यालय, ठाणे ■■■

मंत्रिमंडळात ठरले

राज्य शासन विविधस्तरावर सकारात्मक निर्णय घेत असते. शासन विविध विभागांमार्फत सर्वसामान्यांसाठी नवीन योजना राबवत आहे, या योजनांना मूर्तरूप देण्यासाठी राज्य मंत्रिमंडळात प्रस्ताव ठेऊन सर्वसमावेशक चर्चाविनिमय करून योजना किंवा निर्णय अंतिम केले जातात. असे निर्णय मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत घेतले जातात, अशा महत्त्वपूर्ण निर्णयांचा थोडक्यात आढावा..

आपदग्रस्तांना वाढीव दराने मदत

राज्यातील विविध जिल्ह्यात अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीसंदर्भात राज्य मंत्रिमंडळाने ११ हजार ५०० कोटी रुपये इतक्या तरतुदीस मान्यता दिली असून, यामधून मदत, पुनर्बाधणी व आपत्ती सौम्यीकरण यावर खर्च केला जाईल. आपत्तिग्रस्त नागरिकांना राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या दरापेक्षा वाढीव दराने मदत करण्यात येईल. या निधीपैकी मदतीसाठी १५०० कोटी रुपये, पुनर्बाधणीसाठी ३००० कोटी व बाधित क्षेत्रात सौम्यीकरण उपाययोजनांसाठी ७००० कोटी खर्चास मान्यता देण्यात आली.

सानुग्रह अनुदान : कुटुंबांना कपडे तसेच घरगुती भांडी/वस्तू यांच्या नुकसानीकरिता ४८ तासांपेक्षा अधिक कालावधीसाठी क्षेत्र पाण्यात बुडले असण्याची अट शिथिल करून ५०००/- रुपये प्रतिकुटुंब, कपड्यांचे नुकसानीकरिता आणि ५०००/- रुपये प्रतिकुटुंब, घरगुती भांडी/वस्तू यांच्या नुकसानीकरिता देण्यात येईल.

पशुधन नुकसान - दुधाळ जनावरे ४०,०००/- रुपये प्रतिजनावर, ओढकाम करणारी जनावरे ३०,०००/- प्रतिजनावर, ओढकाम करणारी लहान जनावरे २०,०००/- प्रतिजनावर, मेंढी/बकरी/डुकर ४०००/- (कमाल ३ दुधाळ जनावरे किंवा कमाल ३

ओढकाम करणारी जनावरे किंवा कमाल ६ लहान ओढकाम करणारे जनावरे किंवा कमाल ३० लहान दुधाळ जनावरे प्रतिकुटुंब या मर्यादित). कुकुटपालन पक्षी- ५०/- रुपये प्रतिपक्षी, अधिकतम ५०००/- रुपये प्रतिकुटुंब.

घरांच्या पडझडीसाठी मदत : पूर्णत: नष्ट झालेल्या पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी १,५०,०००/- रुपये प्रतिघर. अंशत: पडझड झालेल्या (किमान ५०%) पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी मदत ५०,०००/- प्रतिघर.

अंशत: पडझड झालेल्या (किमान २५ %) पक्क्या/कच्च्या घरांसाठी मदत २५,०००/- प्रतिघर. अंशत: पडझड झालेल्या (किमान १५%) कच्च्या/पक्क्या घरांसाठी १५,०००/- रुपये प्रतिघर. नष्ट झालेल्या झोपड्या १५,०००/- रुपये प्रतिझोपडी. (शहरी भागात मात्र ही मदत घोषित केलेल्या झोपडपट्टी पड्यातील पुनर्वसनासाठी पात्र असलेल्या झोपड्यासाठी देय राहील. गामीण भागात अतिक्रमित झोपड्या ज्या नियमितीकरणास पात्र आहेत, पण अद्याप नियमितीकरण झालेले नाही त्याही पात्र राहील).

मत्स्य बोटी व जाव्यांसाठी अर्थसाहाय्य : अंशत: बोटीचे नुकसान १०,०००/- रुपये, बोटींचे पूर्णत : नुकसान २५,०००/-, जाव्यांचे अंशत: नुकसान ५००/-, जाव्यांचे पुर्णत: नुकसान ५००/- रुपये.

हस्तकला/कारागिरांना अर्थसाहाय्य : जे स्थानिक रहिवासी आहेत, ज्यांचे नाव स्थानिक मतदार यादीत आहे व जे रेशनकार्डधारक आहेत त्यांना पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत जास्त ५०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत देण्यास मान्यता देण्यात आली. हस्तकला व हातमाग कारागीर यामध्ये बारा बलुतेदार, मूर्तिकार इत्यादी यांचा समावेश करण्यास मान्यता देण्यात आली.

दुकानदारांना अर्थसाहाय्य : जे स्थानिक रहिवासी आहेत, ज्यांचे नाव स्थानिक मतदार यादीत आहे व जे रेशनकार्डधारक आहेत, अशा दुकानदारांपैकी अधिकृत दुकानदार यांना पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत

जास्त ५०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत देण्यास मान्यता देण्यात आली.

टपरीधारकांना अर्थसाहाय्य : जे स्थानिक रहिवासी आहेत, ज्यांचे नाव स्थानिक मतदार यादीत आहे व जे रेशनकार्डधारक आहेत, अशा टपरीधारकांपैकी अधिकृत टपरीधारकांना पंचनाम्याच्या आधारे प्रत्यक्ष झालेल्या नुकसानीच्या ७५ टक्के रक्कम किंवा जास्तीत जास्त १०,०००/- रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत देण्यास मान्यता देण्यात आली.

कुकुटपालन शेडकरिता अर्थसाहाय्य : कुकुटपालन शेडच्या नुकसानीसाठी ५०००/- रुपये इतकी मदत देण्यास मान्यता देण्यात आली.

सर्वकष, कायमस्वरूपी धोरण

या बैठकीत मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांनी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्याचे निर्देश दिले. ते असे, दरडप्रवण क्षेत्रातील तसेच निव्या रेषेच्या आतील नागरिकासंदर्भात सर्वकष कायमस्वरूपी योग्य धोरण आखण्यात यावे. पुराची वारंवारिता वाढत आहे. त्यामुळे प्रशासनातील अधिकारी व या क्षेत्रातील तज्ज्ञ व्यक्ती यांची समिती गठित करून त्याचा अभ्यास करण्यात यावा. तसेच या अभ्यासामध्ये राष्ट्रीय जल विकास अभिकरण (एन.डब्ल्यू.डी.ए.) या संस्थेचा सहभाग घेण्यात यावा. या अभ्यासाचा अहवाल मंत्रिमंडळास सादर करण्यात यावा.

महाड आणि चिपळून या क्षेत्रातील गंधारी, सावित्री, वशिष्ठी या नद्यांच्या खोली करणाचे व नदी पात्रात सुधारणा करण्याचे व पूर संरक्षक भिंती बांधण्याबाबत सखोल अभ्यास करून शास्त्रोक्त पद्धतीने पुढील तीन वर्षात याबाबत कार्यक्रम राबवण्यात यावा.

एककालिक आधारसामग्री अधिग्रहण प्रणाली ही प्रणाली पुढील तीन महिन्यात उभी करण्यात यावी.

प्रादेशिक मनोरुग्णालय

जालना येथे ३६५ खाटांचे प्रादेशिक मनोरुग्णालय उभारण्यास मान्यता देण्यात आली. यामुळे मराठवाडा व विर्भातील रुग्णांसाठी उपचारांची सुविधा उपलब्ध होणार आहे.

राज्यात पुणे, ठाणे, नागपूर व रत्नागिरी या चार ठिकाणी प्रादेशिक मनोरुग्णालये आहेत. जालना शहर मराठवाडा व विर्भातील मध्यवर्ती असे आहे. या भागातील रुग्णांना उपचारांकरिता पुणे, नागपूर येथे जावे लागते. जालना जिल्ह्यात प्रादेशिक मनोरुग्णालय व्हावे, अशी अनेक वर्षांपासूनची मागणी होती. त्यानुसार जालना येथे प्रादेशिक मनोरुग्णालय उभारण्याचा निर्णय घेण्यात आला. यामुळे रुग्णांसाठी आंतररुग्ण उपचार तसेच पुनर्वसन सुविधा उपलब्ध होणार आहे. मनोरुग्णालय उभारण्यासाठी इमारत बांधकाम, यंत्रसामग्री रुग्णवाहिका, औषधी व उपकरणे व मनुष्यबळ यासाठी १०४ कोटी ४४ लाख रुपयांचा खर्च अपेक्षित आहे.

स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण)

राज्यात केंद्र शासन पुरुस्कृत स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) टप्पा-२ अंमलबजावणीस मान्यता देण्यात आली. स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) टप्पा-२ ही योजना राबवण्याकरिता २०२५ पर्यंत एकूण ४६०९ कोटी रुपये खर्च होणार आहेत. केंद्राचा यात ६० टक्के हिस्सा असून राज्याचा हिस्सा ४० टक्के आहे. राज्याच्या १८४०.४० कोटी इतका निधी अर्थसंकल्पात प्रस्तावित करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

या योजनेची राज्यात राज्य पाणी व स्वच्छता मिशनमार्फत अंमलबजावणी होणार आहे. याकरिता राज्य स्तरावर मंत्री (पाणीपुरवठा व स्वच्छता) यांच्या अध्यक्षतेखाली व ग्रामविकास मंत्री यांचे सहअध्यक्षतेखाली महाराष्ट्र राज्य स्वच्छ भारत अभियान गठित करण्यात येईल. अभियानास केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राज्य, जिल्हा व तालुकास्तरावर मनुष्यबळ उपलब्ध करून दिले जाईल.

सेंद्रिय प्रमाणीकरण यंत्रणा

महाराष्ट्र सेंद्रिय प्रमाणीकरण यंत्रणेची स्थापना करण्यास मान्यता देण्यात आली. जागतिक स्तरावर सेंद्रिय उत्पादनांना असणारी वाढती मागणी त्यांना मिळणारे अधिकचे दर व राज्यातील सेंद्रिय शेतीस अनुकूल असणारी परिस्थिती विचारात घेता सेंद्रिय शेती उत्पादनास प्रोत्साहन देणे आवश्यक आहे. यासाठी उत्पादनास प्रमाणीकरणाची आवश्यकता असते. सद्यःस्थितीत राज्यामध्ये सेंद्रिय प्रमाणीकरणाचे काम खासगी प्रमाणीकरण संस्थामार्फत करण्यात येत आहे. ही बाब शेतकऱ्यांसाठी खर्चीक असल्याने महाराष्ट्र सेंद्रिय प्रमाणीकरण यंत्रणेची स्थापना करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

साहसी पर्यटन धोरण

राज्याच्या साहसी पर्यटन धोरणास मान्यता देण्यात आली. हे धोरण सर्व प्रकारचे स्पर्धात्मक साहसी खेळ वन्यजीव अभ्यारण्यातील जीप सफारी व निसर्ग सहली इत्यादीच्या बाबत लागू नसेल. या धोरणानुसार राज्यात साहसी पर्यटन आयोजित करण्याच्या आयोजकांना पर्यटन संचालनालायकाङ्कून प्रथम तात्पुरते नोंदणी प्रमाणपत्र व आवश्यक सर्व अहर्ता प्राप्त केल्यानंतर अंतिम नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यात येईल. साहसी पर्यटन आयोजकांनी पर्यटकांच्या सुरक्षेबाबत धोरणात नमूद केलेल्या तरतुदीनुसार दक्षता घेणे आवश्यक राहील. साहसी पर्यटन धोरणाच्या परिणामकारक अंमलबजावणीकरिता राज्यस्तरीय समिती व विभागीय स्तरावर समित्या गठित करण्यात येतील. या समित्यांमध्ये जमीन हवा आणि जल पर्यटनातील तज्ज्ञ व्यक्तींचा समावेश असेल. साहसी पर्यटन उपक्रम सुरक्षित व शिस्तबद्धरीत्या आयोजित करण्यासाठीच्या सविस्तर आणि तपशीलवार सुरक्षा मार्गदर्शक सूचना पर्यटन विभागाच्या www.maharashtratourism.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिल्या जातील.

टीम लोकराज्य ■■

सहाद्री परिसरात दरडी अचानक नाही तर संथ गतीने घसरतात. त्यांची लक्षणे काही वर्षे, काही महिने, काही दिवस: एवढेच नव्हे, तर काही तासही आधी अतिवृष्टीदरम्यान स्पष्ट दिसू लागतात. या लक्षणांचे गांभीर्य लक्षात न आल्यामुळे गेल्या तीन दशकांत दरडी घसरून शेकडो जीव गाडले गेले, घरेदारे उद्धवरत झाली. भाजे, जुई, कोडीवते, दासगाव, माळीण ही गावे नकाशावरुन पुसली जाऊन तेथे स्मारके उभी राहिली. अशी स्मारके इतरत्र उभी राहू नयेत म्हणून सहाद्रीचे अंतरंग जाणून घेणे गरजेचे आहे.

डॉ. सतीश ठिगळे

दरडी गावठाणांवर, वाड्यावस्त्यांवर आणि घाट रस्त्यांवरच कोसळतात, इतरत्र का नाही? याचे सरळ, साधे उत्तर म्हणजे, डोंगरउतार असमतोल करणारे मानवी अतिक्रमण ही झाली क्रिया आणि त्यामुळे समतोल ढळून दरडी कोसळणे ही त्यावर निसर्गाची प्रतिक्रिया! न्यूटनच्या गतीविषयक तिसऱ्या नियमाचा हा अधिकारच.

सर्वेक्षण आणि निरीक्षणे

आजही सहाद्री परिसरातील शेकडो वाड्यावस्त्यांतील जनता भूस्खलनाच्या छायेखाली वावरत आहे. म्हणून 'न्यूटन जागवा, 'दरडी थोपवा' हा संदेश सहाद्रीच्या कानाकोपन्यांत घुमला पाहिजे, एवढेच नव्हे, तर समतोल ढळलेल्या डोंगरउतारांचे प्रत्यक्ष सर्वेक्षण करून निरीक्षणे नोंदण्यासाठी प्रवृत्त करून नवीन पिढीस याविषयीची शास्त्रीय दृष्टी दिली पाहिजे. त्याचबरोबर या समस्येचे सामाजिक, आर्थिक, मानसिक आणि राजकीय कंगोरेही जाणून घ्यायला हवेत.

शिक्षण आणि प्रशिक्षण

डोंगर घसरतात, माणसे गाडली जातात. मात्र त्यातून जे

वाचतात त्यांच्यासाठी समस्यांचा पर्वत उभा राहतो हे ध्यानात घेऊन आपत्ती व्यवस्थापनाची सर्व संबंधितांची क्षमता बांधणी होणे आवश्यक आहे. त्याचबरोबर शाळा-महाविद्यालयातील नवीन पिढीस दरडसाक्षर करण्यासाठी ज्ञानरचनावादावर आधारित कार्यक्रम राबवणे गरजेचे आहे. त्यासाठी जिल्हास्तरीय शिक्षण आणि प्रशिक्षण संस्था तसेच आपत्ती नियोजन विभाग यांची मदत उपयोगी ठेल. या पिढीस एनडीआरएफमार्फत प्रशिक्षण देण्याचा विचारही प्रबळ क्वायला हवा. त्याचबरोबर दरडग्रस्त विभागाने तातडीने सर्वेक्षण करण्यासाठी भौगोलिक माहिती प्रणाली, दूरसंवेदन आणि ड्रोन यांसारख्या आधुनिक तंत्रज्ञानाचा उपयोगही केला पाहिजे.

मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे यांच्याशी या संबंधात चर्चा करण्याचा योग आला. मुख्यमंत्री केवळ दरड समस्याच नव्हे, तर महाराष्ट्रातील सर्वच आपत्तीचा सामना करण्यासाठी दूरगामी योजना आखण्याचा गांभीर्याने प्रयत्न करत आहेत. दरडसाक्षरता रुजवण्यासाठी त्यांनी पुढाकार घेतला आहे. त्यांना धोकादायक परिसरातील जनतेने साथ द्यायला हवी.

भूपर्यावरण अभ्यासक

दरडी का कोसळतात?

टोकियो ऑलिम्पिक वीरांचे अभिनंदन

टोकियो ऑलिम्पिक स्पर्धेत देशातील खेळाडूंनी उत्तम कामगिरी करत एक सुवर्ण, दोन रौप्य आणि चार कांस्य पदकांची कमाई केली. देशाच्या इतिहासातील ऑलिम्पिकमधील ही सर्वोत्तम कामगिरी ठरली. ऑलिम्पिकच्या शेवटच्या टप्प्यात भालाफेकपटू नीरज चोप्राने सुवर्ण पदक पटकावत देशाच्या शिरपेचात मानाचा तुरा खोवला. या स्पर्धेत उत्तम कामगिरी करून देशाची प्रतिमा उंचावणाऱ्या खेळाडूंचे मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे, उपमुख्यमंत्री अजित पवार, क्रीडा व युवक कल्याण मंत्री सुनील केदार आणि राज्यमंत्री कु. आदिती तटकरे यांनी कौतुक केले आहे.

विजयाचे मानकरी

नीरज चोप्रा
भालाफेक, सुवर्ण

मीराबाई चानू
वेटलिफ्टिंग, रौप्य

रवी दहिया
कुस्ती, रौप्य

पी. व्ही. सिंधू
बॅडमिंटन, कांस्य

लखलिना बोर्गोहाइन
बॉक्सिंग, कांस्य

बजरंग पुनिया
कुस्ती, कांस्य

आम्हाला तुमचा अभिमान

ऑलिम्पिकमधील भारतीयांच्या सहभागाचा आनंद द्विगुणित करणारी, क्रीडा विश्वाचा आत्मविश्वास दुणावणारी कामगिरी भालाफेकपटू नीरज चोप्रा व इतर पदक विजेत्या भारतीय खेळाडूंनी केली आहे. आम्हाला तुमचा अभिमान आहे. या यशात योगदान देणाऱ्या कुटुंबीयांसह, मार्गदर्शक, प्रशिक्षक यांचेही मनःपूर्वक अभिनंदन. त्याचबरोबर या स्पर्धेत राज्यातील खेळाडूंनी पदके प्राप्त करण्यासाठी केलेली प्रयत्नांची पराकाढा वाखाणण्याजोगी आहे. पुढील वाटचालीस सर्व खेळाडूना हार्दिक शुभेच्छा.

कांस्य पदक विजेता पुरुष हॉकी संघ.

- उद्घव ठाकरे, मुख्यमंत्री

सुवर्णयुगाची नांदी...

भारताच्या टोकियो ऑलिम्पिक मोहिमेला वेटलिफ्टर मीराबाई चानूने रौप्यपदक मिळवून धडाकायात सुरुवात करून दिली, तर भालाफेकपटू नीरज चोप्राने ऑलिम्पिकमधील अंथेलेटिक्समध्ये पहिलेवहिले सुवर्णपदक पटकावून या मोहिमेची 'सुवर्ण' सांगता केली. नीरज चोप्राने भालाफेकीत जिंकलेल्या सुवर्णपदकाने पदकतालिकेतच नव्हे, तर जागतिक क्रीडाविश्वात भारताचा गौरव वाढला आहे. ही भारतासाठी सुवर्णयुगाची नांदी ठरो. या स्पर्धेच्या इतिहासातील सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या पदकविजेत्या सर्व खेळाडूंचे अभिनंदन.

- सुनील केदार, क्रीडा व युवक कल्याण मंत्री

प्रेरणादायी सुवर्ण कामगिरी

टोकियो ऑलिम्पिक स्पर्धेत देशाला सात पदके मिळवून देणाऱ्या खेळाडूंचे मनःपूर्वक अभिनंदन. या सुवर्ण कामगिरीमुळे नवोदित खेळाडूना पुढील स्पर्धासाठी नक्तीच प्रेरणा मिळेल. राज्यातील खेळाडूना विविध स्पर्धासाठी प्रोत्साहन देण्यावर राज्य शासनाचा भर आहे. त्यामुळे राज्यातील क्रीडा संस्कृती अधिक सुदृढ होईल, असा मला विश्वास आहे.

- कु. आदिती तटकरे, क्रीडा व युवक कल्याण राज्यमंत्री

कण्ठुवर, खंबीर, धीरोदात महाराष्ट्र

उभ्या जगाला विचारांची बैठक देणारा,
विकासाची स्पंदनं जगभर पसरविणारा,
प्रगतीची उत्तुंग स्वप्ने कृतीत उत्तरविणारा,
असा माझा महाराष्ट्र ज्यांनी घडविला
तो शिव-वारसा पुढे चालवू या...
महाराष्ट्र-धर्म वाढवू या!

श्री. उद्धव बाळासाहेब ठाकरे
मा. मुख्यमंत्री

श्री. अजित पवार
मा. उपमुख्यमंत्री

श्री. बाळासाहेब थोरात
मा. मंत्री, महसूल

माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र शासन

Visit: www.mahanews.gov.in | Follow Us: [/MahaDGIPR](#) | Like Us: [/MahaDGIPR](#) | Subscribe Us: [/MaharashtraDGIPR](#)

प्रति / TO

O.I.G.S. भारत सरकार सेवार्थ
लोकराज्य LOKRAJYA

If undelivered, please return to:

प्रेषक / From

अनिल आलूरकर

उपसंचालक (प्रकाशने), माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय
लोकराज्य शाखा, ठाकरसी हाऊस, २रा मजला, मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, पोर्ट
हाऊसजवळ, शुरजी वल्भभाई मार्ग, बेलार्ड इस्टेट, मुंबई - ४०० ००९

लोकराज्य हे मासिक महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने मुद्रक व प्रकाशक अनिल आलूरकर, उपसंचालक (प्रकाशने), माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई यांनी मे. प्रिंट प्लस प्रा.लि., ई-१, जय जलाराम इंडस्ट्रियल कॉम्प्लेक्स, व्हिलेज पिंपळास, ता. भिवंडी, जि. ठाणे ४२१ ३११ येथे मुद्रित करून माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२ येथे प्रसिद्ध केले.

मुख्य संपादक: डॉ. दिलीप पांडरपट्टे